

Regeringens proposition

2001/02:134

Ändringar i konsumentköplagen

Prop.
2001/02:134

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 mars 2002

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att genomföra ett EG-direktiv (1999/44/EG) om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (konsumentköpsdirektivet). Därutöver behandlas ett förslag som lämnas av Utredningen om konsumenträttsliga frågor i dess betänkande Nya konsumentregler – Preskription. Garantier m.m. Borgenärsskydd (SOU 1995:11).

I propositionen föreslås ändringar i konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen och marknadsföringslagen.

När det gäller konsumentköplagen föreslås bl.a. att det införs en ny regel enligt vilken ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art. Vidare föreslås att det vid köp enligt konsumentköplagen skall gälla att köparen får sakrättsligt skydd mot säljarens borgenärer redan genom köpeavtalet. För sådant skydd skall alltså inte längre krävas att köparen har fått varan i sin besittning.

I fråga om såväl konsumentköplagen som konsumenttjänstlagen föreslås en ändring av bestämmelsen om reklamationsfrist. Ändringen innebär att en reklamation som fullgörs inom två månader efter det att felet märkts alltid skall anses ha skett i rätt tid. Vidare föreslås ändringar i konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen som innebär att avtal om tillverkning av lösa saker uteslutande kommer att få sin reglering i konsumentköplagen. Frågan om ett avtal om tillverkning av en vara faller under köpreglerna eller tjänstereglerna kommer alltså inte längre att vara beroende av vad avtalet mellan parterna innebär i fråga om tillhållande av det material som behövs för att tillverka varan.

Slutligen föreslås att det i marknadsföringslagen införs en ny bestämmelse enligt vilken en garanti skall innehålla viss närmare angiven information och presenteras i en handling eller annan varaktig form. Prop. 2001/02:134

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2002.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932)	6
2.2	Förslag till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716)	12
2.3	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)	14
3	Ärendet och dess beredning	16
4	Konsumentköpsdirektivet	17
5	Genomförande av direktivet	20
5.1	Utgångspunkter för genomförandet	20
5.2	Avgränsningar och begrepp	22
5.2.1	Konsumentvaror	22
5.2.2	Konsument, näringsidkare och tillverkare	25
5.2.3	Garanti och reparation	28
5.2.4	Begagnade varor som säljs på auktion	29
5.2.5	Varor som skall tillverkas	31
5.3	Hur varan skall vara beskaffad	34
5.3.1	Principen om avtalsenlighet	34
5.3.2	Allmänna regler om varans beskaffenhet	35
5.3.3	Behövs det särskilda regler om vad köparen inte får åberopa som fel?	40
5.3.4	Fel på grund av varans bristande överens- stämmelse med uppgifter vid dess mark- nadsföring m.m.	42
5.3.5	Installationsfel	45
5.4	Köparens rättigheter vid fel i varan	48
5.4.1	När felbedömningen skall göras	48
5.4.2	Påföljder vid fel i varan	49
5.5	Säljarens regressrätt	55
5.6	Tidsfrister vid reklamation, m.m.	55
5.6.1	Reklamationsfrist	56
5.6.2	Preskriptionstid vid reklamation	57
5.6.3	En presumtionsregel om ursprungligt fel	59
5.7	Garantier	61
5.7.1	Garantiens bindande verkan	61
5.7.2	Krav på garantiåtagandet	62
5.8	Bestämmelsernas bindande karaktär	66
5.9	Skydd mot lagval som leder till ett sämre konsument- skydd	69
5.10	Konsumentinformation	70
6	Köparens skydd mot säljarens borgenärer vid köp enligt konsu- mentköplagen	71
7	Ikraftträdande m.m.	79

8	Ekonomiska konsekvenser.....	79	Prop. 2001/02:134
9	Författningskommentar.....	80	
9.1	Förslaget till lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932).....	80	
9.2	Förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716).....	88	
9.3	Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450).....	90	
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG.....	92	
Bilaga 2	Sammanfattning av departementspromemorian Ändringar i konsumentköplagen – genomförande av EG:s konsumentköpsdirektiv (Ds 2001:55).....	104	
Bilaga 3	Promemorians lagförslag.....	105	
Bilaga 4	Jämförelsetabell.....	115	
Bilaga 5	Sammanfattning av betänkandet Nya konsumentregler. Preskriptionstid. Garantier m.m. Borgenärsskydd (SOU 1995:11) i aktuell del.....	118	
Bilaga 6	Betänkandets lagförslag i aktuell del.....	119	
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanserna.....	121	
Bilaga 8	Lagrådsremissens lagförslag.....	122	
Bilaga 9	Lagrådets yttrande.....	132	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 mars 2002.....	136	
	Rättsdatablad.....	137	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:134

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932),
2. lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716),
3. lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om konsumentköplagen (1990:932) dels att 1–3, 16, 17, 19, 23 och 26–28 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 16 a, 20 a, 48 och 49 §§, av följande lydelse, dels att det närmast före 48 och 49 §§ skall införas nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare *i sin yrkesmässiga verksamhet* säljer till en konsument *huvudsakligen för enskilt ändamål*.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare *som avses i första stycket*, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare *i dennes yrkesmässiga verksamhet*. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lösa saker.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare säljer till en konsument.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

I denna paragraf avses med konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

2 §

Lagen gäller beställning av en vara som skall tillverkas *utom när*

Lagen gäller *även* beställning av en vara som skall tillverkas. *Om*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.

beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet, gäller därutöver 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen (1985:716).

Lagen gäller inte avtal som innebär att den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

3 §

Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för köparen är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Första stycket gäller inte vid köp av byggnadsdelar, om köparen tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtals-skydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

Första stycket gäller inte heller vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av *konsumentverket*.

Första stycket gäller inte vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av *Konsumentverket*.

16 §

Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *det* ändamål för *vilket* varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål *och köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning,*

3. ha egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och

Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess *installation*, montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *de* ändamål för *vilka* varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål,

3. *stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och ha de egenskaper som*

säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och

4. vara förpackad på vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan.

Varan skall anses felaktig,

1. om den avviker från vad som föreskrivs i första eller andra stycket,

2. om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet eller,

3. om varan i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

16 a §

Har säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet åtagit sig att installera varan och har sådan installation utförts av säljaren eller av någon annan för dennes räkning, skall varan anses felaktig, om den på grund av brister i installationen avviker från vad som föreskrivs i 16 § första eller andra stycket eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

17 §

Även om en vara har sålts i ”befintligt skick” eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

När en begagnad vara har sålts på auktion anses den såld i ”befintligt skick”. Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

När en begagnad vara har sålts på en auktion, där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen, anses den såld i ”befintligt skick”. Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

19 §²

Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet *och som kan antas ha inverkat på*

Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet.

² Senaste lydelse 1995:456.

köpet.

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen av varan före köpet *och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall dock inte anses felaktig, om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.*

Första och andra styckena gäller inte, om uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen av varan *eller annars* före köpet.

Första och andra styckena gäller inte, om *säljaren visar att uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt eller att uppgifterna inte har inverkat på köpet. Andra stycket gäller inte heller, om säljaren visar att han varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.*

Varan är felaktig också om säljaren har underlåtit att efter åläggande enligt produktsäkerhetslagen (1988:1604) lämna säkerhetsinformation om varan eller underlåtit att lämna sådan information om varans egenskaper eller användning som han enligt marknadsföringslagen (1995:450) har ålagts att lämna. Detsamma gäller om åläggandet har meddelats varans tillverkare eller någon annan som i tidigare säljled tagit befattning med varan och säljaren har känt till eller borde ha känt till underlåtenheten att fullgöra åläggandet. En förutsättning för att varan skall anses felaktig enligt detta stycke är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet.

20 a §

Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet, om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art.

23 §

Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). *Meddelande om felet kan dock, i fall som avses i 1 § andra stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.*

Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). *Meddelande som lämnas inom två månader efter det att köparen märkt felet skall alltid anses ha lämnats i rätt*

tid. I fall som avses i 1 § andra stycket kan meddelande om felet i stället lämnas till näringsidkaren.

Har någon annan än säljaren åtagit sig att för dennes räkning avhjälpa fel i en vara, kan reklamationen i stället göras hos honom.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

26 §

Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälper felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad *eller olägenhet* för säljaren.

Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälper felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren.

Vid bedömningen av om någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans skulle medföra oskälig kostnad för säljaren skall särskild hänsyn tas till vilken betydelse felet har, vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren och utan väsentlig olägenhet för köparen.

Avhjälpande eller omleverans skall ske inom skälig tid efter det att köparen framställde sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne.

27 §

Även om köparen inte kräver det, har säljaren rätt att på egen bekostnad *avhjälpa felet eller företa omleverans*, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Kräver köparen en annan påföljd än *avhjälpande eller omleverans*, har säljaren trots detta rätt att på egen bekostnad *vidta sådan åtgärd*, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Säljaren får ej åberopa att han inte har beretts tillfälle att avhjälpa felet eller företa omleverans, om köparen har avhjälpt felet och det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

28 §

Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter rekla-

Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter rekla-

mationen, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Köparen har vidare rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet, till den del denna kostnad inte är oskäligt hög eller täcks genom att köparen erhåller ett prisavdrag.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på auktion.

mationen *eller inte kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen*, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på *en auktion där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen*.

Lagval

48 §

Ett avtalsvillkor som anger att lagen i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall tillämpas på avtalet gäller inte i fråga om köp enligt denna lag, om den lag som gäller med bortseende från villkoret är lagen i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och den lagen ger köparen ett bättre skydd.

Förhållandet till säljarens borgenärer

49 §

Köp enligt denna lag gäller mot säljarens borgenärer i och med avtalet. När köp inte avser en bestämd vara, blir köpet dock inte gällande mot borgenärerna förrän åtgärd har vidtagits genom avskiljande eller märkning av varan, anteckning om varan i en bokföringshandling eller på något annat sätt så att det framgår att varan är avsedd för köparen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

2.2 Förslag till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716)

Prop. 2001/02:134

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om konsumenttjänstlagen (1985:716) dels att 1, 2 och 17 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet utför åt konsumenter huvudsakligen för enskilt ändamål i fall då tjänsten avser

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,
2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker,
3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare utför åt konsumenter i fall då tjänsten avser

1 a §

I lagen avses med
konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

2 §

Lagen gäller inte

1. tillverkning av lösa saker, utom då konsumenten skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet,
 2. installation, montering eller annat arbete som en näringsidkare utför för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak,
 3. arbete som till fullgörande av ett avtal om köp utförs för att avhjälpa fel i den sålda egendomen,
1. tillverkning av lösa saker,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

² Senaste lydelse 1990:935.

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). *Underrättelse som sker inom två månader efter det att konsumenten märkt felet skall alltid anses ha skett i rätt tid.* Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

³ Senaste lydelse 1990:935.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om marknadsföringslagen (1995:450)²
dels att nuvarande 13 a § skall betecknas 13 b §,
dels att 29 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13 a §, samt närmast
före 13 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Garantier

13 a §

En näringsidkare, som vid marknadsföringen erbjuder sig att genom en garanti eller liknande utfästelse under en viss tid svara för en produkt eller del därav eller för en egenskap hos produkten, skall vid försäljningen lämna köparen tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Information skall även lämnas om att köparens rättigheter enligt lag inte påverkas av utfästelsen.

Utfästelsen och informationen skall lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen.

29 §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 a §§, skall ersätta den skada som därigenom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 b §§, skall ersätta den skada som därigenom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

² Senaste lydelse av tidigare 13 a § 2000:129.

³ Senaste lydelse 2000:129.

Vid bestämmande av ersättningen till näringsidkare får hänsyn tas även Prop. 2001/02:134 till omständigheter av annan än ekonomisk art.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

I detta ärende behandlas dels förslag som syftar till att genomföra ett EG-direktiv (1999/44/EG) om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (konsumentköpsdirektivet), dels ett förslag som lämnas av Utredningen om konsumenträttsliga frågor i dess betänkande Nya konsumentregler – Preskription. Garantier m.m. Borgenärsskydd (SOU 1995:11).

Konsumentköpsdirektivet

Europaparlamentet och rådet antog konsumentköpsdirektivet den 25 maj 1999. Direktivet reglerar bl.a. säljarens skyldighet att leverera varor som är avtalsenliga och konsumentens rättigheter i händelse av bristande avtalsenlighet. Medlemsstaterna skall ha genomfört direktivet senast den 1 januari 2002. Direktivet omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet).

Konsumentköpsdirektivet finns i *bilaga 1*.

Under förhandlingsfasen har konsumentköpsdirektivet behandlats i en av Justitiedepartementet tillkallad samrådsgrupp, vari ingått företrädare för Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Sveriges Industriförbund, Sveriges Konsumentråd, Sveriges Köpmannaförbund, Svensk Handel, Företagarnas Riksorganisation, Elektriska Hushållsapparat Leverantörer (EHL) och Motorbranschens Riksförbund.

Under förhandlingsarbetet och under arbetet med att genomföra direktivet har överläggningar hållits med företrädare för berörda departement i Danmark, Finland, Island och Norge. Vid överläggningarna har man sökt enas om hur konsumentköpsdirektivet bör tolkas och hur det lämpligen kan genomföras. Nordiska ministerrådets rapport ”Implementering af direktiv om visse aspekter af forbrugerkøb og garantier i forbindelse hermed – sed ud fra et nordisk forbrugerbeskyttelseperspektiv” (TemaNord 2000:612) har därvid beaktats. Överläggningarna har lett till att en betydande nordisk rättslikhet kan föreligga vid genomförandet av direktivet.

Direktivet har också behandlats vid ett av EG-kommissionen anordnat möte för sakkunniga inom medlemsstaternas regeringskanslier. Vid mötet, som ägde rum i oktober 2001, utbyttes erfarenheter av arbetet med genomförandet av direktivet och diskuterades hur vissa bestämmelser kan tolkas.

Som ett led i arbetet att genomföra direktivet utarbetades inom Justitiedepartementet departementspromemorian *Ändringar i konsumentköplagen – genomförande av EG:s konsumentköpsdirektiv* (Ds 2001:55). I promemorian föreslås ändringar i konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen och marknadsföringslagen. Promemorian har remissbehandlats.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2001/7720/L2).

I *bilaga 4* finns en jämförelsetabell med en sammanställning av bestämmelserna i konsumentköpsdirektivet och motsvarande eller närmast

motsvarande bestämmelser i nuvarande eller föreslagen lydelse av konsumentköplagen eller annan svensk lag.

Prop. 2001/02:134

Utredningen om konsumenträttsliga frågor, m.m.

Utredningen (dir. 1993:101) hade att överväga bl.a. den sakrättsliga frågan om skyddet för konsumenter vid säljarens insolvens behöver förstärkas. Om ett sådant behov förelåg, skulle det övervägas om ett förbättrat skydd kunde skapas genom bestämmelser om avsteg från traditionsprincipen vid konsumentköp.

I propositionen tar regeringen upp utredningens förslag i fråga om köparens skydd vid säljarens insolvens. Övriga lagförslag bereds vidare i Regeringskansliet.

En sammanfattning av utredningens betänkande i den del som behandlas i denna proposition finns i *bilaga 5*. Utredningens lagförslag i här aktuell del finns i *bilaga 6*. Utredningens betänkande har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7*. En sammanställning av remissvaren över betänkandet är tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju95/930).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 7 februari 2002 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 8*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 9*. Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 5.4.2, 5.6.3, 5.7.2 och 6 samt i författningskommentaren.

I förhållande till lagrådsremissens förslag har dessutom gjorts en ändring i 16 a § och ett par rent redaktionella justeringar.

4 Konsumentköpsdirektivet

Syftet med konsumentköpsdirektivet är en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i vissa avseenden när det gäller konsumentköp och därmed förknippade garantier (*artikel 1.1*). *Artikel 1.2* innehåller de för direktivets tillämpningsområde avgörande definitionerna. Av definitionerna framgår att direktivet är tillämpligt när en fysisk eller juridisk person inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet säljer lösa saker till en konsument. Med konsument avses enligt direktivet en fysisk person som handlar för ändamål som ligger utanför hans yrkes- eller näringsverksamhet. Direktivet är dock inte tillämpligt på varor som säljs exekutivt eller på annat sätt tvångsvis på grund av lag eller på vatten och gas som inte säljs i begränsad volym eller bestämd kvantitet eller på elektricitet. Vidare ges medlemsstaterna möjlighet att undanta begagnade varor som säljs på en sådan offentlig auktion där konsumenterna har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen (*artikel 1.3*). Däremot omfattar direktivet jämväl avtal om tillhandahållande av varor som skall framställas eller tillverkas (*artikel 1.4*).

I direktivet finns bestämmelser om

- säljarens skyldighet att leverera avtalsenliga varor (*artikel 2*)
- konsumentens rättigheter (*artikel 3*)
- säljarens regressrätt mot annan i tidigare säljled (*artikel 4*)
- säljarens ansvarstid och konsumentens reklamationskyldighet (*artikel 5*)
- garantier (*artikel 6*)

Direktivet innehåller vidare bestämmelser om att reglerna skall vara tvingande till konsumentens förmån (*artikel 7.1*), att konsumenten inte får berövas det skydd som direktivet ger genom att lagen i en icke-medlemsstat görs till tillämplig rätt med avseende på avtalet (*artikel 7.2*), att konsumentens rättigheter enligt direktivet skall kunna utövas utan att det påverkar andra rättigheter som konsumenten har enligt nationell lag (*artikel 8.1*) och att direktivet är ett s.k. minimidirektiv (*artikel 8.2*). Det framgår också att medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att informera konsumenterna om de nationella regler som antas för att genomföra direktivet (*artikel 9*) och att förteckningen över direktiv i bilagan till direktivet (98/27/EG) om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen skall kompletteras med konsumentköpsdirektivet (*artikel 10*).

Slutligen innehåller direktivet bestämmelser om ikraftträdandetidpunkt och medlemsstaternas rapporteringsskyldighet till kommissionen, m.m. (*artiklarna 11–13*).

Av det sagda kan alltså konstateras att direktivet inte innehåller regler om följande frågor, som däremot regleras i konsumentköplagen: tid och plats för avlämnande av varan, risken för varan, säljarens dröjsmål, konsumentens rätt att hålla inne betalningen, skadestånd vid fel på varan, priset och tidpunkten för betalning, avbeställning, köparens dröjsmål, verkningar av hävning och bortfall av rätt till hävning, konsumentens rätt att vända sig mot näringsidkare i tidigare säljled och frågan om när ett meddelande skall anses ha kommit fram.

Säljarens skyldighet att leverera avtalsenliga varor

En central del av det som utgör direktivets konsumentskydd är säljarens skyldighet att till konsumenten leverera varor som är avtalsenliga (*artikel 2.1*). För att förenkla tillämpningen av principen om avtalsenlighet anges i direktivet att varor skall presumeras vara avtalsenliga om de uppfyller vissa närmare angivna kriterier (*artikel 2.2*). Om det saknas särskilda avtalsvillkor, skall alltså denna presumptionsregel användas för att avgöra om varan i fråga kan anses stämma överens med vad som följer av avtalet. Sålunda skall varan

- överensstämma med den beskrivning som säljaren har lämnat och ha samma egenskaper som den vara som säljaren har förevisat konsumenten som prov eller modell,
- vara lämplig för det särskilda ändamål för vilket konsumenten behöver den och som han har informerat säljaren om vid tidpunkten för avtalets ingående och som säljaren har godtagit,
- vara lämplig för de ändamål för vilka varor av samma slag vanligen används och

– vara av den kvalitet och ha de prestanda som varor av samma slag vanligen har och som konsumenten rimligen kan förvänta sig med hänsyn till varans art och med beaktande av de offentliga uttalanden om varans särskilda egenskaper som kan ha gjorts av säljaren, tillverkaren eller företrädare för denne.

Om konsumenten vid tidpunkten för avtalets ingående kände till eller inte rimligen kunde vara okunnig om en sådan omständighet som medför att varan inte stämmer överens med vad som följer av avtalet, skall fel enligt direktivet inte anses föreligga. Detsamma skall gälla om felet har sitt ursprung i material som har tillhandahållits av konsumenten (*artikel 2.3*).

Konsumentens rättigheter

En annan central del av direktivets konsumentskydd utgörs av de rättigheter som konsumenten skall kunna göra gällande om varan inte stämmer överens med vad som avtalats. Om en vara inte är avtalsenlig, skall konsumenten ha rätt att i första hand få varan reparerad eller utbytt. Detta skall ske utan kostnad och inom rimlig tid och utan väsentlig olägenhet för konsumenten (*artikel 3.3*). I andra hand har konsumenten rätt att få ett lämpligt prisavdrag eller att häva avtalet. Hävning får dock inte ske om felet är ringa (*artiklarna 3.5 och 3.6*).

Säljarens regressrätt mot annan i tidigare säljled

Det är alltid säljaren som skall ha det direkta ansvaret gentemot konsumenten för att varan är avtalsenlig. Genom direktivet ges säljaren rätt att i sin tur rikta anspråk mot tillverkaren, en säljare i tidigare säljled eller någon annan mellanhand i avtalskedjan (*artikel 4*). Rätten att rikta anspråk mot annan i tidigare säljled förutsätter att säljaren inte har avstått från en sådan rätt. Frågan om mot vem eller vilka säljaren kan vända sig regressvis – och på vilket sätt detta kan ske – skall avgöras enligt nationell lag.

Säljarens ansvarstid och konsumentens reklamations skyldighet

Säljaren skall vara ansvarig enligt artikel 3 för fel som visar sig inom två år från det att varan levererades. Om medlemsstaterna i sina nationella rättsordningar har bestämmelser som innebär en begränsning av den tid inom vilken konsumenten kan göra sina rättigheter gällande, får den fristen inte vara kortare än två år räknat från leveransen av varan (*artikel 5.1*).

Om annat inte visas, skall ett fel som framträder inom en tid av sex månader efter det att varan levererades anses ha förelegat vid leveranstidpunkten, såvida inte ett sådant antagande är oförenligt med varans eller felets art (*artikel 5.3*).

Medlemsstaterna får bestämma att konsumenten, för att vara bevarad vid sin rätt att åberopa att varan är felaktig, inom en viss tid måste lämna säljaren meddelande om felet. En sådan reklamationsfrist får inte vara

Garantier

En garanti skall vara juridiskt bindande för den som utfärdar den (*artikel 6.1*). Garantier som erbjuds konsumenterna skall vidare alltid innehålla viss information (*artikel 6.2*). Sålunda skall det tydligt förklaras vad garantin omfattar och vad som fordras för att konsumenten skall kunna göra garantin gällande. Därutöver skall det anges att konsumenten har vissa rättigheter enligt den tillämpliga nationella lagen och att dessa rättigheter inte påverkas av vad som stadgas i garantin.

För det fall att en garanti inte skulle uppfylla de krav som uppställs i artiklarna 6.2 och 6.3, skall den i och för sig alljämt vara giltig. Konsumenten skall alltså kunna åberopa sig på den (*artikel 6.5*).

Övrigt

Direktivet trädde i kraft den 7 juli 1999 (*artikel 13*). Det skall genomföras av medlemsstaterna senast den 1 januari 2002 (*artikel 11.1*). Kommissionen skall senast den 7 juli 2006 lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om genomförandet av direktivet. I rapporten skall bl.a. övervägas om det bör införas ett direkt ansvar för tillverkare. Om det anses lämpligt, skall rapporten åtföljas av förslag för det ändamålet (*artikel 12*).

5 Genomförande av direktivet

5.1 Utgångspunkter för genomförandet

Ett EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som skall uppnås men överlåter åt medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (*artikel 249* i EG-fördraget). Det innebär att staterna inte är bundna av sådant som direktivets terminologi och systematik, om väl det avsedda resultatet uppnås med en annan terminologi och systematik. Vid genomförandet av konsumentköpsdirektivet bör utgångspunkten vara att i möjligaste mån ansluta sig till den terminologi och systematik som finns i framför allt konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen. Även andra lagregler på området bör tjäna som vägledning, t.ex. marknadsföringslagen.

Vid genomförandet av direktivet uppkommer frågor som har övervägts i samband med genomförandet av andra direktiv på närliggande områden, främst direktivet (93/13/EEG) om oskäliga villkor i konsumentavtal (avtalsvillkorsdirektivet) och direktivet (97/7/EG) om konsumentskydd vid distansavtal (distansavtalsdirektivet). Utgångspunkten bör vara att nu söka lösa frågorna på samma sätt som i dessa tidigare sammanhang.

Konsumentköpsdirektivet är ett s.k. minimidirektiv (jfr *artikel 8*). Som utgångspunkt vid genomförandet av direktivet gäller därför att medlems-

staterna – inom de ramar som ges av EG-fördraget – får bestämma ett starkare skydd för konsumenterna än det som direktivet ger. Däremot får de nationella reglerna inte ge konsumenterna ett sämre skydd. Detta är av betydelse vid genomförandet, särskilt eftersom den närmare innebörden av vissa bestämmelser i direktivet inte är helt klar. Direktivet bör genomföras på så sätt att dess konsumentskydd säkert är uppfyllt. Samtidigt bör gälla att det skydd som gällande rätt redan ger konsumenterna inte får urholkas. Att direktivet ger en minimireglering innebär också att det finns goda förutsättningar att genomföra reglerna på ett sätt som står i samklang med svenska allmänna köprättsliga principer och som går väl att förena med den civilrättsliga lagstiftningen i övrigt.

En annan utgångspunkt för genomförandet bör vara att hålla fast vid lagens nu rådande balans mellan köpare och säljare och att inte annat än i absoluta undantagsfall göra mer omfattande lagändringar än vad direktivet kräver. I detta sammanhang kan vidare anmärkas att det civilrättsliga konsumentskyddet skiljer sig från det marknadsrättsliga konsumentskyddet. Ett huvudsakligt syfte med konsumentköplagen är sålunda att säkerställa att den balans som finns i köplagen mellan säljarens och köparens rättigheter och skyldigheter upprätthålls också när säljaren är näringsidkare och köparen handlar för enskilt ändamål. Bakgrunden härtill är den omfattande användningen av standardavtal vid sådana köp. Konsumentköplagen – men också konsumenttjänstlagen och andra civilrättsliga lagar på området – skiljer sig alltså från den marknadsrättsliga lagstiftningen, som mer direkt syftar till att skydda konsumenterna på marknaden.

Reglerna i konsumentköpsdirektivet kan antas bli av stor betydelse för handeln i EU. Unionens inre marknad omfattar ett område utan inre gränser och med fri rörlighet för varor. Att det gäller likartade regler för konsumentköp i medlemsstaterna gör det lättare för konsumenterna att dra största möjliga nytta av den inre marknaden. Förekomsten av sådana likartade regler kan också underlätta för näringsidkare att sälja sina varor i hela EU, vilket kan ge upphov till ökad konkurrens och ökat utbud på marknaden. En utgångspunkt vid genomförandet av direktivet bör vara intresset av att åtminstone de nordiska länderna får så enhetliga regler som möjligt. Detta är särskilt angeläget med tanke på den omfattande och växande gränshandel som förekommer mellan de nordiska länderna. Vidare kan en gemensam nordisk förståelse av direktivet bidra till att detta kan tolkas och genomföras på ett likartat sätt i hela EU. Ett samordnat nordiskt genomförande av konsumentköpsdirektivet kan också göra det lättare att få gehör för nordiska lösningar vid lagstiftningsarbete på närliggande områden i EU. Det har naturligtvis också ett värde i sig om den nordiska rättslikheten kan upprätthållas och helst förstärkas.

Av avsnitt 3 har framgått att genomförandet av direktivet sker i nära nordiskt samarbete. Även under de förhandlingar som föregick direktivet förekom ett aktivt nordiskt samarbete, och de nordiska länderna kunde därvid i hög grad påverka direktivets slutliga utformning. Till följd härav har direktivet kommit att ligga väl i linje med den nordiska köprätten.

5.2.1 Konsumentvaror

Regeringens bedömning: Den nuvarande avgränsningen av konsumentköplagens tillämpningsområde – att lagen gäller köp av lösa saker – bör behållas. Att direktivet från sitt tillämpningsområde undantar varor som säljs i exekutiv ordning respektive ledningsburet vatten bör inte föranleda motsvarande undantag från konsumentköplagen. Direktivets definition av uttrycket *konsumentvaror* bör därför inte tas in i lagen.

Regeringens förslag: Det nuvarande undantaget från konsumentköplagens tvingande område för vissa köp av byggnadsdelar skall inte behållas. (Se 3 §.)

Promemorians bedömning och förslag överensstämmer med regeringens bedömning och förslag. (Se promemorian s. 35 f.)

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anser att direktivets definition av konsumentvaror bör tas in i konsumentköplagen och att det av lagen uttryckligen bör framgå att den inte är tillämplig på elektricitet. Övriga remissinstanser godtar promemorians bedömning och förslag eller lämnar dem utan någon invändning. I anledning av promemorians förslag menar dock *Sveriges Advokatsamfund* att det borde övervägas att slopa också det undantag från konsumenttjänstlagens tvingande område som hänvisar till villkor för statlig bostadsfinansiering.

Skälen för regeringens bedömning och förslag*Allmänt om direktivets och lagens tillämpningsområde*

Konsumentköpsdirektivets allmänna tillämpningsområde går att utläsa av artikel 1.1, varav det framgår att direktivet syftar till en tillnärmning i vissa avseenden av medlemsstaternas lagar om försäljning av konsumentvaror. Begreppet konsumentvaror definieras i artikel 1.2 b såsom varande alla lösa saker, utom *dels* varor som säljs exekutivt eller annars tvångsvis på grund av lag, *dels* vatten och gas som inte saluhålls i begränsad volym eller bestämd kvantitet *och dels* elektricitet.

Av 1 § första stycket konsumentköplagen framgår att lagen skall tillämpas på köp av lösa saker som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet säljer till en konsument huvudsakligen för enskilt ändamål. Enligt 3 § skall avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i lagen är till nackdel för köparen vara utan verkan mot denne. Detta senare gäller emellertid inte vid köp av byggnadsdelar, om köparen tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalsskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering. Inte heller gäller det vid köp av gas som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av Konsumentverket.

Såväl direktivet som konsumentköplagen är alltså i fråga om tillämpningsområde avgränsade till att gälla köp av lösa saker. Även i fråga om vad som skall undantas från tillämpningsområdet råder i några fall över-

ensstämmelse mellan direktivet och rådande svenska förhållanden. Av konsumentköplagen framgår visserligen inte uttryckligen att lagen inte tillämpas på *elektricitet*, men detta följer redan av att elektrisk kraft inte anses vara en lös sak (jfr prop. 1989/90:89 s. 59) och bör inte särskilt framhållas i lagtexten. Som nyss har sagts framgår det vidare av 3 § att lagens tvingande reglering inte är tillämplig vid köp av *ledningsburen gas* när avtalsvillkoren för leveransen godkänts av Konsumentverket. Under dessa förutsättningar har parterna således frihet att avtala som de önskar, och lagens bestämmelser blir att tillämpa endast för det fall att det inte finns något avtalsvillkor om frågan.

Vad direktivet och lagen i övrigt föreskriver om undantag från respektive tillämpningsområde synes dock inte överensstämma med varandra. I det följande gör regeringen den bedömningen att direktivets bestämmelser om undantag för *varor som säljs exekutivt eller annars tvångsvis på grund av lag* respektive *vatten som inte saluhålls i begränsad volym eller bestämd kvantitet* inte bör föranleda motsvarande begränsning av konsumentköplagens tillämpningsområde. Redan av detta skäl saknas därmed anledning att i lagen ta in direktivets definition av uttrycket konsumentvaror, vilket förordas av Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet. Regeringen gör vidare den bedömningen att det i konsumentköplagen gjorda undantaget för vissa köp av *byggnadsdelar* inte är förenligt med direktivet.

Varor som säljs exekutivt eller annars tvångsvis på grund av lag

I konsumentköplagen finns det inte någon uttrycklig motsvarighet till direktivets undantag för varor som säljs exekutivt eller annars tvångsvis. Såvitt gäller *exekutiv försäljning genom kronofogdemyndighets försorg* är det till att börja med en omstridd fråga om konsumentköplagen – eller för den delen köplagen – alls är tillämplig på sådan försäljning. I denna fråga kan följande sägas.

I sitt yttrande över förslaget till utskottsbalk anförde Lagrådet att utgångspunkten borde vara att exekutiv försäljning ledde till ett köpeavtal och att exekutivköparens rättigheter och skyldigheter bestämdes av allmänna avtals- och köprättsliga regler (se prop. 1980/81:8 s. 1143 f.). I propositionen anfördes dock att exekutiv försäljning hade reglerats som en offentligrettslig förrättning, som kunde överklagas, och att det av detta skäl i praktiken inte torde föreligga något större utrymme för att vid sidan härav använda allmänna köprättsliga regler. Som grund för det senare framhölls att gäldenären inte hade medverkat till försäljningen och att kronofogdemyndigheten inte själv torde kunna svara för civilrättsliga påföljder. Gäldenären kunde i allmänhet bli skadeståndsskyldig endast på utomobligatorisk grund. Trots detta uteslöts det inte att en exekutivköpare kunde ha vissa av de befogenheter som tillkommer en vanlig köpare. Emellertid kunde det endast bli fråga om en begränsad tillämpning. Det överlämnades åt rättstillämpningen att göra den närmare bedömningen av de problem som kunde uppkomma när någon som förvärvat egendom vid exekutiv försäljning undantagsvis gjorde gällande att egendomen var behäftad med fel (a. prop. s. 1223 f. resp. s. 725 f.).

Frågan om tillämpligheten av de särskilda reglerna om *konsumentköp* på den situationen att någon förvärfvar egendom genom exekutiv för-

säljning berördes dock inte. Frågan uppmärksammades däremot av Konsumentköpsutredningen, som uttalade (SOU 1984:25 s. 258) att det torde vara bäst förenligt med vad som anförts i motiven till en ny utsökningsbalk att anta att konsumentköplagen inte skulle kunna tillämpas på köp genom exekutiv försäljning. Detta skulle enligt utredningen gälla alldeles oavsett om det var kronofogdemyndigheten själv som ombesörjde försäljningen eller om någon annan hade hand om denna för myndighetens räkning. Slutsatsen att en konsument som förvärvade gods vid exekutiv försäljning således hade ett sämre rättsskydd än i andra fall föranledde emellertid inte utredningen att föreslå att frågan omprövades. Härvid anfördes att försäljningsformen under alla omständigheter torde lämna ett mycket ringa utrymme för att göra t.ex. felpåföljder gällande.

Det är alltså ovisst om konsumentköplagen alls är tillämplig på exekutiv försäljning, och det har överlämnats åt rättstillämpningen att avgöra om köprättsliga regler över huvud taget bör komma till användning vid sådan försäljning. Det är lämpligt att frågan även framdeles lämnas öppen. En annan ordning – att uttryckligen utesluta exekutiv försäljning från just konsumentköplagens tillämpningsområde – skulle under alla omständigheter leda till en sämre ställning för köparen än vad som följer av nuvarande förhållanden. Något sådant skulle också skapa en omotiverad skillnad mellan konsumentköplagen och köplagen. Vad direktivet stadgar om undantag för exekutiv försäljning bör därför inte föranleda någon ändring i konsumentköplagen.

När direktivet talar om försäljning som sker *annars tvångsvis på grund av lag* torde därmed kunna avses bl.a konkursbos försäljning under hand av konkursgäldenärens egendom eller pantavares försäljning under hand av den pantsatta egendomen för betalning av ägarens (pansättarens) skulder. Vid sådan försäljning är vanliga köprättsliga felregler tillämpliga. För det fall förutsättningarna i övrigt är uppfyllda, kan alltså konsumentköplagen tillämpas på en transaktion av det slaget. Om det i den lagen infördes ett undantag för sådan tvångsvis utförd försäljning, skulle rådande konsumentskydd således urholkas. Av detta skäl bör inte heller direktivets undantag för försäljning som äger rum ”annars tvångsvis på grund av lag” föranleda någon ändring i konsumentköplagens nuvarande tillämpningsområde.

Vatten som inte saluhålls i begränsad volym eller bestämd kvantitet

Med uttrycket lös sak, som alltså används för att avgränsa konsumentköplagens tillämpningsområde, avses inte bara varje slag av rörligt fysiskt föremål utan också bl.a. gaser och vätskor. Det har tidigare framhållits att konsumentköplagen under vissa förutsättningar undantar ledningsburen gas från den tvingande delen av sitt tillämpningsområde. Något motsvarande undantag finns inte beträffande ledningsburet vatten. Lagen får alltså anses tillämplig på leveranser av vatten som – med direktivets ord – inte saluhålls i begränsad volym eller bestämd kvantitet. Att på grund av direktivet undanta sådana leveranser från konsumentköplagens tillämpningsområde bör inte komma i fråga, eftersom detta skulle leda till försämringar i nu rådande konsumentskydd.

Såsom varande lösa saker faller byggnadsdelar, t.ex. husbyggsatser, i och för sig inom konsumentköplagens tillämpningsområde. Emellertid träffas vissa köp av byggnadsdelar inte av konsumentköplagens tvingande regler. Förutsättningen för detta är att köparen i stället tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering (se 3 § andra stycket). I så fall är konsumentköplagens regler i stället dispositiva i fråga om sådana köp och gäller alltså när parterna inte avtalat om något annat. Bakgrunden till regleringen är att det i den statliga bostadsfinansieringen finns vissa konsumentskyddande inslag (se t.ex. 8 § förordningen [1992:986] om statlig bostadsbyggnadssubvention).

Undantaget från konsumentköplagens tvingande område för vissa köp av byggnadsdelar motsvaras inte av något liknande undantag i direktivet. Av detta skäl – och då det inte kan garanteras att det genom bostadsfinansieringen erbjudna konsumentskyddet vid varje givet tillfälle skulle motsvara det skydd som föreskrivs i direktivet – kan undantaget inte behållas.

Som Sveriges Advokatsamfund påpekar har konsumentskyddet i den statliga bostadsfinansieringen föranlett undantag också från konsumenttjänstlagens tvingande område. Enligt 3 § andra stycket konsumenttjänstlagen gäller den lagens tvingande bestämmelser inte tjänster som avser arbete på bl.a. fast egendom och byggnader, om konsumenten i stället tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering. Samfundet menar att det borde övervägas att nu slopa också detta undantag. I detta sammanhang kan dock hänvisas till att Småhusutredningen nyligen haft att överväga frågor om konsumentskyddet vid småhusbyggande och att utredningen i sitt betänkande (SOU 2000:110) föreslår att undantaget från konsumenttjänstlagens tvingande reglering upphävs. Utredningens förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet.

5.2.2 Konsument, näringsidkare och tillverkare

Regeringens förslag: I konsumentköplagen införs definitioner av *konsument* och *näringsidkare*. Definitionerna utformas i överensstämmelse med de definitioner som finns i lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen om konsumentskydd vid tidsdelat boende och lagen om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal. (Se 1 § konsumentköplagen.) *Tillverkare* definieras inte i lagen. Definitionerna av *konsument* och *näringsidkare* skall tas in även i konsumenttjänstlagen. (Se 1 a § konsumenttjänstlagen.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 40 f.)

Remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* menar dock att även definitionen av begreppet tillverkare bör tas in i

Skälen för regeringens förslag

Konsument och näringsidkare

I artikel 1.2 i konsumentköpsdirektivet får bl.a. uttrycken konsument och säljare sin definition. Enligt direktivet avses med en konsument en fysisk person som, genom sådana avtal som omfattas av direktivet, handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet. Med säljare avses enligt direktivet en fysisk eller juridisk person som enligt avtal säljer konsumentvaror inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet. I överensstämmelse med vad som är brukligt i svensk rätt – och med avvikelse från direktivets ordalydelse – bör i den svenska lagen ”näringsidkare” användas som beteckning på den som är motpart till en ”konsument”.

De flesta svenska lagar på området är begränsade till att gälla i konsumentförhållanden utan att begreppet konsument definieras. I stället har det regelmässigt gjorts ett tillägg av innehåll att lagen gäller bara om konsumenten handlar ”huvudsakligen för enskilt ändamål” – vilket uttryck kommer till användning i 1 § första stycket konsumentköplagen i dess nuvarande lydelse – eller ”huvudsakligen för enskilt bruk”. Exempel på sådana uttryck finns vidare i 1 § första stycket konsumentförsäkringslagen (1980:38), 1 § första stycket konsumenttjänstlagen och 1 § första stycket konsumentkreditlagen (1992:830).

I lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorslagen) har en annan modell använts. En särskild definition av konsumentbegreppet, som överensstämmer med definitionen i avtalsvillkorsdirektivet, har införts i lagen. Enligt definitionen avses med konsument en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Definitionen har i sak ansetts motsvara de uttryck som har använts i de andra lagarna (se prop. 1994/95:17 s. 30 f.). Skälet till att man i avtalsvillkorslagen har valt att avvika från den metodik som har använts tidigare är att det har ansetts vara av väsentligt intresse att de nordiska konsumentdefinitionerna stämmer överens. Ytterligare ett skäl för att i avtalsvillkorslagen avvika från den gängse metodiken var att övriga medlemsstater antogs komma att använda den nya definitionen och att denna kunde förväntas bli använd inom EU även i framtiden. Samma definition som i avtalsvillkorslagen har därefter använts även i lagen (1997:218) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende och i lagen (2000:274) om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal (distansavtalslagen). Dessa lagar har sin grund i direktiven om tidsdelat boende respektive distansavtal.

Inte heller begreppet näringsidkare brukar definieras särskilt. För att bestämma lagens tillämpningsområde härvidlag brukar i stället anges att lagen bara gäller om näringsidkaren handlar ”i sin yrkesmässiga verksamhet” (se t.ex. 1 § första stycket konsumentköplagen, 1 § konsumenttjänstlagen och 1 § första stycket konsumentkreditlagen). En annan metod har också här kommit till användning i avtalsvillkorslagen (se prop. 1994/95:17 s. 33 f.), lagen om konsumentskydd vid avtal om tids-

delat boende (se prop. 1996/97:127 s. 20 f.) och distansavtalslagen (se prop. 1999/2000:89 s. 29 f.).

Konsument- och näringsidkardefinitionerna i konsumentköpsdirektivet ansluter nära till motsvarande definitioner i avtalsvillkorsdirektivet, direktivet om tidsdelat boende och distansavtalsdirektivet. Som har angetts ovan (avsnitt 5.1) bör utgångspunkten vara att försöka välja samma lösningar som vid genomförandet av dessa direktiv. I konsumentköplagen bör alltså tas in definitioner av begreppen konsument och näringsidkare. Dessa bör utformas i överensstämmelse med de definitioner som finns i avtalsvillkorslagen, lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende och distansavtalslagen. I likhet med vad som anfördes i motiven till lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende respektive distansavtalslagen torde det saknas skäl att, såsom skedde i avtalsvillkorslagen, ange att definitionen av ”näringsidkare” gäller oavsett om verksamheten är privat eller offentlig.

En näringsidkare som – utan att vara säljare – *förmedlar* ett köp träffas inte av direktivets definition av ”säljare”. Emellertid gäller konsumentköplagen även en sådan förmedlande näringsidkare, förutsatt att denne förmedlar köpet för en säljare som för sin del inte är näringsidkare. Detta står inte i konflikt med direktivet, eftersom det i jämförelse med direktivets reglering är till fördel för konsumenten. Denna ordning bör behållas.

Mellan konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen har traditionellt rätt betydande överensstämmelse, inte minst såvitt gäller använda uttryckssätt. Sakliga och rättssystematiska skäl talar för att även i konsumenttjänstlagen ta in de definitioner av näringsidkare och konsument som nu föreslås inflyta i konsumentköplagen. Regeringen föreslår att så sker.

Tillverkare

Med ”tillverkare” skall enligt direktivet avses den som har framställt en konsumentvara eller importerat den till EG eller en person som, genom att placera sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på varan, uppger sig vara tillverkare. Inte heller begreppet tillverkare har hittills brukat definieras i svenska lagar på konsumenträttens område, och i konsumentköplagen förekommer begreppet endast i 19 § fjärde stycket i anslutning till behandlingen av vissa marknadsrättsliga förelägganden. På andra ställen i konsumentköplagen talas i stället om ”någon annan än säljaren, i tidigare säljled ...” (19 §) eller om ”näringsidkare i tidigare säljled” (46 §), vilka begrepp i allmänhet måste anses vara vidare än ”tillverkare”. Visserligen kan det tänkas fall där ”näringsidkare i tidigare säljled” och liknande uttryck i själva verket är snävare än ”tillverkare” som detta begrepp definieras i direktivet. Så förekommer det t.ex. att butikskedjor säljer varor under eget namn och under sken av att själva ha tillverkat dem, trots att varorna i själva verket har framställts av andra. Den som ”genom att placera sitt namn, sitt varumärke eller annat kännetecken på konsumentvaran uppger sig vara tillverkare” – och därmed också skall anses som tillverkare enligt artikel 1.2 d i direktivet – behöver således inte vara en näringsidkare i tidigare säljled. Emellertid får detta knappast någon praktisk betydelse, eftersom en sådan närings-

idkare normalt i stället som säljare kan träffas av konsumentköplagens bestämmelser. Med hänsyn till det sagda gör regeringen bedömningen att det saknas tillräckliga skäl att särskilt definiera ”tillverkare” i lagen.

5.2.3 Garanti och reparation

Regeringens bedömning: Varken *garanti* eller *reparation* bör ges någon särskild definition i konsumentköplagen.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 44 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna delar promemorians bedömning eller lämnar den utan någon invändning. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anser dock att direktivets definitioner av dessa båda begrepp bör tas in i lagen, eftersom definitionerna är tänkta att ge ytterligare information åt konsumenten.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 1.2 e i direktivet avses med en garanti varje utfästelse som en säljare eller tillverkare utan särskild kostnad gör gentemot konsumenten och som innebär att han skall återbetala det erlagda priset eller byta ut, reparera eller på något annat sätt befatta sig med varan om den inte motsvarar specifikationerna i garantibeviset eller i reklam som rör varan.

Konsumentköplagen har ingen definition av begreppet garanti. I 21 § första stycket regleras dock verkan av garantier och liknande utfästelser enligt vilka säljaren eller någon annan för hans räkning har åtagit sig att under viss tid svara för varan eller del därav eller för någon egenskap hos varan. Enligt bestämmelsen skall fel i varan anses föreligga om varan under den tiden försämras i det avseende som utfästelsen omfattar. I motiven framhålls det att en sådan försämring normalt skall vara ett uttryck för något slag av bristfällighet hos varan – vilket alltså utesluter förslitning eller förändring till följd av normal användning – och vanligen visa sig i funktionssvikt under garantitiden (se prop. 1989/90:89 s. 110).

En jämförelse mellan garantibegreppet sådant det kommer till uttryck i 21 § konsumentköplagen respektive direktivets artikel 1.2 e ger vid handen att lagens garantibegrepp måste anses vidare än direktivets. Direktivets definition innebär nämligen att garantiåtagandet utlöses endast om varan avviker från specifikationerna i garantibeviset eller i reklam som rör varan. Konsumentköplagens reglering innebär däremot att en tidsbestämd garanti eller liknande utfästelse får verkan av en garanti för varans funktion under hela garantitiden och medför att varje under garantitiden uppkommande bristfällighet som i något avseende täcks av garantin skall anses utgöra fel i varan. En annan omständighet som gör konsumentköplagens garantibegrepp vidare än direktivets är att en garanti enligt lagen kan utlösa även andra påföljder än dem som räknas upp i direktivet, t.ex. skadestånd.

Eftersom garantibegreppet i konsumentköplagen således får anses vidare än direktivets motsvarande begrepp, saknas redan av detta skäl anledning att införa någon definition i lagen.

I artikel 1.2 f definieras begreppet reparation såsom varans återställande, i fall av bristande avtalsenlighet, till avtalsenlighet. Härmed avses detsamma som avhjälpande enligt konsumentköplagen, nämligen återställande till felritt skick utan att ny vara levereras. Inte heller i detta fall bör det i lagen tas in en definition av det slag som finns i direktivet.

5.2.4 Begagnade varor som säljs på auktion

Regeringens förslag: Den särreglering som för närvarande förekommer i konsumentköplagen i fråga om begagnade varor som säljs på auktion skall behållas. Begreppet *auktion* skall preciseras på det sätt som sker i direktivet. (Se 17 och 28 §§.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 45 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. *Göta hovrätt* anser dock att det i lagen bör anges att vad som avses med ”auktion” endast är sådana auktioner dit allmänheten har tillträde. *Sveriges Advokatsamfund* menar att den föreslagna preciseringen av begreppet auktion i 17 § konsumentköplagen leder till att rådande konsumentskydd urholkas och att promemorians förslag därför inte bör genomföras i den delen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 1.3 i direktivet får medlemsstaterna föreskriva att begreppet konsumentvaror inte skall anses omfatta begagnade varor som säljs på sådan offentlig auktion där konsumenterna har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen. Genom artikeln ges medlemsstaterna således möjlighet att i den nationella regleringen undanta köp av sådana varor.

I konsumentköplagen finns inget generellt undantag för begagnade varor som säljs på auktion, men en viss särreglering av denna varukategori förekommer.

Sålunda framgår det av 17 § andra stycket att en begagnad vara som sålts på auktion anses såld i ”befintligt skick”. Med detta uttryck avses att säljaren begränsar sin utfästelse till att endast avlämna en vara till köparen i det faktiska tillstånd som varan befinner sig vid köptillfället. En vara som har sålts i ”befintligt skick” skall enligt 17 § första stycket anses felaktig om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta. Om den vara som felbedömningen avser är en begagnad vara som sålts på auktion, skall hänsynstagandet till priset avse utropspriset.

En annan särreglering kommer till uttryck i 28 § tredje stycket, varav framgår att köparen inte har rätt till påföljden prisavdrag om köpet avsett begagnade varor som sålts på auktion. Skälet härtill är att det rör sig om en speciell form av försäljning av varor i befintligt skick där köparen bestämmer priset. Det har inte ansetts rimligt att prisavdrag då skall stå till köparens förfogande.

I konsumentköplagen har alltså auktionsköp av begagnade varor bara i begränsad omfattning undantagits från tillämpningsområdet. Såvida annat inte sägs, omfattas sådana transaktioner av lagen. Det finns ingen anledning att nu ändra på detta förhållande, även om direktivet ger

möjlighet därtill. Eftersom det är till konsumenternas fördel att på auktion sålda begagnade varor i vissa eller till och med de flesta sammanhang omfattas av konsumentköplagens tillämpningsområde, kan befintliga särregleringar på området behållas.

Emellertid måste det uppmärksammas att direktivet bara medger undantag för det fall att den begagnade varan säljs på en *offentlig auktion där konsumenterna har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen*. Med nutida förhållanden är denna bestämning av försäljningsformen snävare än den som kommer till användning i konsumentköplagen, där det talas om att den begagnade varan sålts ”på auktion”. Numera är det vanligt att konsumenter köper varor – även begagnade varor – vid auktioner som hålls på Internet. Vid sådana och liknande auktioner saknas det naturligtvis möjlighet för köparen att vara personligt närvarande. För att undvika att auktionsförsäljning av begagnade varor undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde i vidare omfattning än vad direktivet tillåter måste begreppet auktion i 28 § tredje stycket därför bestämmas med iakttagande av vad direktivet säger om personlig närvaro. Däremot lär det saknas anledning att föreskriva att auktionen skall vara ”offentlig”. Något sådant kunde för det första föra tanken till olika former av tvångsvis försäljning, t.ex. enligt lagen (1904:48 s.1) om samäganderätt, och därmed leda till missförstånd. För det andra torde det ligga i sakens natur att auktioner vid vilka personligt närvarande konsumenter kan köpa begagnade varor för personligt bruk i regel är offentliga i den meningen att allmänheten har tillträde dit. Av samma skäl synes det obehövt att – som förordas av Göta hovrätt – på annat sätt låta det framgå av bestämmelsen att vad som avses endast är auktioner dit allmänheten har tillträde.

Som har framgått talas det även i 17 § andra stycket om begagnade varor som har sålts på auktion och sägs det där att sådana varor anses sålda i ”befintligt skick”. Sakliga skäl talar närmast för att även här bestämma begreppet auktion på sätt nyss föreslagits beträffande 28 § tredje stycket. Endast om den begagnade varan sålts på en sådan auktion vid vilken köparen kan vara personligen närvarande skulle den alltså anses såld i ”befintligt skick” och vara underkastad den felbedömning som följer av 17 § första stycket. Häremot anmärker Sveriges Advokatsamfund att en sådan ändring av 17 § skulle leda till en försämring av gällande konsumentskydd, eftersom köpare vid Internetauktioner därmed inte längre kommer att omfattas av det skydd som följer av den paragrafen. Regeringen kan emellertid inte dela denna uppfattning. Tvärtom innebär ändringen att legalpresumtionen om ”befintligt skick”, som är belastande för den enskilde köparen, inte kommer att omfatta försäljning av begagnade varor på Internetauktioner. I frånvaro av uttryckligt förbehåll om sådant skick blir således konsumentköplagens allmänna felregler – och inte felbedömningen enligt 17 § första stycket – att tillämpa när en begagnad vara säljs på en sådan auktion. Detta är uppenbarligen en fördel för den enskilde köparen och kan inte anses medföra någon försämring av rådande konsumentskydd. Även i 17 § andra stycket bör således begreppet auktion bestämmas i enlighet med direktivet.

Regeringens förslag: Konsumentköplagen skall vara tillämplig på alla slag av tillverkningsavtal, även sådana där konsumenten tillhandahåller en väsentlig del av materialet. (Se 2 § första stycket konsumentköplagen och 2 § första punkten konsumenttjänstlagen.) För tillverkningsavtal av det senare slaget skall dock alltså gälla omsorgs- och avrådandeplikt.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 47 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* menar dock att konsekvenserna av promemorians förslag är svåra att överblicka och att förslaget bör kombineras med ett genomförande av direktivets artikel 2.3 om följderna av att ett fel har sitt ursprung i det material som kan ha tillhandahållits av konsumenten. *Sveriges Advokatsamfund* anser att promemorians förslag kan leda till en försämring av konsumentskyddet vid sådana tillverkningsavtal där konsumenten tillhandahåller en väsentlig del av materialet och menar att det bör ytterligare utredas i vilken mån konsumenten redan enligt nuvarande reglering i konsumenttjänstlagen har det skydd som anges i direktivet och i vilken mån det skulle kräva ändringar i den lagen för att skapa ett sådant skydd.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande reglering av tillverkningsavtal

Enligt artikel 1.4 skall med ”köpeavtal” i direktivet avses också sådana avtal om tillhandahållande av varor som skall framställas eller tillverkas.

Inte sällan kan det vara öppet för tvivel om man som köp eller tjänst bör betrakta ett avtal om tillhandahållande av en vara som skall framställas först efter avtalsslutet. Riktat man uppmärksamheten mot förpliktelsen att avlämna den färdiga produkten framstår avtalet som ett köp. Fäster man sig i stället vid det arbete som fordras för att åstadkomma produkten ligger det närmare till hands att betrakta avtalet som en tjänst, snarast ett arbetsbeting. Av konsumentköplagens och konsumenttjänstlagens reglering följer i huvudsak följande i detta avseende.

Av 2 § första stycket konsumentköplagen framgår att den lagen gäller beställning av en vara som skall tillverkas utom när beställaren – konsumenten – skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. I det senare fallet blir normalt reglerna i konsumenttjänstlagen i stället tillämpliga. Av den korresponderande bestämmelsen i 2 § första punkten konsumenttjänstlagen framgår nämligen att den lagen inte gäller tillverkning av lösa saker *utom då konsumenten skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet*. Frågan om ett avtal om tillverkning av en vara faller under köpreglerna eller tjänstereglerna blir alltså med nuvarande reglering i princip beroende på vad avtalet mellan parterna innebär i fråga om tillhandahållande av det material som behövs för att tillverka varan. Skall beställaren inte tillhandahålla en väsentlig del av

materialet, blir avtalet att bedömas som ett köp. Om däremot den som beställer varan själv tillhandahåller en väsentlig del av materialet, består tillverkarens prestation huvudsakligen av arbete eller annan tjänst. Avtalet skall då inte bedömas enligt konsumentköplagens regler utan enligt konsumenttjänstlagens.

När direktivet i artikel 1.4 stadgar att avtal om tillverkning av lösa saker skall anses vara avtal om köp, sker detta däremot utan förbehåll. Det finns således inget undantag för det fallet att beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet eller till och med allt material. Mot bakgrund av det sagda måste det alltså övervägas om det går att förena med direktivet att behålla den nuvarande uppdelning av tillverkningsavtal i avtal om köp respektive tjänster eller om någon annan lösning bör väljas.

Hur tillverkningsavtalen bör regleras i framtiden

Vad direktivet får anses kräva är således att konsumenten vid alla slags tillverkningsavtal – även sådana där han tillhandahåller en väsentlig del av materialet – bl.a. skall kunna ställa de krav på varans beskaffenhet som följer av direktivets bestämmelser om köp och i förekommande fall göra gällande de påföljder som direktivet tillhandahåller. I promemorian konstateras att detta torde kunna lagtekniskt genomföras på i vart fall tre sätt.

Det första sättet är att föreskriva att konsumentköplagen skall vara tillämplig på alla slags tillverkningsavtal, oberoende av vem som har tillhandahållit materialet och i vilken omfattning detta i så fall skett. En sådan lösning har den obestriddliga fördelen att den är enkel. I fråga om sådana tillverkningsavtal som hittills fallit under tjänstereglerna kunde den dock leda till en försämring av konsumentskyddet, eftersom det i konsumentköplagen inte finns någon direkt motsvarighet till den omsorgs- och avrådandeplikt som åvilar tillverkaren enligt 4 § första stycket och 6 § konsumenttjänstlagen. En lösning av detta slag skulle också leda till att tillverkningsavtalen kom att regleras olika i den allmänna köplagen och i konsumentköplagen. För köplagens del skulle således även fortsättningsvis gälla att lagen är tillämplig på beställning av varor som skall tillverkas, *utom* när beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.

En annan lösning är att sådana tillverkningsavtal där beställaren tillhandahåller en väsentlig del av materialet även fortsättningsvis kunde få sin reglering i konsumenttjänstlagen och att beställaren i den lagen kunde tillförsäkras samma skydd som direktivet föreskriver i fråga om köp. En sådan lösning framstår emellertid som lagtekniskt tämligen komplicerad.

Som en variant av den senast redovisade lösningen kunde man slutligen tänka sig en reglering av innebörd att konsumenttjänstlagen även framdeles skulle vara tillämplig på tillverkningsavtal där beställaren tillhandahåller en väsentlig del av materialet men att det i fråga om just sådana avtal hänvisades till konsumentköplagens bestämmelser i den utsträckning det var nödvändigt för att uppfylla direktivets krav. En sådan lösning skulle säkerställa att detta slag av tillverkningsavtal kom att regleras av bestämmelser som var anpassade till det som främst

utmärker dessa avtal, nämligen tjänsteinslaget. Dock skulle den leda till att avtalstypen fick en relativt komplicerad och oöverskådlig reglering.

I promemorian uttalas att försteg bör ges åt den först redovisade lösningen och att konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen alltså bör ändras på så sätt att avtal om tillverkning av lösa saker uteslutande kommer att få sin reglering i konsumentköplagen. För att inte onödigtvis försvaga det konsumentskydd som redan nu råder föreslås det en bestämmelse om att 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen skall vara att tillämpa på sådana tillverkningsavtal där beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Enligt promemorian säkerställs därigenom att tillverkaren vid sådana avtal har en omsorgs- och avrådandeplikt i förhållande till konsumenten.

Promemorians förslag godtas av de flesta remissinstanserna. Sveriges Advokatsamfund kritiserar dock förslaget på den grunden att det skulle innebära en försämring av det konsumentskydd som för närvarande råder i fråga om sådana tillverkningsavtal där konsumenten tillhandahåller en väsentlig del av materialet. Samfundet påpekar särskilt att 8 § och 9 § första stycket första punkten konsumenttjänstlagen inte längre kommer att tillämpas på sådana avtal. I 8 § regleras vad som skall gälla om det under arbetets gång uppkommer behov av ett arbete som i förhållande till det uppdrag som har lämnats åt näringsidkaren utgör ett tilläggsarbete, dvs. ett arbete som inte kan anses vara omfattat av uppdraget. Av 9 § första stycket första punkten framgår att tjänsten skall anses felaktig om den avviker från vad konsumenten har rätt att kräva med hänsyn till bl.a. kravet på fackmässigt utförande i 4 § första stycket.

Regeringen kan inte ansluta sig till dessa synpunkter.

Såvitt gäller tilläggsarbete måste till en början konstateras att regleringen i 8 § i första hand får anses ta sikte på avtal om reparationstjänster och liknande. Till skillnad från sådana avtal går ett avtal om tillverkning av en vara i regel ut på att näringsidkaren – utan att alla enskilda åtgärder har specificerats – skall åstadkomma ett visst resultat, t.ex. att konsumenten av det tyg som han har tillhandahållit skall få en kostym uppsydd åt sig. Ett på detta sätt bestämt uppdrag får anses i princip omfatta alla åtgärder som kan krävas för att näringsidkaren skall kunna åstadkomma ett felfritt resultat. Därmed aktualiseras knappast någon tillämpning av 8 §, som ju endast tar sikte på arbete utöver det ursprungliga uppdraget. Men även om omständigheterna undantagsvis skulle vara sådana att 8 § kunde vara att tillämpa på ett tillverkningsavtal, kan promemorians förslag inte anses leda till ett försämrat konsumentskydd. Som har framgått innebär nämligen förslaget att bestämmelsen om näringsidkarens allmänna omsorgsplikt även fortsättningsvis skall vara tillämplig på den aktuella typen av tillverkningsavtal. I denna omsorgsplikt ingår att vid behov om möjligt samråda med konsumenten om olika frågor som har anknytning till uppdraget. Att det har visat sig föreligga behov av tilläggsarbete är naturligtvis en viktig anledning till sådant samråd, vare sig näringsidkaren är beredd att utföra tilläggsarbetet eller ej. Redan av denna allmänna omsorgsplikt får alltså anses följa en skyldighet för näringsidkaren att i händelse av ett uppkommet behov av tilläggsarbete samråda med konsumenten.

Advokatsamfundet kritiserar även det förhållandet att den aktuella typen av tillverkningsavtal utesluts från tillämpning av 9 § första stycket

första punkten. Som nyss har framhållits innebär emellertid promemorians förslag att bestämmelsen om fackmässigt utförande i 4 § första stycket även fortsättningsvis kommer att vara tillämplig på sådana tillverkningsavtal där beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Om kravet på fackmässighet har åsidosatts, torde det därmed finnas förutsättningar för konsumenten att göra gällande fel i vart fall på den grunden att varan avviker från vad han med fog har kunnat förutsätta (16 § tredje stycket tredje punkten konsumentköplagen).

Regeringen kan alltså se goda skäl för promemorians förslag. Vid en samlad bedömning av de alternativ som redovisats för att genomföra direktivets bestämmelse om tillverkningsavtal förefaller det lämpligast att välja den lösning som innebär att konsumentköplagen skall vara tillämplig på alla slags tillverkningsavtal, alldeles oavsett vad avtalet mellan parterna innebär i fråga om tillhandahållande av det material som behövs för att tillverka varan. Till skillnad från Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet kan regeringen inte finna att konsekvenserna härav skulle vara svåra att överblicka. Om en sådan lösning har det också rätt enighet vid de nordiska departementsöverläggningarna. I enlighet med promemorians förslag bör det vidare i konsumentköplagen tas in en bestämmelse om att 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen skall vara att tillämpa på sådana tillverkningsavtal där beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.

Vad Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet anför om behovet av att kombinera promemorians förslag i denna del med ett genomförande av artikel 2.3 i direktivet behandlas i avsnitt 5.3.3 nedan.

5.3 Hur varan skall vara beskaffad

5.3.1 Principen om avtalsenlighet

Regeringens bedömning: Utgångspunkten för felbedömningen bör även fortsättningsvis vara vad parterna kommit överens om i avtalet. Först om avtalet inte ger besked om hur varan skall vara beskaffad, bör allmänna regler om varans beskaffenhet komma till användning. (Se 16 § första och tredje styckena.)

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 51.)

Remissinstanstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 2.1 i direktivet skall säljaren vara skyldig att leverera varor som är avtalsenliga.

Även konsumentköplagen ger uttryck för en sådan princip om avtalsenlighet. Enligt 16 § första stycket första meningen skall varan i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet.

Enligt såväl direktivet som lagen råder det alltså i princip avtalsfrihet när det gäller varans beskaffenhet. Den som vill köpa en vara av låg kvalitet till ett lågt pris i stället för en vara av hög kvalitet är således i sin fulla frihet att göra så, men kan inte därefter göra gällande att just denna

låga kvalitet skulle utgöra ett fel i varan. Avtalsfriheten i detta hänseende begränsas för konsumentköplagens del endast av bestämmelserna i 18 §, varav framgår att varan – alldeles oavsett vad som avtalats – skall anses felaktig om den t.ex. sålts i strid med vissa försäljningsförbud.

Först om det saknas särskilda avtalsvillkor om varans beskaffenhet, blir det aktuellt att tillämpa allmänna regler om hur varan skall vara beskaffad. Både direktivet och konsumentköplagen innehåller sådana regler.

5.3.2 Allmänna regler om varans beskaffenhet

Regeringens förslag: Konsumentköplagens allmänna regler om varans beskaffenhet skall även i fortsättningen ha karaktär av minimiregler. Lagens krav att varan skall överensstämma med prov eller modell kombineras med ett nytt krav, att varan skall stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat. För kravet att varan skall vara ägnad för köparens särskilda ändamål skall det i lagen inte längre uppställas förutsättningen att köparen haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning. I den mån konsumentköplagen har regler om varans beskaffenhet som saknar motsvarighet i direktivet, skall lagens regler behållas. (Se 16 § andra och tredje styckena.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 52 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. I fråga om kravet att varan skall vara ägnad för köparens särskilda ändamål anser dock flera näringslivsorganisationer (bl.a. *Svensk Handel*, *Svenskt Näringsliv*, *BIL Sweden* och *Elektriska Hushållsapparater Leverantörer*) att det av lagen bör framgå att köparen aktivt skall ha informerat säljaren om det särskilda ändamålet och att säljaren uttryckligen skall ha godtagit ändamålet.

Skälen för regeringens förslag

Presumptionsregler och minimiregler

Direktivets allmänna bestämmelser om varans beskaffenhet finns i artikel 2.2. Bestämmelserna är avsedda att förenkla tillämpningen av direktivets princip om avtalsenlighet och utgörs av en uppräknig av ett antal situationer i vilka varan skall anses avtalsenlig. Dessa *presumptionsregler* är inte tänkta att begränsa principen om avtalsenlighet. Om det emellertid saknas särskilda avtalsvillkor, skall reglerna användas för att avgöra om den aktuella varan skall anses brista i avtalsenlighet. Presumptionsreglerna är kumulativa, dvs. samtliga regler måste i princip vara uppfyllda för att varan skall presumeras vara avtalsenlig. Om omständigheterna i ett fall är sådana att någon enskild regel uppenbarligen inte är att tillämpa, skall övriga regler givetvis ändå gälla (se direktivets beaktandesats 8).

Konsumentköplagens motsvarande bestämmelser finns i huvudsak i 16 § andra stycket. Ifall avtalet inte ger tillräcklig information om hur varan skall vara beskaffad, anger lagen grundläggande principer för bedömningen av frågan om varan skall anses avtalsenlig eller inte. Avviker varan från någon av dessa *minimiregler*, skall den enligt 16 § tredje stycket första punkten anses felaktig. Därutöver finns i 16 § tredje stycket tredje punkten en supplerande bestämmelse om att varan skall anses felaktig också om den i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

Både direktivet och konsumentköplagen innehåller alltså allmänna bestämmelser om varans beskaffenhet, avsedda att komma till användning när avtalet inte ger besked i frågan. Av det sagda har framgått att direktivet beskriver när en vara skall presumeras avtalsenlig, medan lagen anger när varan skall anses felaktig. Någon skillnad i sak torde detta inte medföra. Liksom andra presumtioner kan direktivets presumtion om avtalsenlighet naturligtvis brytas, och det får ankomma på köparen att visa på de omständigheter som gör att presumtionen inte kan upprätthållas. På motsvarande sätt ligger det enligt konsumentköplagen som princip på köparen att visa att varan, när den avlämnades, inte stämde överens med minimireglerna i lagen.

Direktivet kan inte anses hindra att konsumentköplagens allmänna bestämmelser om varans beskaffenhet även i fortsättningen utformas som minimiregler.

Det återstår dock att överväga om dessa minimiregler bör kompletteras på grund av direktivets bestämmelser, som i tur och ordning behandlar varans överensstämmelse med säljarens beskrivning och med prov eller modell (artikel 2.2 a), varans lämplighet för köparens särskilda ändamål (2.2 b), dess lämplighet för de ändamål för vilka varor av samma slag vanligen används (2.2 c) och slutligen varans kvalitet och prestanda, som enligt direktivet skall vara i paritet med vad varor av samma slag vanligen kan uppvisa och med vad konsumenten rimligen kan förvänta sig (2.2 d).

Varans överensstämmelse med säljarens beskrivning och med prov eller modell

Enligt artikel 2.2 a skall varor presumeras vara avtalsenliga om de stämmer överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och om de har samma egenskaper som den vara som säljaren har förevisat konsumenten som prov eller modell.

Vad direktivet säger i fråga om överensstämmelse med prov eller modell har sin fulla motsvarighet i 16 § andra stycket tredje punkten konsumentköplagen. Någon uttrycklig motsvarighet till kravet att varan skall stämma överens med säljarens beskrivning finns dock inte i lagen. Frågan är om en sådan bestämmelse bör införas.

Det har tidigare framhållits att den för felbedömningen grundläggande utgångspunkten är att varan skall stämma överens med vad som följer av avtalet. Detta uttryckssätt, som används i 16 § första stycket, är avsett att klargöra att hänsyn skall tas inte bara till sådant som parterna uttryckligen har kommit överens om utan också till vad som får anses underförstått mellan dem (se prop. 1989/90:89 s. 94). Med hänsyn härtill

kunde det anses naturligt att en avvikelse från säljarens egen beskrivning redan av det skälet medförde att varan ansågs felaktig, att det *följde av avtalet* att varan skulle vara beskaffad på det sätt som framgick av beskrivningen. I vart fall torde det i många sådana situationer vara möjligt att anse varan felaktig med stöd av 16 § tredje stycket tredje punkten. Om varan skulle visa sig inte stämma överens med den lämnade beskrivningen, kunde det på goda grunder hävdas att den avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

Visserligen kan det alltså ifrågasättas om det för direktivets genomförande verkligen behövs en särskild bestämmelse om att varan skall stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat. Samtidigt måste det beaktas att det, trots bestämmelserna i 16 § första stycket och tredje stycket tredje punkten, har ansetts motiverat att ändå särskilt föreskriva att varan skall ha egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, något som möjligen också hade kunnat anses *följa av avtalet* eller i vart fall vara att hänföra till sådant som köparen med fog kunnat förutsätta. Detta leder till slutsatsen att 16 § andra stycket tredje punkten utan vidare kan kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om att varan skall stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat. I klarhetens intresse – och för att garantera ett korrekt genomförande av direktivet – bör så ske.

Varans lämplighet för köparens särskilda ändamål

Enligt artikel 2.2 b i direktivet skall varor anses avtalsenliga om de är lämpliga för det särskilda ändamål för vilket konsumenten behöver dem och som han informerade säljaren om vid tidpunkten för avtalets ingående och som säljaren har godtagit.

En motsvarande bestämmelse finns för konsumentköplagens del i 16 § andra stycket andra punkten, varav framgår att varan skall vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål och köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning.

Både direktivets och lagens regel får alltså betydelse i det inte ovanliga fallet att köparen – efter att ha beskrivit för vilket särskilt ändamål varan skall användas – har överlåtit åt säljaren att välja ut den lämpligaste produkten.

Som framgår fordrar direktivet att köparen aktivt har informerat säljaren om det särskilda ändamålet. Detta är en för köparen strängare regel än vad som uppställs i konsumentköplagen, vars reglering därför kan behållas oförändrad. Vad Svensk Handel m.fl. anför leder inte regeringen till annan bedömning. Varken första eller andra ledet av direktivets bestämmelse fordrar alltså någon lagstiftningsåtgärd.

Direktivets bestämmelse kräver därutöver i sitt tredje led att säljaren skall ha godtagit det av köparen angivna särskilda ändamålet. Någon uttrycklig motsvarighet härtill finns inte i konsumentköplagen. Inte heller i denna del bedöms det emellertid vara påkallat med någon ändring i lagen. Att säljaren till köparen säljer en vara som köparen behöver för ett särskilt ändamål – och om vilket säljaren har fått kunskap före avtalslutet – måste normalt anses innebära att säljaren därigenom har godtagit

detta särskilda ändamål och att denne svarar för att varan är ägnad för det ändamålet. Om säljaren när avtalet skall ingås inte kan erbjuda någon vara som motsvarar köparens behov, måste han upplysa köparen om det för att undgå felansvar. Någon uttrycklig bestämmelse om att säljaren skall ha godtagit köparens särskilda ändamål – vilket efterfrågas av Svensk Handel m.fl. – fordras därför inte.

I sista ledet i 16 § andra stycket andra punkten uppställer konsumentköplagen det kravet på köparen att denne skall ha haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning. Detta innebär att lagen tänker sig situationer där säljaren inte svarar för att varan är ägnad för köparens särskilda ändamål, trots att säljaren känt till detta ändamål. Om det alltså av omständigheterna framgår att köparen inte förlitade sig på eller inte hade rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning, blir följden att köparen själv får bära risken för varans bristande ändamålsenlighet. Enligt motiven kunde detta få sin särskilda betydelse vid köp i varuhus och på stormarknader, där köparen i regel inte kan förvänta sig samma fackkunskaper som hos personalen i en specialbutik (se prop. 1989/90:89 s. 98 f.). I detta avseende skiljer sig konsumentköplagen från direktivet, som inte uppställer något motsvarande krav på köparen. Eftersom det är fråga om en skillnad till konsumentens nackdel, måste lagen bringas i överensstämmelse med direktivet. Detta bör ske genom att kravet på att köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning får utgå ur lagen. En sådan lagändring skulle för övrigt också följa vissa, icke beaktade, synpunkter som anfördes av Lagrådet i anledning av förslaget till ny konsumentköplag. Lagrådet förordade nämligen att det berörda kravet borde utgå ur lagen. Till stöd för detta anfördes bl.a. att det vid konsumentköp typiskt sett torde vara så att en konsument har anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning och att det därför inte syntes befogat att begränsa konsumentskyddet på angivet sätt (se prop. 1989/90:89 s. 177 f.).

Varans lämplighet för de ändamål för vilka varor av samma slag vanligen används

Enligt direktivets artikel 2.2 c skall varor presumeras vara avtalsenliga om de är lämpliga för de ändamål för vilka varor av samma slag vanligen används.

Konsumentköplagen föreskriver för sin del i 16 § andra stycket första punkten att varan skall vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag i allmänhet används.

Direktivets presumptionsregel motsvaras alltså i princip helt av en minimiregel i konsumentköplagen. Dock talas det i lagen om ”det ändamål”, medan det i direktivet förutsätts att ändamålen kan vara flera. I sak är det ingen skillnad, men formuleringen i direktivet avspeglar bättre vad som är brukligt i fråga om varors användningsområden och bör väljas framför lagens nuvarande lydelse. I konsumentköplagen bör det alltså fortsättningsvis föreskrivas att varan skall vara ägnad för ”de ändamål” för vilka varor av samma slag i allmänhet används.

Artikel 2.2 d i direktivet föreskriver slutligen att varor skall anses avtalsenliga om de är av den kvalitet och har de prestanda som varor av detta slag vanligen har och som konsumenten rimligen kan förvänta sig med hänsyn till varans art och med beaktande av eventuella offentliga uttalanden om varornas särskilda egenskaper som gjorts av säljaren, tillverkaren eller dennes företrädare, i synnerhet i reklam eller på märkningen.

Konsumentköplagen har ingen motsvarande bestämmelse bland minimireglerna i 16 § andra stycket. Dock framgår det av 16 § tredje stycket tredje punkten att varan skall anses felaktig inte bara om den avviker från vad som stadgas i minimireglerna i andra stycket utan också om den ”i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta”. Detta innebär att de olika punkterna i andra stycket inte uttömmande anger hur man – i avsaknad av särskilda avtalsvillkor om varans beskaffenhet – skall fastställa en varas avtalsenlighet. Att en vara skall anses felaktig om den i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta är ett uttryck för att felbegreppet är avsett att tillämpas i ett antal situationer av skilda slag där en varas egenskaper och användbarhet på ett påtagligt sätt avviker från vad köparen har skäl att räkna med på grund av de förutsättningar som han vid köpet har haft för sin bedömning (se prop. 1989/90:89 s. 100). Frågan är nu om bestämmelsen i 16 § tredje stycket tredje punkten helt eller delvis kan anses uppfylla regleringen i direktivets artikel 2.2 d.

Vad direktivets bestämmelse föreskriver i sitt första led – att varan i fråga om kvalitet och prestanda skall överensstämma med vad som är vanligt hos varor av samma slag – förefaller svårt att omsätta i lagstiftning. Skillnader i kvalitet förekommer inom vida ramar mellan varor av samma slag, och det låter sig knappast göra att fastställa vad som skulle vara ”vanligt” i detta sammanhang. Motsvarande resonemang kan föras om begreppet prestanda. Detta innebär att en vara inte nödvändigtvis måste anses felaktig endast på grund av sin sämre kvalitet eller lägre prestanda. Andra omständigheter, t.ex. varans pris, får vara vägledande när det gäller att fastställa vad en köpare har rätt att kräva i dessa hänseenden. Härtill kommer att detta det första ledet i bestämmelsen – i vart fall i fråga om det som direktivet kallar prestanda – torde motsvaras av artikel 2.2 c och därmed sakna självständig betydelse. Någon ändring i konsumentköplagen synes alltså inte påkallad på grund av denna del av artikel 2.2 d.

Av bestämmelsens andra led framgår, som sagt, att varan i fråga om kvalitet och prestanda skall vara sådan som konsumenten rimligen kan förvänta sig med hänsyn till varans art och med beaktande av bl.a. säljarens uttalanden om dess särskilda egenskaper. Direktivets formulering ”rimligen kan förvänta sig” måste anses stå i god överensstämmelse med och vara omfattad av den nyss berörda bestämmelsen i 16 § tredje stycket tredje punkten, enligt vilken varan alltså är felaktig om den ”i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta”. Det är visserligen riktigt att lagen inte på samma sätt som direktivet knyter bedömningen av det berättigade i köparens förväntningar till varans art och olika ”offentliga uttalanden” som kan ha gjorts av bl.a. säljaren,

men av lagens allmänna formulering följer att sådant naturligtvis kan utgöra underlag för bedömningen. Det som nu sagts utmynnar alltså i bedömningen att direktivets artikel 2.2 d inte torde kräva någon ändring i konsumentköplagen.

När det gäller frågan om betydelsen av ”offentliga uttalanden” som underlag för felbedömningen kan det avslutningsvis finnas skäl att påminna om att 19 § har särskilda regler om fel för det fall att köparen har förlitat sig på oriktig marknadsföring, se avsnitt 5.3.4.

Övriga frågor

I två fall förekommer det att konsumentköplagens regler om varans beskaffenhet saknar motsvarighet i direktivet. Det första är 16 § andra stycket fjärde punkten om att varan skall vara förpackad på vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan. Det andra fallet är 16 § tredje stycket andra punkten, som föreskriver att varan skall anses felaktig om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet.

Direktivet hindrar inte att dessa regler behålls.

5.3.3 Behövs det särskilda regler om vad köparen inte får åberopa som fel?

Regeringens bedömning: I konsumentköplagen bör det inte tas in någon motsvarighet till direktivets regel om att fel inte skall anses föreligga om konsumenten vid köpet kände till eller inte rimligen kunde vara okunnig om felet. Genomförandet av direktivet kräver inte heller att det i lagen införs en regel om att fel inte skall anses föreligga om felet har sitt ursprung i material som tillhandahållits av konsumenten.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 60 f.)

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna delar promemorians bedömning eller lämnar den utan någon invändning. Flera remissinstanser (bl.a. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* och *ett flertal näringslivsorganisationer*) anser dock att det i lagen bör införas en regel om att fel inte skall anses föreligga om felet har sitt ursprung i material som har tillhandahållits av konsumenten.

Skälen för regeringens bedömning

Enligt artikel 2.3 i direktivet skall bristande avtalsenlighet enligt artikel 2 inte anses föreligga om konsumenten vid tidpunkten för avtalets ingående kände till eller inte rimligen kunde vara okunnig om den bristande avtalsenligheten eller om den bristande avtalsenligheten har sitt ursprung i material som tillhandahållits av konsumenten.

Det första ledet av artikel 2.3 saknar formell motsvarighet i konsumentköplagen. Däremot finns en motsvarande bestämmelse i den allmänna köplagen. Sålunda förskrivs i 20 § första stycket köplagen att köparen inte som fel i varan får åberopa vad han måste antas ha känt till vid köpet. Om köparen alltså var medveten om en viss egenskap hos varan, kan han enligt köplagen inte senare göra gällande att den egenskapen utgör ett fel. För att köparen skall förlora sin rätt att åberopa felet krävs dock att köparen inte bara var medveten om den faktiska omständighet som felet hänför sig till utan också att han har haft en uppfattning om omständighetens betydelse (se prop. 1988/89:76 s. 93).

Frågan om också konsumentköplagen borde ha en sådan regel togs upp av Konsumentköpsutredningen (SOU 1984:25). I betänkandet anfördes (s. 129 f.) att detta inte var nödvändigt. Enligt utredningen torde redan huvudregeln, att varan skall stämma överens med vad som följer av avtalet, i allmänhet medföra att köparen inte kan göra gällande att godset är behäftat med fel på grund av att det har någon egenskap som han kände till före köpet. Genom att inte införa en regel som den i köplagen uppnådde man enligt utredningen den vinsten att lagtexten blev enklare och att man undvek den risk för missförstånd som var förknippad med köplagens regel. En sådan regel kunde nämligen uppfattas på det sättet att en köpare inte kunde göra gällande felpåföljder när han visserligen kände till en viss egenskap men inte insåg dennas betydelse för varans brukbarhet. För att köparen skulle anses ha godtagit en viss egenskap hos varan borde det enligt utredningen krävas att han också haft förutsättningar att inse egenskapens betydelse.

Konsumentköpsutredningen var alltså inte främmande för en analogisk tillämpning av en regel av det slag som kom att tas in i 20 § första stycket köplagen. Det saknas anledning att i detta sammanhang avvika från utredningens slutsatser. Även om konsumentköplagen alltså saknar direkt motsvarighet till köplagens och direktivets bestämmelser, får det också vid konsumentköp anses gälla att köparen normalt inte som fel får åberopa en omständighet som han kände till eller måste antas ha känt till vid köpet. Som utredningen anförde torde detta kunna följa av 16 § första stycket. I en sådan situation bör det dessutom ofta kunna hävdas att varan inte avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta (jfr 16 § tredje stycket tredje punkten) och att fel därför inte föreligger. Liksom vid en direkt tillämpning av 20 § första stycket köplagen bör det naturligtvis inte heller för konsumentköpens del komma i fråga att avskära köparen från möjligheten att åberopa fel med mindre köparen både känt till den aktuella egenskapen och dess betydelse för varans brukbarhet.

Vad direktivet i denna del föreskriver om undantag från säljarens ansvar får således redan anses gälla enligt svensk rätt. Eftersom svensk rätt inte kan anses strängare för konsumenten än vad som följer av direktivets bestämmelse, fordrar första ledet av artikel 2.3 inte att konsumentköplagen ändras.

Andra ledet av direktivets artikel 2.3 föreskriver att bristande avtalsenlighet inte skall anses föreligga om den bristande avtalsenligheten har sitt ursprung i material som tillhandahållits av konsumenten. Även detta led av artikeln saknar uttrycklig motsvarighet i konsumentköplagen. Där emot finns det en bestämmelse av liknande – men vidare – innebörd i den allmänna köplagen.

I 30 § köplagen anges sålunda att påföljder kan göras gällande om varan är felaktig *och detta inte beror på köparen eller något förhållande på hans sida*. Ett exempel på att felet beror på köparen är just att köparen enligt avtalet skall tillhandahålla material för varans tillverkning och materialet visar sig ha ett dolt fel som inte har kunnat upptäckas av säljaren samt att det dolda felet leder till att den färdiga varan inte fungerar på avtalsenligt sätt (se prop. 1988/89:76 s. 120). I 22 § konsumentköplagen – som i övrigt nära ansluter sig till lydelsen i 30 § köplagen – finns ingen motsvarande förutsättning för köparens rätt att göra gällande påföljder på grund av fel. Tvärtom sägs det i motiven till paragrafen att något sådant undantag från rätten att åberopa fel på varan inte skall gälla vid konsumentköp. I stället skall varan anses felaktig alldeles oavsett om felet beror på köparen eller något förhållande på dennes sida. En annan sak är dock, sägs det, att köparen i det fallet kan bli skadeståndsskyldig mot säljaren på grund av felet (se prop. 1989/90:89 s. 112).

I promemorian görs bedömningen att bestämmelsen i andra ledet av artikel 2.3 är till nackdel för köparen i jämförelse med vad som följer av konsumentköplagen och att genomförandet av direktivet därför inte kräver lagändring i detta avseende. Detta kritiserar Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet och ett flertal näringslivsorganisationer, som förordar att en bestämmelse motsvarande den i artikel 2.3 tas in i konsumentköplagen. Regeringen ansluter sig emellertid till den bedömning som görs i promemorian. Som tidigare har framhållits bör genomförandet av direktivet inte leda till att nu rådande konsumentskydd urholkas. Härtill kommer att de svårigheter och olägenheter som påtalas av de kritiska remissinstanserna – bl.a. näringsidkarens kostnader i anledning av fel som beror på brister i det av konsumenten tillhandahållna materialet – många gånger torde kunna avvärjas redan genom den avrådandeplik som kommer att åvila näringsidkaren i de flesta fall av någon betydelse (jfr avsnitt 5.2.5 ovan).

5.3.4 Fel på grund av varans bristande överensstämmelse med uppgifter vid dess marknadsföring m.m.

Regeringens förslag: Konsumentköplagens särskilda regler om fel för det fall att köparen förlitat sig på oriktiga uppgifter vid marknadsföring skall behållas som självständig bestämmelse. Bevisbördan när det gäller orsakssambandet mellan de lämnade uppgifterna och det gjorda köpet flyttas dock till säljaren, som skall ha att visa att uppgifterna inte har inverkat på köpet. (Se 19 §.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 63 f.)

Remissinstanserna: *Flera näringslivsorganisationer* (bl.a. *Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, BIL Sweden* och *Elektriska Hushållsapparater Leverantörer*) menar att det bör ankomma på säljaren att visa att uppgifterna inte ”rimligen” har kunnat inverka på köpet. Inga andra remissinstanser har några invändningar mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: Av avsnitt 5.3.2 har framgått att direktivet – såsom en allmän regel om varans beskaffenhet – föreskriver att varan såvitt gäller kvalitet och prestanda skall motsvara vad konsumenten rimligen kan förvänta sig med hänsyn till varans art och med beaktande av offentliga uttalanden av bl.a. säljaren om varans särskilda egenskaper (artikel 2.2 d).

Enligt direktivets artikel 2.4 skall säljaren inte vara bunden av offentliga uttalanden enligt artikel 2.2 d om han visar att han inte kände till och inte heller kunde känna till uttalandet i fråga. Detsamma gäller om han visar att uttalandet vid tidpunkten för avtalets ingående hade rättats eller om han visar att beslutet att köpa varan inte kan ha påverkats av uttalandet.

I avsnitt 5.3.2 har den bedömningen gjorts att artikel 2.2 d täcks av 16 § tredje stycket tredje punkten konsumentköplagen och att genomförandet av direktivet i den delen därför inte fordrar någon lagändring. Därvid har det konstaterats att 16 § tredje stycket tredje punkten visserligen inte uttryckligen knyter konsumentens förväntningar till ”offentliga uttalanden” som kan ha gjorts av bl.a. säljaren men att sådana uttalanden naturligtvis kan utgöra underlag för en bedömning av vad konsumenten med fog kunnat förutsätta.

I 19 § finns i stället särskilda regler om fel när konsumenten har förlitat sig på oriktiga uppgifter vid marknadsföring, regler som alltså kompletterar felreglerna i 16 §. Enligt 19 § första stycket föreligger fel om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som *säljaren* har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet. Enligt 19 § andra stycket skall varan vidare anses felaktig om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som *någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning*, har lämnat vid marknadsföringen av varan före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall dock inte anses felaktig om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna. Enligt 19 § tredje stycket gäller inte första och andra styckena om uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Det är riktigt att det felansvar som följer av första och andra stycket i viss utsträckning kan härledas ur principen att varan skall överensstämma med vad som följer av avtalet eller att varan i vart fall skall stämma överens med vad köparen med fog kunnat förutsätta. Regeln i 19 § om säljarens felansvar när varan avviker från olika marknadsföringsuppgifter bör dock även fortsättningsvis finnas i en självständig bestämmelse i lagen.

I direktivets artikel 2.2 d och artikel 2.4 används uttrycket offentliga uttalanden som beteckning på det sammanhang i vilket uppgifterna om varan skall ha lämnats. Detta uttryck får i och för sig anses vidare än det i

konsumentköplagen använda begreppet marknadsföringen, vilket kunde tyda på att direktivets uttryck borde tas in i lagen. Så bedöms dock inte böra ske. I 19 § första stycket talas det nämligen om uppgifter som lämnats vid marknadsföringen av varan ”eller annars före köpet”. Ett sådant uttrycksätt bedöms väl motsvara vad som avses med direktivets uttryck. Visserligen talas det i paragrafens andra stycke uteslutande om uppgifter lämnade vid marknadsföringen av varan, men om stycket i detta hänseende utformas på samma sätt som första stycket kan det också här undvikas att föra in begreppet offentliga uttalanden i paragrafen. I 19 § andra stycket bör således också talas om uppgifter lämnade vid marknadsföringen av varan ”eller annars före köpet”. Därvid finns det dock skäl att understryka att uppgiften, för att vara av betydelse i sammanhanget, måste vara tillräckligt konkret och inte innebära bara ett allmänt lovprisande. Mycket allmänt hållna uppgifter av säljfrämjande natur kan inte grunda något felansvar för säljaren. Detsamma gäller andra s.k. kringuppgifter, dvs. uppgifter som visserligen rör en varas egenskaper men som mer allmänt har till syfte att främja avsättningen (se prop. 1989/90:89 s. 104 f.).

Vad artikel 2.4 föreskriver om undantag från säljarens bundenhet vid offentliga uttalanden om varans särskilda egenskaper har sina motsvarigheter i 19 §. Direktivets regel om att säljaren inte skall vara bunden av uttalandet om han visar att han inte kände till och inte rimligen kunde känna till uttalandet i fråga motsvaras sålunda av 19 § andra stycket. Vidare finns i 19 § tredje stycket en motsvarighet till regeln om att säljaren inte skall vara bunden av ett offentligt uttalande om han visar att uttalandet hade rättats vid tidpunkten för köpet. I båda de nu nämnda fallen torde redan för närvarande följa av konsumentköplagen att säljaren har bevisbördan för respektive påstående, även om detta inte uttryckligen framgår av lagtexten. I klarhetens intresse bör dock lagen ändras så att bevisbördans placering framgår. Såvitt gäller verkan av att en felaktig uppgift rättats finns mellan 19 § tredje stycket och direktivets regel vidare den skillnaden att lagen kräver av säljaren att uppgiften har rättats *på ett tydligt sätt*. Denna skillnad kan behållas, eftersom den är till konsumentens fördel.

Direktivet stadgar slutligen att säljaren inte skall vara bunden av ett offentligt uttalande om han visar att beslutet att köpa varan inte kan ha påverkats av uttalandet. En liknande regel finns i sista ledet av 19 § första stycket och i sista ledet av första meningen i 19 § andra stycket. Enligt lagen är det dock köparen som har bevisbördan för att uppgiften *kan antas* ha inverkat på köpet, medan det – som framgått – enligt direktivet ankommer på säljaren att visa att uttalandet *inte kan ha* påverkat köpet. På grund av det sagda måste konsumentköplagen ändras så att bevisbördan även i detta hänseende kommer att åvila säljaren. Något utrymme att tillgodose vad Svensk Handel m.fl. anför om beviskravets utformning finns därvid inte. Även beviskravet skall alltså justeras i enlighet med direktivet. Det anförda leder till att lagen i fortsättningen bör ålägga säljaren att visa att uppgifterna inte har inverkat på köpet.

Det har framgått att 19 § andra stycket är begränsad till att gälla varans överensstämmelse med uppgifter som lämnats av någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning. Med tidigare säljled

avses i konsumentköplagen den som har levererat varan till detaljisten, hans leverantör osv. bakåt till den som har framställt varan. Sådana offentliga uttalanden som avses med direktivets artikel 2.2 d förutsätts dock kunna göras också av ”tillverkaren” i den mening detta begrepp har i direktivet. Enligt artikel 1.2 d skall ju med tillverkare förstås även den som genom att placera sitt namn, sitt varumärke eller annat kännetecken på varan uppger sig vara tillverkare. Som har konstaterats i avsnitt 5.2.2 ovan omfattas en sådan person inte alltid av konsumentköplagens uttryck ”i tidigare säljled”. Så kan t.ex. vara fallet beträffande en person som åt någon annan upplåter rätten att använda ett visst varumärke. Om en sådan person händelsevis skulle lämna uppgifter om varan, torde det dock i allmänhet röra sig om uppgifter som kan anses lämnade ”för säljarens räkning” i den betydelse som avses i 19 § andra stycket. Därmed avses nämligen inte ett handlande på grund av fullmaktsförhållande, utan det avgörande är i stället hur en konsument objektivt sett har anledning att uppfatta situationen (se prop. 1989/90:89 s.104 f.). Det anförda leder till slutsatsen att bestämmelsen i 19 § andra stycket redan för närvarande får anses omfatta upplysningar lämnade av samtliga dem som avses med ”tillverkare”, som detta uttryck kommer till användning i direktivet. Regeringen gör därför bedömningen att någon lagändring inte är nödvändig för att uppnå det med direktivet avsedda resultatet.

5.3.5 Installationsfel

Regeringens förslag: Om säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet åtagit sig att installera varan, skall varan anses felaktig när den på grund av brister i installationen avviker från vad som följer av avtalet eller från vad som krävs enligt lagens allmänna regler om varans beskaffenhet eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta. (Se 16 a §.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 66 f.)

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning i sak mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag

Enligt artikel 2.5 i direktivet skall sådan bristande avtalsenlighet som beror på att varan är felaktigt installerad anses jämförbar med bristande avtalsenlighet hos varan om installationen utgör en del av köpeavtalet för varan och har utförts av säljaren eller på dennes ansvar. Detsamma skall gälla om den vara, som är avsedd att installeras av konsumenten, installeras av konsumenten och den oriktiga installationen beror på brister i installationsanvisningarna.

Det första ledet av artikel 2.5 aktualiserar frågan om gränsdragningen mellan å ena sidan avtal om köp av vara och å andra sidan avtal om tjänst.

Med blandade eller kombinerade avtal brukar man avse avtal som går ut på att näringsidkaren inte bara skall leverera en vara utan också utföra arbete eller en annan tjänst som inte består i tillverkning av själva varan. Ibland kan avtalet bestå av två så självständiga delar – den ena avseende köp och den andra avseende en tjänst – att det är naturligt att betrakta dem var för sig. Oftast låter det sig dock inte göra att hålla isär avtalets olika delar, och avtalet måste då klassificeras antingen som köp eller tjänst. För en sådan klassificering ges det riktlinjer i konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen.

Enligt 2 § andra stycket konsumentköplagen gäller den lagen inte avtal som innebär att den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse. I 2 § andra punkten konsumenttjänstlagen finns en korresponderande bestämmelse, enligt vilken den lagen inte gäller installation, montering eller annat arbete som en näringsidkare utför för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak.

Av bestämmelserna framgår alltså att konsumenttjänstlagen inte gäller för sådana installations-, monterings- eller liknande arbeten som är att betrakta endast som en biförpliktelse för näringsidkaren enligt ett avtal om köp av en lös sak och motsättningsvis att konsumentköplagen under sådana förhållanden är tillämplig. Som exempel på situationer där det kan vara naturligt att se arbetsåtagandet som en biförpliktelse till köpeavtalet – och således betrakta hela transaktionen som ett köp – kan nämnas det fallet att arbetet går ut på leverans av tillbehör som särskilt har angetts vid beställningen eller av lätt utbytbara reservdelar samt installation av dessa. På samma sätt bör avtal om leverans och installation av tvätt- och diskmaskiner, spisar, kylskåp, TV-apparater o.d. i sin helhet betraktas som köp (se prop. 1989/90:89 s. 64 f.).

Konsumentköplagen är alltså ensamt tillämplig på de fall som avses med direktivets artikel 2.5, eftersom dessa skall utmärkas av att, som det uttrycks i artikeln, installationen utgör en del av köpeavtalet för varan. Till en början kan därmed konstateras att de lagändringar som kan visa sig vara påkallade av artikeln kan inskränkas till konsumentköplagen.

I konsumentköplagens nuvarande sanktionssystem finns inte någon reglering av vad som skall gälla när fel förekommer i fråga om en tjänstebetonad sidoförpliktelse som inryms i ett avtal som i sin helhet är att rubricera som ett köpeavtal. I motiven till konsumentköplagen hänvisades till förslaget till ny allmän köplag, som också saknade en sådan reglering och under vars behandling i Lagrådet frågan hade uppmärksamats (se prop. 1988/89:76 s. 224 f. och 235 f.). Lagrådet hade då konstaterat att rättsläget lämnats öppet i denna fråga men tillagt att köplagens sanktionsprinciper i stor utsträckning torde böra betraktas som vägledande för bedömning av sådana avtalsbrott som hade lämnats oreglerade. Vid försummelser beträffande sidoförpliktelser av tjänstekaraktär borde det, enligt Lagrådet, därför anses naturligt att dra analogislut uti-

från vad som gäller för varan. I propositionen anslöt sig regeringen till Lagrådets uttalande men underströk att den omständigheten att köpregler skulle tillämpas på avtalet inte uteslöt att en analogisering av reglerna om tjänster kunde vara att föredra på någon punkt.

Direktivets artikel 2.5 får sägas erbjuda en lösning som är enklare och mer förutsebar än den ordning som framgår av de nu återgivna motivuttalandena. Enligt direktivet skall det nämligen vid fel i installationen anses som om själva varan är felaktig, vilket alltså medför att en bristfällig installation kan mötas med samma urval av påföljder som står köparen till buds vid fel i varan. Något analogiserande med köp- eller tjänsteregler behöver därmed inte komma i fråga.

Med anledning av det sagda föreslår regeringen att det i konsumentköplagen tas in en ny paragraf, enligt vilken varan skall anses felaktig om den på grund av brister i installationen avviker från vad som följer av avtalet eller från vad som fordras enligt lagens allmänna regler om varans beskaffenhet eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta. Förutsättningen för att bestämmelsen skall kunna tillämpas skall vara att säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet åtagit sig att installera varan och sådan installation har utförts av säljaren eller någon annan för hans räkning.

Det är att märka att den föreslagna regleringen innebär att fel beträffande en tjänstebetonad sidoförpliktelse i och för sig skall kunna utlösa även hävning av köpet av själva varan, något som Lagrådet särskilt ville framhålla som ett ovisst spörsmål (se prop. 1988/89:76 s. 226). Det får dock betraktas som tveksamt om försummelser i fråga om sidoförpliktelser vanligen kan anses vara av den digniteten att köparen bara av detta skäl bör ha rätt att häva hela köpet.

Verkan av brister i installationsanvisningarna

Innebörden av det andra ledet av artikel 2.5 är att felet även i det fallet skall anses ligga hos själva varan, när varan blivit oriktigt installerad av *konsumenten* och detta beror på brister i installationsanvisningarna. Förutsättningen härför skall vara att varan är avsedd att installeras av konsumenten.

Detta led av artikeln får anses omfattat av konsumentköplagen redan i dess nuvarande lydelse och fordrar därför inte lagändring. Enligt 16 § första stycket skall varan nämligen vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess montering, användning, förvaring och skötsel. Om varan avviker från detta krav, skall den enligt 16 § tredje stycket första punkten anses felaktig. Konsumentköplagen föreskriver alltså att en vara skall anses felaktig redan av det skälet att anvisningarna för bl.a. dess montering och användning är bristfälliga. Det fordras inte – som i direktivet – att ett oriktigt arbete faktiskt utförts.

Det är dock att märka att direktivets uttryck installation inte används i 16 § första stycket. Frågan är om detta uttryck bör tas in i lagen.

Enligt motiven till konsumentköplagen skall med ”montering” avses endast sådan ihopsättning av själva varan som köparen själv skall svara för när varan har sålts i omonterat skick. När det däremot gäller installation eller inmontering av den köpta varan, t.ex. montering av en reservdel i en bil, skall det inte vara fråga om montering i den mening som avses

med 16 § första stycket. I det sammanhanget skall upplysningar om hur en vara skall monteras i stället ses som anvisningar för varans användning (se prop. 1989/90:89 s. 95).

Från språklig synpunkt är det inte helt invändningsfritt att som anvisningar för varans användning betrakta upplysningar om hur den skall installeras. Redan detta talar för att "installation" bör tas in i konsumentköplagen. Härtill kommer att uttrycket redan förekommer i konsumenttjänstlagen, där det används vid sidan av – och för att beteckna något annat än – "montering" (2 § andra punkten). Slutligen har det nyss föreslagits att det i en ny paragraf skall tas in en bestämmelse om verkan av brister i säljarens installationsarbete. Eftersom uttrycket därmed redan introducerats i lagen, är det naturligt att det får sin plats även i 16 § första stycket. Därav bör alltså framgå att varan skall vara åtföljd även av de anvisningar som behövs för dess installation.

5.4 Köparens rättigheter vid fel i varan

5.4.1 När felbedömningen skall göras

Regeringens bedömning: Konsumentköplagens regler om tidpunkten för felbedömningen bör inte ändras. (Se 20 §.)

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 71 f.)

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* menar att direktivet inte medger att undantagsregeln i 20 § andra stycket konsumentköplagen behålls (följden av att köparen underlåter att i rätt tid ta emot eller hämta varan, som därefter försämras på grund av sin egen beskaffenhet). Övriga remissinstanser delar promemorians bedömning eller lämnar den utan någon invändning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 3.1 i direktivet skall säljaren vara ansvarig gentemot konsumenten för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras. Av beaktandesats 14 framgår att hänvisningen i detta sammanhang till tidpunkten för leverans inte skall innebära att medlemsstaterna bör ändra sina regler om riskens övergång.

Konsumentköplagens reglering av motsvarande fråga innebär i huvudsak följande. Enligt 20 § första stycket skall frågan om varan är felaktig bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när den avlämnas. Av lagen framgår uttryckligen att säljaren svarar för fel som funnits vid denna tidpunkt även om felet visar sig först senare. Den för felbedömningen anvisade tidpunkten sammanfaller med tidpunkten för riskens övergång (se 8 § andra stycket). Med "avlämnande" avses det faktiska avlämnandet, oavsett om det kan ha varit parternas överenskommelse att avlämnande i själva verket skulle ha skett vid en annan tidpunkt. I regel gäller alltså att felbedömningen skall göras när varan slutligen avlämnas även om köparen därvid skulle vara i dröjsmål med att hämta eller ta emot den.

I vissa fall gäller dock att köparen själv får svara för sådana försämringar i varan som inträder sedan han kommit i dröjsmål med att ta emot den. Av 20 § andra stycket framgår sålunda att – om köparen

underlåter att i rätt tid ta emot eller hämta en vara som hålls tillgänglig för hans räkning – säljaren inte svarar för försämring som inträder därefter och som beror enbart på varans egen beskaffenhet.

I 20 § tredje stycket regleras slutligen den situationen att en försämring av varan uppkommer efter avlämnandet. Enligt bestämmelsen skall varan då anses felaktig om försämringen är en följd av säljarens avtalsbrott.

Enligt direktivet är det alltså vid tidpunkten för leverans av varan som säljaren är ansvarig för att varan är avtalsenlig. Det finns inget undantag för den situationen att köparen är i dröjsmål med att avhämta varan och varan efter avtalad tid för avlämnande försämras på grund av sin art. Vid första påseende kunde detta synas innebära att konsumentköplagen är strängare för konsumenten än direktivet. Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet menar att det också förhåller sig på det sättet.

Enligt regeringens mening är det dock knappast en rimlig tolkning av direktivet att säljaren i händelse av köparens dröjsmål med att avhämta varan skulle vara ansvarig för en sådan försämring som uppkommer efter den tidpunkt då avlämnande skulle ha skett och som uteslutande beror på varans egen beskaffenhet. Till stöd för detta kan hänvisas till att det leveransbegrepp som kommer till användning i direktivet på så sätt är neutralt att det inte blivit föremål för någon särskild definition. Som har konstaterats vid de nordiska departementsöverläggningarna får avsaknaden av definition tas till intäkt för att den närmare uttolkningen av vad som skall avses med ”levereras” i första hand är överlämnad till medlemsstaterna. Ett ytterligare skäl för att inte på grund av direktivet ändra konsumentköplagens reglering är vad som sägs i den inledningsvis berörda beaktandesatsen, nämligen att direktivets hänvisning till tidpunkten för leverans inte bör föranleda medlemsstaterna att ändra sina regler om riskens övergång. Lika litet bör då direktivet leda till ändringar av vad som enligt konsumentköplagen skall avses med att varan ”avlämnas” och de därpå byggande reglerna om tidpunkten för felbedömningen.

Det nu anförda leder regeringen till slutsatsen att regleringen i 20 § andra stycket kan behållas.

5.4.2 Påföljder vid fel i varan

Regeringens förslag: För att köparen skall få kräva *avhjälpande* eller *omleverans* skall i konsumentköplagen inte längre krävas att detta kan ske utan olägenhet för säljaren. Frågan om avhjälpande eller omleverans skulle orsaka säljaren oskälig kostnad skall – enligt en ny bestämmelse – avgöras bl.a. på grundval av en jämförelse i kostnads-hänseende mellan de båda påföljderna. (Se 26 §.) Säljarens rätt enligt konsumentköplagen att, även om köparen inte krävt det, på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans skall behållas men endast i de fall där köparen ursprungligen krävt en annan påföljd än avhjälpande eller omleverans. (Se 27 §.) *Prisavdrag* eller *hävning* skall få tillgripas också i det fallet att avhjälpande eller omleverans inte kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen. (Se 28 §.)

Promemorians förslag: I promemorian lämnas inget förslag i fråga om rätten till prisavdrag eller hävning när avhjälpande eller omleverans inte sker utan väsentlig olägenhet för köparen. I övrigt stämmer promemorians förslag överens med regeringens. (Se promemorian s. 73 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar dem utan någon invändning. I fråga om förutsättningarna för avhjälpande och omleverans anser dock *Göta hovrätt* att det nya jämförande momentet i 26 § bör avse också frågan om den andra påföljden skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för konsumenten. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* har samma uppfattning. *Konsumentverket* anser att det jämförande momentet i sin helhet bör formuleras i överensstämmelse med direktivets ordalydelse.

Skälen för regeringens förslag

Enligt artikel 3.2 i direktivet skall konsumenten i händelse av bristande avtalsenlighet ha rätt att utan kostnad få varan återställd till avtalsenlighet genom reparation eller utbyte eller att få ett skäligt prisavdrag eller att häva avtalet med avseende på den varan. De närmare förutsättningarna för tillämpningen av de olika påföljderna framgår av artiklarna 3.3–3.6.

Konsumentköplagens påföljds katalog finns i 22 §. Därav framgår att köparen, om varan är felaktig, får kräva avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller ersättning för att avhjälpa felet eller häva köpet. Dessutom får köparen kräva skadestånd. Han får även hålla inne betalningen. De närmare förutsättningarna för de olika påföljdernas tillämpning framgår av 23–32 §§.

De påföljder som föreskrivs i direktivet motsvaras alltså av påföljder enligt konsumentköplagen. Att konsumentköplagen erbjuder även andra påföljder är till köparens fördel och står därmed inte i strid med direktivet. För att genomföra artikel 3.2 fordras alltså ingen lagstiftningsåtgärd.

Avhjälpande och omleverans som primära påföljder

Enligt artikel 3.3 har konsumenten i första hand rätt att kräva att säljaren reparerar varan eller byter ut den, såvida detta inte är omöjligt eller oproportionellt. I båda fallen skall påföljden fullgöras utan kostnad för konsumenten. Av bestämmelsen framgår vidare att en påföljd skall anses oproportionell om den åsamkar säljaren kostnader som är orimliga i jämförelse med den alternativa påföljden. Vid denna bedömning skall beaktas varans värde om bristande avtalsenlighet inte hade förelegat, betydelsen av den bristande avtalsenligheten och huruvida den alternativa påföljden skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för konsumenten. Alla reparationer och utbyten skall fullgöras inom rimlig tid och utan väsentlig olägenhet för konsumenten samt under beaktande av varans art och det ändamål för vilket konsumenten behövde varan.

”Utan kostnad” – som detta uttryck kommer till användning i bl.a. artikel 3.3 – hänför sig enligt artikel 3.4 till nödvändiga kostnader som uppkommer för att få varan återställd till avtalsenlighet, särskilt frakt-, arbets- och materialkostnader.

Konsumentköplagens motsvarande reglering innebär i huvudsak följande. Enligt 26 § har köparen rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet eller företar omleverans om detta kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för säljaren. Avhjälpan och omleverans skall ske inom skälig tid efter det att köparen framställde sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne. Att andra påföljder i regel får göras gällande först om avhjälpan eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen framgår av 28 §, varom mera nedan.

Vidare framgår det av 27 § att säljaren, även om köparen inte kräver det, har rätt att på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen. Säljaren får dock inte åberopa att han inte har beretts tillfälle att avhjälpa felet eller företa omleverans, om köparen har avhjälpt felet och det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpan eller omleverans från säljarens sida.

Av det hittills sagda har alltså framgått att såväl direktivet som konsumentköplagen anvisar avhjälpan (reparation) och omleverans (utbyte) som de primära påföljderna vid fel.

När skall säljaren kunna avvisa köparens krav på avhjälpan eller omleverans?

Emellertid är det en annan fråga om det råder full överensstämmelse mellan direktivet och lagen när det gäller de förutsättningar under vilka säljaren kan avvisa köparens krav på avhjälpan eller omleverans, i följd varav köparen i stället skall vara hänvisad till övriga påföljder. Enligt direktivet får konsumenten kräva reparation eller utbyte såvida detta inte är *omöjligt eller oproportionellt*, varvid med oproportionellt alltså skall avses en jämförelse i kostnadshänseende mellan de båda påföljderna. Konsumentköplagen föreskriver för sin del att köparen får kräva avhjälpan eller omleverans om detta kan ske *utan oskälig kostnad eller olägenhet* för säljaren.

Det kan alltså konstateras att både direktivet och konsumentköplagen ger säljaren en möjlighet att avvisa köparens krav på avhjälpan eller omleverans dels om ett fullgörande av påföljden skulle föranleda orimligt höga kostnader, dels om fullgörandet skulle möta olika praktiska svårigheter. Överensstämmelsen är dock inte fullständig.

När det gäller graden av de *praktiska svårigheter* som måste föreligga för att säljaren skall få undandra sig att avhjälpa felet eller företa omleverans ger direktivet uttryck för ett strängare krav än konsumentköplagen. Direktivet fordrar nämligen att ett fullgörande av påföljden i fråga skulle vara "omöjligt", medan det enligt lagen räcker att ett fullgörande skulle leda till "olägenhet" för säljaren. Konsumentköplagen måste alltså ändras i detta hänseende. Det bör lämpligen ske genom att "eller olägenhet" får utgå ur 26 § första stycket men utan att ersättas av den formulering som direktivet använder. Att köparen inte skall kunna kräva avhjälpan eller omleverans om detta skulle vara omöjligt är nämligen en självklarhet och behöver, enligt svenskt synsätt, inte framgå

av den paragrafen. Ett sådant omöjlighetsrekvisit får anses närmast följa av 28 § första stycket, där det talas om vad som skall gälla ”om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga ...”.

När det sedan gäller vilka *kostnader* som skall kunna berättiga säljaren att avvisa köparens krav på avhjälpande eller omleverans kan konstateras att direktivet i denna fråga anvisar en jämförelse i kostnadshänseende mellan de båda påföljderna. Så skall t.ex. avhjälpande anses opropor-tionellt – och därmed inte kunna göras gällande av köparen – om den påföljden i jämförelse med omleverans skulle åsamka säljaren orimliga kostnader. Det har redan framhållits att direktivet föreskriver att denna bedömning skall göras under beaktande av sådant som varans värde om den varit felfri, felets betydelse och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för köparen. Konsumentköplagen anvisar för sin del ingen liknande jämförelse när det gäller att avgöra om fullgörandet av någon av de båda primära påföljderna skulle leda till orimliga kostnader för säljaren. Men det är inget som hindrar att ”oskäligen kostnad” i 26 § i fortsättningen ges en sådan innebörd. I promemorian föreslås att detta kan åstadkommas genom att delar av direktivets artikel 3.3 andra stycket och de tre strecksatserna får inflyta i ett nytt andra stycke i 26 §. Av det nya stycket föreslås därmed framgå att man vid bedömningen av om någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans leder till oskäligen kostnad för säljaren skall beakta varans värde om den varit felfri, felets betydelse och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren. Därvid avses det senare momentet ge uttryck för den jämförelse mellan påföljderna som direktivet föreskriver.

Promemorians förslag kritiserar av ett par remissinstanser. Konsumentverket ifrågasätter om förslagets ”oskäligen kostnad” betyder det-samma som direktivets ”oproportionellt” och om förslagets ”väsentligt lägre kostnad” motsvarar direktivets ”orimliga kostnader”. Mot bakgrund härav förordar verket att den aktuella bestämmelsen formuleras helt i överensstämmelse med direktivets lydelse. Göta hovrätt och Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet anser att ett riktigt genom-förande av direktivet kräver att man som ett moment i jämförelsen mellan avhjälpande och omleverans beaktar huruvida den andra påfölj-den skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för köparen.

Lagrådsremissens förslag överensstämde med promemorians. Även *Lagrådet* har tagit upp frågan om vilka moment som skall beaktas i jämförelsen mellan avhjälpande och omleverans. Lagrådet har för sin del inte velat utesluta att den förhållandevis fria omskrivning av direktivtexten kan ha fört med sig betydelseskilnader.

Regeringen har tagit intryck av vad som anförts om behovet av att som ett moment i jämförelsen mellan avhjälpande och omleverans beakta om den andra påföljden – dvs. den som inte omfattas av köparens begäran – skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för köparen. En uttryck-lig anvisning härom bör alltså tas in i det nya andra stycket i 26 §. Lag-rådet har vidare förordat att det redan av paragrafens första stycke bör framgå att man vid avgörande av vad som är oskäligen kostnad har att göra en jämförelse i kostnadshänseende mellan de båda påföljderna. Rege-ringen kan dock inte finna att lagrådsremissens förslag i detta avseende skulle leda till någon betydelseskilnad i förhållande till direktivet. Med

den i remissen valda lösningen vinnas dessutom den fördelen att lagtexten blir enklare och att den svenska regleringen kan ansluta bättre till vad som kommer att gälla i Danmark och Finland. Det anförda leder till att det av 26 § första stycket bör framgå att köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälper felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren. Av andra stycket bör framgå att det vid bedömningen av frågan om oskälighet bl.a. skall beaktas om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren och utan väsentlig olägenhet för köparen..

Genom regeringens förslag har grunden för viss del av Konsumentverkets remisskritik undanröjts. När det gäller den del av kritiken som alltså är aktuell kan framhållas att de berörda begreppen sedda för sig naturligtvis inte verkar ha identisk innebörd. Men det är regeringens mening att de satta i sitt sammanhang ger ett ändamålsenligt och korrekt genomförande av direktivet.

Medger direktivet att man behåller säljarens rätt att på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans?

Som tidigare har framhållits följer det av 27 § att säljaren, även om köparen inte kräver det, under vissa förhållanden har rätt att på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans. Förutsättningarna för detta är bl.a. att åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen. Detta innebär inte bara att köparen i praktiken ofta har en skyldighet att godta säljarens val i frågan om en felaktig vara skall repareras eller bytas ut, utan också att säljaren kan undgå de mer ingripande påföljderna prisavdrag och hävning genom att i stället erbjuda sig att avhjälpa felet eller företa omleverans. Frågan är om denna ordning går att förena med direktivets bestämmelser.

Direktivets reglering avviker delvis från konsumentköplagens. Innebörden av den nyss diskuterade artikel 3.3 måste vara att säljaren inte kan avvärja köparens krav på avhjälpan med ett erbjudande om omleverans, med mindre han först visar att avhjälpan är omöjligt eller oproportionellt. Omvänt måste naturligtvis gälla att ett köparens krav på omleverans inte kan avvärjas med ett erbjudande om avhjälpan, om det inte visas att omleverans är omöjligt eller oproportionellt. Visserligen framgår det av direktivets beaktandesats 12 att säljaren i fall av bristande avtalsenlighet alltid får erbjuda köparen en uppgörelse genom någon av alla de påföljder som står till buds. Dock sägs det uttryckligen att det skall vara förbehållet köparen att bestämma om erbjudandet skall antas eller avvisas. När konsumentköplagen alltså ger säljaren rätt att efter eget gottfinnande välja att möta köparens krav på avhjälpan med ett erbjudande om omleverans och ett krav på omleverans med ett erbjudande om avhjälpan, innebär detta en oförmånligare reglering för köparen än den som följer av direktivet. Som har konstaterats vid de nordiska departementsöverläggningarna kan denna ordning därför inte behållas. Däremot är det förenligt med direktivet att säljaren även fortsättningsvis ges möjlighet att på eget initiativ och oberoende av köparens medgivande avvärja ett krav på *prisavdrag* eller *hävning* genom att i stället erbjuda sig att avhjälpa felet eller företa omleverans.

Direktivet fordrar således att säljarens rätt att på egen bekostnad avhjälpa felet eller företa omleverans något begränsas. Detta bör ske genom att 27 § ändras på så sätt att säljarens rätt aktualiseras endast om köparen krävt annan påföljd än avhjälpan eller omleverans.

Prisavdrag och hävning

Enligt artikel 3.5 har konsumenten rätt att kräva ett lämpligt prisavdrag eller att häva avtalet om konsumenten varken har rätt att få varan reparerad eller utbytt, om säljaren inte har vidtagit rättelse inom rimlig tid eller om säljaren inte har vidtagit rättelse utan väsentlig olägenhet för konsumenten. Av artikel 3.6 framgår vidare att konsumenten inte har rätt att häva avtalet om bristen på avtalsenlighet är ringa.

Konsumentköplagens reglering av motsvarande påföljder finns i 28 och 29 §§. Enligt 28 § första stycket får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet om avhjälpan eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen. När det gäller köparens möjlighet att häva köpet uppställs i 29 § ytterligare en förutsättning. Den påföljden får bara tillgripas om felet är av väsentlig betydelse för köparen.

Såväl direktivet som konsumentköplagen ger alltså uttryck för uppfattningen att påföljderna prisavdrag och hävning som regel är avsedda att komma i fråga först i andra hand. Som påpekas av Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet avviker dock direktivet från lagen på det sättet att köparen enligt direktivet skall få tillgripa prisavdrag och hävning även i det fallet att säljaren inte har vidtagit rättelse utan väsentlig olägenhet för köparen. Någon sådan möjlighet finns inte enligt konsumentköplagen och måste alltså tillskapas.

Vad direktivet föreskriver om prisavdragets bestämmande – att avdraget skall vara lämpligt – får vidare i sak anses motsvara konsumentköplagens reglering, som innebär att avdraget skall svara mot felet. Därvid får konsumentköplagens regel anses vara bättre för konsumenten, eftersom den ger ett klarare besked i frågan hur avdraget skall bestämmas. Enligt motiven skall prisavdraget sålunda beräknas på objektiva grunder och svara mot skillnaden i värde vid tiden för avlämnandet mellan en vara i avtalsenligt skick och den felaktiga varan (se prop. 1989/90:89 s. 126).

När det gäller den ytterligare förutsättningen för hävning avviker ordalydelsen i direktivet visserligen från den i 29 §. I direktivet sägs att konsumenten inte får häva köpet om felet är ringa, medan lagen alltså föreskriver att köparen får häva köpet om felet är av väsentlig betydelse för honom. Men detta är i allt väsentligt överensstämmande regleringar, som i båda fallen innebär att det som huvudregel uppställs höga krav för att få göra den ingripande hävningspåföljden gällande. Direktivets regel överensstämmer för övrigt helt med 42 § första stycket i 1905 års köplag, som föreskrev att om ”felet [är] att anse såsom ringa, må ej köpet hävas, ...”. Detta innebar att hävning förutsatte att avtalsbrottet var ”väsentligt” (se Almén, Köp och byte af lös egendom, Stockholm 1906, del I s. 272). Att felet inte är ringa får alltså anses i praktiken liktydigt med att felet är av väsentlig betydelse, och någon ändring i konsumentköplagen är därmed inte påkallad på grund av direktivets bestämmelse. Andra språk-

versioner av direktivet talar också för detta. Härtill kan läggas att konsumentköplagen anvisar att frågan om felets väsentlighet skall bedömas från köparens synpunkt. En sådan subjektiv bedömning får allmänt sett anses vara en för köparen mer gynnsam reglering än den abstrakta bedömning som direktivet synes föreskriva. Lagen ger således utrymme för slutsatsen att ett fel som för den ene köparen har liten betydelse kan spela en stor roll för en annan köpare.

5.5 Säljarens regressrätt

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller redan i dag artikel 4 i direktivet. Någon lagregel är därför inte nödvändig.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 79 f.)

Remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians bedömning. *Konsumentverket* tillägger att det bör övervägas om inte säljarens regressrätt skall omfattas av tvingande lagstiftning.

Skälen för regeringens bedömning: I artikel 4 i direktivet finns en bestämmelse om säljarens regressrätt. Enligt artikeln skall den slutlige säljaren ha rätt att rikta anspråk mot den eller de personer i avtalskedjan som är ansvariga för felet. Detta gäller enligt artikeln när den slutlige säljaren är ansvarig gentemot konsumenten för sådant fel som beror på handlande eller underlåtenhet av tillverkaren, en säljare i tidigare led i samma avtalskedja eller någon annan mellanhand. Frågan om mot vem eller vilka den slutlige säljaren kan rikta anspråk, liksom frågan om det sätt på vilket detta skall ske, skall avgöras enligt nationell lag.

Av grundläggande avtalsrättsliga principer följer att en säljare kan rikta anspråk mot sin avtalspart bakåt i kedjan. Eftersom det i artikeln lämnas åt medlemsstaterna att fritt avgöra mot vem eller vilka den slutlige säljaren skall få vända sig med sitt anspråk, fordras ingen lagstiftningsåtgärd i detta hänseende. Det är alltså inte nödvändigt att nationell rätt medger att den slutlige säljaren riktar anspråk mot vem som helst i avtalskedjan, alldeles oavsett om denne är säljarens avtalspart eller inte. Enligt regeringens saknas det anledning att nu överväga lagstiftning i frågan.

5.6 Tidsfrister vid reklamation, m.m.

Artikel 5 i direktivet behandlar vissa frågor om reklamation, särskilt tidsfrister i samband därmed.

Enligt svensk köprätt är det en förutsättning för att en köpare skall ha rätt att göra gällande påföljder på grund av fel i varan att han lämnar säljaren meddelande om felet, att vederbörande reklamerar. Därvid blir två tidsfrister av betydelse. För det första skall reklamation ske inom viss tid efter det att felet har upptäckts eller borde ha upptäckts. Dock måste reklamationen – för det andra – göras inom viss tid efter det att köparen tog emot varan. Den senare fristen är alltså en preskriptionsfrist. Direk-

tivets artikel 5 innehåller bestämmelser som tar sikte på båda dessa frister.

För att köparen skall nå framgång med sin reklamation fordras härutöver i princip att han kan visa att felet är ursprungligt, dvs. att det funnits redan vid den tidpunkt då köparen fick varan om hand. I denna del innehåller artikeln en bestämmelse om bevislättnad för köparens vidkommande.

5.6.1 Reklamationsfrist

Regeringens förslag: En reklamation som fullgörs inom två månader efter det att köparen märkt felet skall alltid anses ha skett i rätt tid. (Se 23 § första stycket konsumentköplagen.) Motsvarande reglering skall införas även i konsumenttjänstlagen. (Se 17 § konsumenttjänstlagen.)

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens. (Se promemorian s. 81 f.)

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning i sak mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 5.2 i direktivet får medlemsstaterna föreskriva att konsumenten – för att kunna utnyttja sina rättigheter (sådana de anges i artikel 3.2) – måste upplysa säljaren om den bristande avtalsenligheten inom två månader från den dag då han upptäckte denna. Genom artikeln ges medlemsstaterna alltså möjlighet att införa eller behålla regler om reklamations skyldighet. För det fall denna möjlighet skulle utnyttjas, ger artikeln vidare besked om vilken reklamationsfrist som skall gälla.

Konsumentköplagens bestämmelse om reklamations skyldighet och reklamationsfrist finns i 23 § första stycket. Därav framgår att köparen inte får åberopa att varan är felaktig om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet.

Enligt konsumentköplagen inträder alltså reklamations skyldighet redan när köparen borde ha märkt felet, varefter han har att inom skälig tid framställa sin reklamation. Den kortaste reklamationsfrist som medges enligt direktivet är två månader från det att konsumenten *upptäckte* felet.

Vid bedömningen av vad som enligt konsumentköplagen skall anses utgöra skälig tid för framställande av reklamation bör för det första beaktas vad det betyder att reklamations skyldighet kan inträda redan när köparen borde ha märkt felet. Innebär detta att köparen har en undersökningsplikt? Svaret härpå måste bli att någon uttrycklig undersökningsplikt, motsvarande den som föreskrivs i 31 § köplagen, inte synes åvila köparen enligt konsumentköplagen. Visserligen innebär detta inte att köparen helt kan underlåta att vidta åtgärder för att konstatera om varan är i avtalat skick. Enligt motiven till konsumentköplagen bör köparen nämligen ganska omgående göra en i vart fall ytlig granskning av varan, men det krävs inte att han omedelbart efter mottagandet av varan skall göra en mer noggrann genomgång eller prövning av dess kvalitet eller funktion (se prop. 1989/90:89 s. 114). Avsaknaden av undersökningsplikt i vanlig bemärkelse är alltså en omständighet som måste beaktas när det

gäller att vid konsumentköp bedöma vad som skall anses utgöra skälig tid för reklamation. En annan omständighet som måste beaktas är om köparen då kunnat åberopa något tillfälligt hinder som ursäkt för att han inte har märkt ett fel i varan och påtalat det för säljaren. Ett sådant hinder kan vara sjukdom eller liknande.

Sammantaget kan sägas att det vid en skälighetsbedömning, grundad på de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet, får avgöras inte bara om felet är sådant att det hade bort märkas tidigare än köparen enligt egen uppgift har uppmärksammat det utan även om köparens personliga förhållanden bör inverka på bedömningen av frågan om reklamation skall anses ha skett inom skälig tid. Detta har vid konsumentköp ansetts innebära att säljaren i praktiken bör få godta att en relativt lång tid har förflutit innan köparen reklamerar mot ett köp, förutsatt att felet inte är sådant att det märkts redan vid en ytlig granskning av varan (se prop. 1989/90:89 s. 115).

Som har framhållits medger direktivet inte en kortare reklamationsfrist än två månader från det att köparen *upptäckte* felet. Direktivets regel måste anses vara en i allmänhet mer konsumentvänlig bestämmelse än vad som följer av lagen. Direktivets regel bör alltså få en motsvarighet i konsumentköplagen.

Det är emellertid inte uteslutet att det även med lagens nu gällande lydelse kunde tänkas fall där den tid som skäligen bör stå köparen till buds för att reklamera överstiger två månader. Så torde frågan om vad som skall anses utgöra skälig tid för reklamation bl.a. bero på vad för slags vara det rör sig om. Direktivets regel om två månaders reklamationsfrist från det att felet upptäcktes bör därför kombineras med den nu gällande 23 §, varigenom alltså uppnås att reklamation alternativt kan ske inom den längre tid som kan anses skälig efter det att köparen märkt eller borde ha märkt felet.

I 17 § konsumenttjänstlagen finns en regel om reklamationsskyldighet och reklamationsfrist av samma lydelse som den i konsumentköplagen. För att såvitt möjligt behålla den rådande överensstämmelsen mellan de båda lagarna bör reklamationsfristen enligt konsumenttjänstlagen ändras på samma sätt som nu föreslås beträffande konsumentköplagen.

5.6.2 Preskriptionstid vid reklamation

Regeringens bedömning: Direktivet föranleder inte någon ändring av preskriptionstiden vid reklamation av fel i vara. (Se 23 § tredje stycket.)

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 83 f.)

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot promemorians bedömning att direktivets bestämmelser inte kräver ändring av konsumentköplagens regel om preskriptionstid vid reklamation. Flera remissinstanser (bl.a. *Konsumentverket*, *Villaägarnas Riksförbund* och *Konsumentvägledarnas förening*) menar dock att preskriptionstiden av andra skäl bör förlängas.

Skälen för regeringens bedömning: I artikel 5.1 i direktivet föreskrivs att säljaren skall anses ansvarig enligt artikel 3 när den bristande avtalsenligheten visar sig inom två år efter leveransen av varan. Om de rättigheter som anges i artikel 3.2 (dvs. reparation, utbyte, prisavdrag och hävning) enligt nationell lag är föremål för en preskriptionsfrist, skall gälla att den fristen inte får löpa ut inom två år från tidpunkten för leveransen.

Konsumentköplagens regel om preskriptionstid vid reklamation finns i 23 § tredje stycket. Av den bestämmelsen framgår att köparen förlorar rätten att åberopa felet om han inte reklamerar inom två år från det att varan togs emot. Detta skall dock inte gälla om annat följer av en garanti eller liknande utfästelse eller, vilket framgår av 24 §, om säljaren t.ex. har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder.

Enligt såväl direktivet som lagens huvudregel är säljaren alltså ansvarig för fel i varan under två år. Dock synes överensstämmelsen inte vara fullständig i fråga om vad som skall utgöra utgångspunkt för beräkningen av tvåårsfristen. Enligt direktivet skall nämligen *leveransen* av varan bilda utgångspunkt för beräkning av fristen, medan lagen föreskriver att tiden skall räknas från det att köparen har *tagit emot* varan. Det har tidigare konstaterats att direktivets leveransbegrepp på så sätt är neutralt att det inte blivit föremål för någon särskild definition och att detta får tas till intäkt för att det i första hand lämnats åt medlemsstaterna att närmare bestämma vad som skall avses med detta begrepp (se avsnitt 5.4.1). Även om det alltså skulle kunna tänkas situationer där en vara kunde anses levererad – eller med lagens term ”avlämnad” – utan att varan för den skall faktiskt tagits om hand av köparen, hindrar direktivet inte att lagens utgångspunkt för beräkning av tvåårsfristen behålls. Enligt konsumentköplagen bör således även fortsättningsvis gälla att köparen har att reklamera inom två år från det att han har tagit emot varan.

Lagens bestämmelse om preskriptionstid vid reklamation betyder att köparen avskärs från möjligheten att göra gällande felpåföljder när felet uppdagas först efter utgången av tvåårsfristen. Denna s.k. köplagspreskription har ansetts innebära att, om köparen upptäckt felet endast kort tid innan utgången av tvåårsfristen, han inte har kunnat vänta i ”skälig tid” med att reklamera om detta har medfört att tvåårsfristen passeras. Frågan är om något motsvarande skall gälla när reklamationsfristen enligt 23 § första stycket nu föreslås anpassad till direktivets bestämmelse om två månaders reklamationsfrist.

En sätt att tolka direktivets artikel 5.1 sedd i ljuset av artikel 5.2 skulle kunna vara följande. Om medlemsstaterna utnyttjar sig av möjligheten att ålägga konsumenterna en reklamations skyldighet, får fristen för sådan reklamation *aldrig* vara kortare än två månader räknat från det att konsumenten upptäckte felet. En sådan tolkning av direktivets bestämmelser skulle i sin tur innebära att köparen har två år på sig att upptäcka felet och därefter ytterligare två månader på sig för att reklamera felet. Med ett sådant resonemang skulle preskriptionstiden enligt 23 § tredje stycket inte få vara kortare än två år och två månader. Mot en sådan tolkning talar dock den omständigheten att det enligt artikel 5.2 är frivilligt för medlemsstaterna att införa en särskild reklamationsfrist. Om man sålunda väljer att inte införa en sådan frist, är det enligt artikel 5.1 möjligt att ha en preskriptionstid om just två år.

Vid de nordiska departementsöverläggningarna har man kommit fram till att det är rimligast att tolka bestämmelserna på så sätt att regeln om preskriptionstid i artikel 5.1 skall ses isolerat från regeln i artikel 5.2. Det föreslagna införandet av en reklamationsfrist om två månader kräver således inte för svenskt vidkommande att preskriptionstiden vid reklamation görs längre än två år. Liksom för närvarande bör det alltså även i fortsättningen gälla att köparen inte kan förlita sig på den lagfästa reklamationsfristen när felet upptäcks endast kort tid före det att preskriptionstiden löper ut och ett iakttagande av den ordinarie fristen skulle innebära att preskriptionstiden passeras.

Regeringen gör alltså bedömningen att genomförandet av direktivet inte kräver någon ändring av konsumentköplagens regel om preskriptionstid vid reklamation.

Frågan om det är motiverat att av andra skäl förlänga preskriptionstiden bereds för närvarande i Regeringskansliet med anledning av förslag från Konsumentverket respektive Utredningen om konsumenträttsliga frågor.

5.6.3 En presumtionsregel om ursprungligt fel

Regeringens förslag: I konsumentköplagen skall tas in en ny paragraf som innebär att ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid tidpunkten för avlämnandet, om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art. (Se 20 a §.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 85 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning i sak. *Konsumentverket* anser dock att det borde övervägas att utsträcka den föreslagna presumtionsregeln till att gälla under en längre tid än sex månader.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 5.3 i direktivet innehåller en bevisregel som tar sikte på det fallet att ett fel – i praktiken en funktionssvikt – visar sig i varan redan efter relativt kort tid av normal användning. Enligt artikeln skall, om motsatsen inte bevisas, en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av varan presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen, utom när denna presumtion är oförenlig med varans eller den bristande avtalsenlighetens art.

I konsumentköplagen finns ingen motsvarande bestämmelse. Enligt lagen är det i princip köparen som har bevisbördan för att varan är behäftad med fel och att felet fanns redan vid den för felbedömningen avgörande tidpunkten, dvs. avlämnandet.

Rent allmänt måste dock sägas att tillämpningen av denna bevisbörde-regel är förhållandevis generös gentemot köparen. Så anses det vanligen att bevisfrågan inte bör kopplas direkt till frågan om varan varit felaktig vid avlämnandet. Ofta är det ju nämligen omöjligt för en enskild konsument att i efterhand bevisa att varan redan vid den tidpunkten haft det fel som först senare och efter en tids användning ger sig till känna. I

stället brukar det anses att bevisfrågan bör avse huruvida felet har sin grund i köparens vanvård eller onormala användning av varan eller om felet beror på att varan varit utsatt för någon olyckshändelse. Om köparen kan uppfylla ett relativt lågt ställt beviskrav för att felet *inte* berott på någon sådan omständighet, anses han normalt ha fullgjort sin beviskyldighet. Något sådant går också väl att förena med de lindrade beviskrav som Högsta domstolen i vissa fall tillämpat gentemot konsumenter, bl.a. i fråga om orsaken till att ett reparationsobjekt inte fungerade tillfredsställande efter en tekniskt komplicerad reparation (se rättsfallet NJA 1991 s. 481). Från Allmänna reklamationsnämndens praxis finns vidare exempel på avgöranden där nämnden, i fråga om tekniska fel, funnit att konsumenten uppfyllt beviskravet om det varit mer sannolikt att felet funnits redan vid avlämnandet än att det berott på någon senare inträffad omständighet som säljaren inte var ansvarig för (se t.ex. avgörandet ARN 1992/93 ref. 26).

Även med beaktande av den för konsumenten förmånliga tillämpning av beviskravet som sålunda torde gälla är det emellertid tydligt att artikel 5.3 fordrar att konsumentköplagen ändras. Detta bör lämpligen ske genom att det i lagen tas in en ny paragraf, utformad i nära anslutning till artikeln och av innebörd att ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid tidpunkten för avlämnandet, om detta inte är oförenligt med varans eller felets art. Som *Lagrådet* har påpekat bör det därutöver komma till direkt uttryck i paragrafen att presumptionen kan motbevisas.

Beträffande frågan om oförenlighet med varans eller felets art kan för det första sägas att en presumtion om ursprungligt fel torde vara oförenlig med *varans art* om felet t.ex. beror på att varans normala hållbarhetstid har passerats. Så har ju t.ex. färskvaror i regel en hållbarhet som betydligt understiger sex månader. Vidare torde en presumtion om ursprungligt fel kunna vara oförenlig med *felets art* om felet beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på köparens sida, dvs. i stort sett de omständigheter som redan med tillämpning av lagens nuvarande beviskrav kan leda till att säljarens felansvar anses uteslutet. Omständigheterna överensstämmer för övrigt med dem som enligt 21 § kan befria en garantigivare från ansvar enligt en utfärdad garanti.

Presumptionsregeln skall vara tillämplig på nya varor lika väl som begagnade. Det säger sig dock självt att presumptionen oftare kommer att visa sig vara oförenlig med varans eller felets art när fråga är om begagnade varor än när det gäller nya varor. I vissa branscher förekommer det vid handel med begagnade varor att näringsidkaren tillhandahåller en s.k. varudeklaration, som utvisar varans skick i olika avseenden. Så skall t.ex. ske då en näringsidkare säljer en begagnad bil till en konsument (jfr Konsumentverkets riktlinjer för varudeklaration av begagnad personbil, KOVFS 2002:1). I den mån sådana varudeklarationer förekommer kan de naturligtvis, jämte annat, tjäna som underlag när det skall bedömas om presumptionen kan tillämpas i det enskilda fallet.

Enligt regeringens mening finns det inte tillräckliga skäl att – som förordas av Konsumentverket – utsträcka presumptionsregeln till att gälla under en längre tid än sex månader.

5.7.1 Garantiers bindande verkan

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller redan i dag artikel 6.1 i direktivet. Någon lagregel är därför inte nödvändig.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 87 f.)

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* ifrågasätter om promemorians bedömning medför att direktivet är korrekt genomfört och pekar särskilt på det förhållandet att garantier enligt konsumentköplagen förutsätts vara tidsbegränsade. Ingen annan remissinstans har någon invändning mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 6.1 i direktivet skall en garanti juridiskt binda den som ger den, enligt de villkor som anges i garantibeviset och tillhörande reklam.

I avsnitt 5.2.3 ovan har den frågan behandlats om det i konsumentköplagen bör tas in en definition av begreppet garanti efter mönster av direktivets artikel 1.2 e. Frågan har besvarats nekande.

Artikel 6.1 saknar uttrycklig motsvarighet i svensk rätt och reser till en början frågan om den är avsedd att vara en civilrättslig eller marknadsrättslig bestämmelse. Under förhandlingarna om EG-kommissionens förslag till direktiv ansåg man från kommissionens sida att artikeln lämnade det öppet om den var avsedd att vara en civilrättslig eller marknadsrättslig reglering. För det senare alternativet talar innehållet i den enda av direktivets beaktandesatser som avser garantier – beaktandesats 21 – och där det bl.a. sägs att bruket av garantier kan stimulera konkurrensen men att garantier inte får vilseleda konsumenten. Under framhållande av att garantier i och för sig är legitima marknadsföringsinstrument sägs det vidare att dessa bör innehålla viss information, allt i syfte att förhindra att konsumenterna vilseleds. Vad som däremot talar för att artikel 6.1 är avsedd att vara av civilrättslig karaktär är artikelns ordalydelse. I artikeln sägs det att en garanti skall ”juridiskt binda” den som ger den. Motsvarande uttryck kommer också till användning i andra språkversioner av direktivet. Även om artikelns närmare innebörd är oklar och medlemsstaterna redan på grund av kommissionens uttalande torde ha en viss handlingfrihet vid genomförandet, synes en tolkning enligt ordalydelsen närmast ge vid handen att artikeln bör ses som en civilrättslig bestämmelse.

Vid denna bedömning inställer sig till en början frågan vem som skall anses vara garantigivare och därmed vara bunden av utfästelsen.

Av 21 § konsumentköplagen framgår att, om *säljaren eller någon annan för hans räkning* genom en garanti eller liknande utfästelse har åtagit sig att svara för varan eller en del därav eller för en egenskap hos varan, fel skall anses föreligga om varan under tiden försämras i det avseende som utfästelsen omfattar. Lagen förutser således att såväl säljaren som andra – t.ex. tillverkare och generalagenter – kan komma i fråga som garantigivare. Därvid måste förstås gälla att det är den som ursprungligen gör utfästelsen som är att anse som garantigivare i egentlig mening. Enligt allmänna obligationsrättsliga grundsatser, sådana de kom-

mit till uttryck i t.ex. skuldebrevslagen och lagen angående vissa utfästelser om gåva, har denne att uppfylla det åtagande som framgår av utfästelsen även om han inte står i något direkt avtalsförhållande till köparen, låt vara att de närmare förutsättningarna för och begränsningarna av detta inte är givna.

Som framgår av 21 § går emellertid konsumentköplagen längre än så. Även om utfästelsen utfärdats av någon annan än säljaren, kan köparen göra gällande felpåföljder gentemot *säljaren* när utfästelsen har gjorts för dennes räkning. Uttrycket ”för säljarens räkning” skall enligt motiven ses i en vidsträckt bemärkelse och något krav på ett direkt uppdrags- eller fullmaktsförhållande mellan säljaren och garantigivaren är inte avsett att uppställas. Förhållandet dem emellan måste emellertid vara sådant att de för köparen framstår som en enhet. Det typiska fallet är att köparen i samband med köpet mottar en särskild garantiutfästelse från tillverkaren eller någon annan tredje man (se prop. 1989/90:89 s. 111). Om förutsättningarna enligt 21 § är för handen, kan köparen alltså gentemot säljaren göra gällande samtliga felpåföljder enligt konsumentköplagen, trots att det inte är säljaren som ursprungligen gjort utfästelsen. För det fall säljaren skulle visa sig vara på obestånd, ha upphört med sin verksamhet eller inte kunna anträffas, gäller vidare att köparen enligt bestämmelsen om direktkrav i 46 § har möjlighet att i stället göra gällande lagens samtliga felpåföljder mot den egentlige garantigivaren, under förutsättning att denne är en näringsidkare i tidigare säljled som har överlåtit varan för vidareförsäljning.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet anmärker att konsumentköplagens befattning med garantier inskränker sig till tidsbegränsade utfästelser. Enligt regeringen talar emellertid övervägande skäl för att direktivet med sitt begrepp garanti inte avser att träffa något annat än just garantier som är begränsade till tiden. Så talas det t.ex. i direktivets beaktandesats 21 om bruket av ”garantier mot alla felaktigheter som visar sig inom en viss tid”.

Av avsnitt 5.7.2 nedan kommer att framgå att den som utfärdar en garanti naturligtvis också har ett marknadsrättsligt ansvar för detta.

Regeringen delar alltså promemorians bedömning att svensk rätt får anses uppfylla direktivets krav om att en garanti skall juridiskt binda den som ger den. Vid de nordiska departementsöverläggningarna har framgått att man i övriga nordiska länder gör motsvarande bedömning för sin del.

5.7.2 Krav på garantiåtagandet

Regeringens förslag: I marknadsföringslagen skall föreskrivas att en näringsidkare som vid marknadsföringen erbjuder en garanti eller liknande utfästelse skall lämna köparen viss närmare angiven information samt att utfästelsen och informationen skall presenteras i en handling eller annan varaktig form. En näringsidkare som åsidosätter dessa skyldigheter skall kunna drabbas av skadeståndssanktion men inte marknadsstörningsavgift. (Se 13 a § och 29 §.)

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens. (Se promemorian s. 89 f.)

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan någon invändning. Dock anser *Konsumentverket* att en näringsidkare som åsidosätter sin informationsskyldighet skall kunna åläggas att betala marknadsstörningsavgift.

Skälen för regeringens förslag

I artiklarna 6.2–6.5 i direktivet ges i fråga om garantier vissa föreskrifter av närmast marknadsrättslig karaktär.

Enligt artikel 6.2 skall det i garantin anges att konsumenten har vissa rättigheter enligt lag och klargöras att dessa rättigheter inte påverkas av utfästelsen. Det skall vidare förklaras på begripligt språk vad garantin innehåller och vilka huvudsakliga uppgifter som är nödvändiga för att framställa anspråk enligt denna, särskilt uppgifter om garantins varaktighet och territoriella omfattning samt utfärdarens namn och adress.

I artikel 6.3 föreskrivs att garantin skall hållas tillgänglig i skriftlig form eller i annat varaktigt medium som är tillgängligt och åtkomligt för konsumenten, om denne begär det.

Av artikel 6.4 följer en möjlighet för medlemsstaterna att föreskriva att garantin skall vara avfattad på ett eller flera av de officiella gemenskapspråk som medlemsstaten bestämmer.

Slutligen anges det i artikel 6.5 att en garanti som inte uppfyller kraven enligt artiklarna 6.2–6.4 ändå skall vara giltig och kunna åberopas av konsumenten.

Varken konsumentköplagen eller de marknadsrättsliga lagarna innehåller några regler av detta slag. Det är därför klart att direktivet i detta avseende fordrar i vart fall någon lagstiftningsåtgärd. Det gäller därvid att ta ställning till om alla artiklarna eller endast vissa av dem bör omsättas i lagstiftning, i vilken lag detta i så fall bör ske och slutligen om bestämmelserna bör vara sanktionerade.

En bestämmelse om utformningen av garantier och liknande utfästelser tas in i marknadsföringslagen

Vad som regleras i artiklarna 6.2 och 6.3 bör enligt regeringen lämpligen genomföras på det sättet att det i marknadsföringslagen tas in en ny bestämmelse som anger vilka krav som skall ställas när det gäller utformningen av garantier och liknande utfästelser, som lämnas av en näringsidkare efter att först ha erbjudits av denne vid marknadsföringen av en produkt. I bestämmelsen bör det anges att det åligger näringsidkaren att vid försäljningen lämna köparen tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Näringsidkaren bör också åläggas att informera om att utfästelsen inte påverkar de rättigheter som tillkommer köparen enligt lag. Vidare bör det anges att utfästelsen och informationen skall lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen. Bestämmelsen bör fogas till de s.k. katalogbestämmelserna i nuvarande 5–13 a §§ marknadsföringslagen, bestämmelser

som huvudsakligen tar sikte på att motverka olika former av vilseledande marknadsföring.

Av den nya paragrafen föreslås alltså uttryckligen framgå att skyldigheterna skall inträda först vid försäljningen och inte redan på grund av den marknadsföring vid vilken näringsidkaren erbjuder sig att i samband med köp lämna utfästelsen. Därmed tillgodoses vad *Lagrådet* har anfört om behovet av större tydlighet i detta avseende.

Den nya reglering som regeringen föreslår avviker i ett hänseende från artiklarna 6.2 och 6.3. Den föreslås nämligen föreskriva att utfästelsen *skall* lämnas i en handling eller motsvarande, medan det i direktivet anges att så skall ske om konsumenten begär det. Anledningen till denna avvikelse i konsumentskyddande riktning är att det framstår som angeläget att köparen på ett varaktigt och säkert sätt får tillgång till så viktiga upplysningar, inte minst av det skälet att det i allmänhet går en viss tid innan det blir aktuellt att göra utfästelsen gällande. Att utfästelsen och den anslutande informationen ges i skriftlig form bör då inte förutsätta att köparen själv tar initiativ till detta. I stället bör det ankomma på näringsidkaren att alltid – och oberoende av köparens begäran – lämna utfästelsen i en handling eller annan varaktig form.

Som har framgått föreslås att den nya bestämmelsen skall tas in i marknadsföringslagen. Ett alternativ kunde ha varit att i stället ta in bestämmelsen i anslutning till 21 § konsumentköplagen. Därmed kunde nämligen den pedagogiska effekten ha uppnåtts att det i direkt anslutning till den bestämmelse som reglerar verkningarna av tidsbestämda garantier också gavs anvisningar om hur sådana utfästelser skall vara utformade. Samtidigt skulle emellertid en sådan lösning ha inneburit ett visst brott mot systematiken i konsumentköplagen. Därtill kommer att bestämmelserna i så fall skulle ha riktat sig endast till sådana garanti-givare som också är säljare, eftersom konsumentköplagen bara reglerar *säljarens* förpliktelser gentemot köparen på grund av en lämnad garanti. Om bestämmelsen i stället placeras i marknadsföringslagen, kommer den däremot att rikta sig till alla näringsidkare som kan komma i fråga som garantigivare, således också t.ex. generalagenter och tillverkare. För regeringens förslag talar också den omständigheten att bestämmelsen är av övervägande marknadsrättslig natur och som sådan passar bättre i marknadsföringslagen. Särskilt tydligt blir detta när det övervägs hur bestämmelsen skall vara sanktionerad.

Till grund för den nya bestämmelse som nu föreslås bli införd i marknadsföringslagen ligger alltså artiklarna 6.2 och 6.3 i direktivet. Vad som regleras i artiklarna 6.4 och 6.5 bör däremot inte föranleda någon lagstiftningsåtgärd.

Den möjlighet som i artikel 6.4 ges åt varje medlemsstat att för sin respektive marknad föreskriva att en garanti skall vara avfattad på ett eller flera av gemenskapsspråken får naturligtvis anses vara avsedd att säkerställa att utfästelsen tillhandahålls på språk som behärskas av konsumenterna där. Att så skall ske lär dock i de flesta fall följa redan av den omständigheten att den lämnade informationen enligt direktivet skall lämnas på ”vanligt begripligt språk” (artikel 6.2), vilket i den nya bestämmelsen i marknadsföringslagen avses motsvaras av att informationen skall vara tydlig. Med hänsyn främst härtill synes det inte tillräckligt motiverat att i marknadsföringslagen särskilt reglera på vilket

språk garantin skall tillhandahållas. I fråga om informationsbestämmelser gjordes motsvarande bedömning vid genomförandet av distansavtalsdirektivet (se prop. 1999/2000:89 s. 39).

Artikel 6.5, som säger att garantin är giltig även om något av formkraven enligt bl.a. artiklarna 6.2 och 6.3 skulle ha åsidosatts, får slutligen anses ge uttryck för en självklarhet och fordrar därför inte reglering. Som har konstaterats i avsnitt 5.7.1 ovan uppfyller ju svensk rätt redan i dag kravet att en garanti skall vara bindande för den som ger den.

Hur bör den nya bestämmelsen i marknadsföringslagen vara sanktionerad?

Det är uppenbart att den nya bestämmelsen i marknadsföringslagen för sin effektivitet förutsätter att det finns påföljder att tillgripa om en näringsidkare skulle underlåta att ge information eller på annat sätt bryta mot vad som föreskrivs. Eftersom bestämmelsen avses bli placerad bland de s.k. katalogbestämmelserna i marknadsföringslagen, blir det i första hand aktuellt att överväga om skadestånd eller marknadsstörningsavgift bör komma i fråga som påföljd.

Bestämmelserna om marknadsstörningsavgift finns i 22–28 §§ marknadsföringslagen. Enligt 22 § första stycket får en näringsidkare åläggas att betala marknadsstörningsavgift om näringsidkaren eller någon som handlar på dennes vägnar uppsåtligen eller av oaktsamhet har brutit mot någon bestämmelse i 5–13 §§, dvs. alla katalogbestämmelser utom den i den nuvarande 13 a §. I paragrafens andra stycke har det förts in en möjlighet att döma ut marknadsstörningsavgift även vid överträdelser av bestämmelser i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker, lokalradiolagen (1993:120), tobakslagen (1993:581) eller radio- och TV-lagen (1996:844).

Möjligheten att döma ut marknadsstörningsavgift infördes med 1995 års marknadsföringslag. I motiven till lagen anfördes att marknadsstörningsavgiften borde användas i fall där det förelåg ett mer påtagligt behov av att skydda allmänna konsument- och näringsidkarintressen (se prop. 1994/95:123 s. 104).

Konsumentverket menar att det bör finnas en möjlighet att beivra även överträdelser av den nya bestämmelsen med marknadsstörningsavgift. Det är emellertid tveksamt om de skäl som har ansetts motivera marknadsstörningsavgift föreligger vid underlåtenhet att lämna den information eller i övrigt handla på det sätt som nu föreslås krävas i bestämmelsen om garantier i marknadsföringslagen. Enligt regeringen bör det i stället komma i fråga att på något annat, mindre ingripande sätt inkräda mot en näringsidkare som inte uppfyller kraven.

Vad som därvid återstår är skadestånd enligt 29 §. Skadestånd skall utdömas om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt någon av föreskrifterna i katalogbestämmelserna. En sådan påföljd får anses vara tillräckligt ingripande vid överträdelser av den bestämmelse som nu föreslås. Av 29 § bör alltså fortsättningsvis framgå att skadestånd kan utdömas även vid underlåtenhet att rätta sig efter den nya bestämmelsen om utformning av garantier m.m.

Det hittills sagda har tagit sikte på frågan vilka sanktioner som skall kunna drabba näringsidkare som inte lämnar den information eller i övrigt handlar på det sätt som föreskrivs i den nya bestämmelsen i

marknadsföringslagen. Det förtjänar att påpekas att en näringsidkare som i sin marknadsföring på ett vilseledande eller missvisande sätt använder sig av *begreppet garanti* eller begrepp med motsvarande innebörd liksom hittills skall kunna mötas av förbud mot fortsatt sådan marknadsföring. Sådana förbud grundar sig på generalklausulen om otillbörlig marknadsföring i 4 §.

5.8 Bestämmelsernas bindande karaktär

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller redan i dag vad som föreskrivs i första stycket av artikel 7.1 i direktivet. Någon lagregel är därför inte nödvändig. Möjligheten enligt artikel 7.1 andra stycket bör inte utnyttjas.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 94 f.)

Remissinstanserna: *Konsumentverket* menar att direktivet inte medger att man behåller regleringen i 17 § konsumentköplagen (som innebär att en vara som sålts i befintligt skick trots detta skall anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta). Ingen annan remissinstans har några invändningar mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Tvingande minimirättigheter

I första stycket av artikel 7.1 i direktivet föreskrivs att avtalsvillkor eller överenskommelser som ingås med säljaren innan denne får kännedom om den bristande avtalsenligheten, och som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar de rättigheter som följer av direktivet, enligt nationell lagstiftning inte skall vara bindande för konsumenten. I artikeln fastslås därmed direktivbestämmelsernas tvingande karaktär.

Vad direktivet sålunda föreskriver har sin motsvarighet i 3 § första stycket konsumentköplagen. Enligt den bestämmelsen är avtalsvillkor, som i jämförelse med bestämmelserna i konsumentköplagen är till nackdel för köparen, utan verkan mot denne om inte annat anges i lagen. Av bestämmelsen framgår alltså att de olika förmåner och befogenheter som lagen tillerkänner köparen i princip inte kan inskränkas genom villkor i avtal. Lagen är tvingande till köparens förmån. Denna tvingande karaktär utmärker dock inte alla lagens regler. Som tidigare har konstaterats anges nämligen i vissa av lagens bestämmelser att regeln i fråga kan avtalas bort och alltså är dispositiv. Som exempel på detta kan nämnas 16 § andra stycket, som innehåller allmänna bestämmelser om varans beskaffenhet. Dessa bestämmelser är avsedda att komma till användning om avtalet inte ger något besked i frågan.

Det tvingande momentet i konsumentköplagen tar sikte på sådana avtalsvillkor varigenom köparen på förhand godtar en inskränkning i sina rättigheter eller en utvidgning av sina skyldigheter enligt lagen. Det

tvingande momentet har alltså verkan för framtiden. Däremot är det inget som hindrar att köparen, när en befogenhet eller förmån eller skyldighet väl har aktualiserats, i det konkreta fallet avstår från befogenheten eller förmånen med giltig verkan eller binder sig vid en längre gående skyldighet.

Även i direktivet ges klart uttryck för att det är sådana avtalsvillkor eller överenskommelser som med verkan för framtiden begränsar konsumentens rättigheter som inte skall vara bindande för konsumenten. Inte heller enligt direktivet är det således något som hindrar att konsumenten med bindande verkan avstår från rättigheter sedan bristande avtalsenlighet väl har konstaterats.

Hur förhåller sig principen om bestämmelsernas bindande karaktär till principen om avtalsfrihet?

Av artikel 7.1 första stycket framgår tydligt att ett av direktivets huvudändamål är att förse konsumenten med en uppsättning tvingande minimirättigheter. Samtidigt måste det konstateras att principen om att det skall råda avtalsfrihet såvitt gäller en varas beskaffenhet har en central ställning i direktivet. I artikel 2.1 sägs det nämligen – som ett slags utgångspunkt för direktivets felbegrepp – att säljaren skall vara skyldig att till konsumenten leverera varor som är avtalsenliga. Fråga uppkommer därmed hur principen om bestämmelsernas tvingande karaktär är tänkt att förhålla sig till principen om avtalsfrihet.

Till en början kan sägas att principen om avtalsfrihet måste anses innebära att parterna, även med beaktande av vad som sägs i artikel 7.1 första stycket, fritt kan bestämma hur varan skall vara beskaffad. Genom ett sådant avtal kan avvikelser också ske från de allmänna bestämmelser om varans beskaffenhet som finns i artikel 2.2. Dessa senare bestämmelser är ju avsedda att bara komma till användning om avtalet inte ger något besked om hur varan skall vara beskaffad.

En särskild fråga är hur principen om bestämmelsernas tvingande karaktär förhåller sig till olika typer av friskrivningar som säljaren kan göra i samband med köpet. Även om principen om avtalsfrihet är grundläggande i direktivet, föreskrivs nämligen i artikel 7.1 första stycket att avtalsvillkor som ingås med säljaren innan denne får kännedom om ett fel, och som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar de rättigheter som följer av direktivet, enligt nationell lag inte skall vara bindande för konsumenten.

Det kan först konstateras att direktivet överlåter åt nationell rätt att närmare bestämma förutsättningarna för detta. Utgångspunkten är alltså att frågan lämnats åt nationell rätt men att direktivet ändå ställer vissa krav på den nationella regleringen.

Utrymmet för att genom *påföljdsfriskrivningar* begränsa de rättigheter som konsumenten har enligt direktivet, dvs. möjligheten att göra gällande påföljder för det fall varan är felaktig, torde då vara ytterligt begränsat. Emellertid får det inte heller förekomma att rättigheterna åsidosätts indirekt. Genom *ansvarsfriskrivningar* av olika slag – generella eller konkreta – kan säljaren påverka vad som skall anses utgöra fel i en vara. Det innebär att köparens möjligheter att göra gällande påföljder kan indirekt åsidosättas eller begränsas genom sådana friskrivningar från

säljarens sida. Frågan är nu vilka krav direktivet i detta avseende kan antas ställa på nationell rätt.

Att en säljare som inte anser sig kunna svara för en varas skick friskriver sig från ansvaret för att varan är felaktig innebär att det på köparen övervältras en viss risk utan att det står klart hur stor sannolikheten är att risken realiserar. Detta talar naturligtvis för att konsumenten bör ges ett särskilt skydd mot sådana friskrivningar. Att direktivet vill skapa ett grundläggande skydd mot *generella* ansvarsfriskrivningar framgår också av dess beaktandesats 22, som slår fast att principen om bestämmelsernas bindande karaktär bör gälla även i fråga om avtalsbestämmelser som förutsätter att konsumenten vid tidpunkten för köpet kände till varje förekommande fel hos varan. Mot bakgrund härav får det alltså antas vara direktivets avsikt att i vart fall mer svepande ansvarsfriskrivningar – innebärande t.ex. att varan säljs ”i befintligt skick” – skall vara utan verkan. Däremot kan detsamma knappast sägas om *konkreta* ansvarsfriskrivningar, innebärande att säljaren friskriver sig från ansvar för en bestämd egenskap eller funktion hos varan. För detta finns det också goda skäl, eftersom en konkret friskrivning i allmänhet är lättare att förstå och överblicka än en generell och därför inte föranleder samma skyddsbehov för konsumenten.

Av det sagda har alltså framgått att det lär vara direktivets avsikt att generella ansvarsfriskrivningar skall fränkännas bindande verkan men att konkreta sådana friskrivningar kan godtas såsom bindande för konsumenten.

Såvitt gäller konkreta ansvarsfriskrivningar får konsumentköplagens ståndpunkt sägas vara densamma som direktivets. För det fall säljaren friskriver sig från ansvar för en bestämd egenskap eller funktion hos varan och det senare visar sig att varan är behäftad med fel i just detta avseende, torde varan nämligen som regel anses stämma överens med vad som följer av avtalet (16 § första stycket). När det gäller generella ansvarsfriskrivningar innehåller lagen konsumentskyddande moment, som är tillräckliga för att uppfylla de krav direktivet kan anses ställa på nationell rätt. Av 17 § första stycket framgår att en vara som har sålts ”i befintligt skick” eller med ett liknande allmänt förbehåll trots detta skall anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta. En generell ansvarsfriskrivning kan således aldrig helt frånta köparen rätten att göra påföljder gällande och det saknas därför skäl att på grund av direktivet fränkänna sådana friskrivningar bindande verkan.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att någon lagändring inte är erforderlig.

Bör det införas en särreglering av preskriptionstiden vid reklamation av fel i begagnade varor?

Genom artikel 7.1 andra stycket ges medlemsstaterna möjlighet att, med avsteg från vad som sägs i artikel 7.1 första stycket om bestämmelsernas bindande karaktär, föreskriva att det vid köp av begagnade varor skall tillämpas en preskriptionstid vid reklamation som är kortare än den enligt artikel 5.1 annars gällande tiden om minst två år. En sådan kortare preskriptionstid får dock inte understiga ett år.

Konsumentköplagens regel om preskriptionstid vid reklamation finns i 23 § tredje stycket och har tidigare behandlats i avsnitt 5.6.2. Av den bestämmelsen framgår att rätten att åberopa felet går förlorad om köparen inte reklamerar inom två år från det att han har tagit emot varan. Detta skall dock inte gälla om annat följer av en garanti eller liknande utfästelse eller, vilket framgår av 24 §, om säljaren t.ex. har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder.

Konsumentköplagen gör alltså inte åtskillnad mellan nya och begagnade varor i fråga om preskriptionstidens längd vid reklamation. I båda fallen är fristen två år. Det saknas därmed anledning att utnyttja den möjlighet som framgår av artikel 7.1 andra stycket.

5.9 Skydd mot lagval som leder till ett sämre konsument-skydd

Regeringens förslag: Ett avtalsvillkor som anger att lagen i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) skall tillämpas på avtalet skall inte gälla i fråga om köp enligt konsumentköplagen, om den lag som gäller för avtalet med bortseende från villkoret är lagen i ett land inom EES och den lagen ger konsumenten ett bättre skydd än den lag som anvisas i villkoret. (Se 48 §.)

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 99 f.)

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning i sak mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: När ett avtal har anknytning till flera olika länder måste det avgöras vilket lands lag som skall tillämpas på avtalet. Lagvalet bestäms av internationellt privaträttsliga regler.

Konventionen (d. 19 juni 1980) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Romkonventionen) har införlivats med svensk rätt genom lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. Konventionens huvudprincip är att avtalsparterna har rätt att själva bestämma vilket lands lag som skall tillämpas på avtalsförhållandet (se artikel 3.1 och 3.2). Beträffande vissa avtal i konsumentförhållanden gäller särskilda lagvalsregler enligt artikel 5. Den artikeln är tillämplig på avtal om leverans av varor eller utförande av tjänster åt en person (konsumenten) för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet och på avtal om kredit för sådana prestationer. Enligt artikel 5.2 får parternas val av tillämplig lag inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras honom enligt tvingande regler i lagen i det land där han har sin vanliga vistelseort. Detta gäller om avtalet föregicks av ett särskilt anbud riktat till konsumenten i det landet eller av annonsering där och konsumenten där vidtog de för avtalets ingående nödvändiga åtgärderna. Det gäller vidare om den andra parten eller dennes representant mottog konsumentens beställning i det landet eller om avtalet avser försäljning av varor och konsumenten reste från det landet till ett annat land och gjorde sin beställning där, förutsatt att konsumentens resa arrangerades av säljaren i syfte att förmå konsumenten att köpa. Bestämmelsen i artikel 5 skall inte tillämpas på transport-

avtal eller avtal om utförande av tjänster, om tjänsterna skall utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort. Den skall dock tillämpas på avtal om en kombination av resa och inkvartering för ett gemensamt pris (se artikel 5.4 och 5.5).

Konventionen är bindande för EU:s medlemsstater. Dock anges det uttryckligen att om det i EG-rättsakter finns avvikande regler skall dessa tillämpas framför konventionen (se artikel 20).

Enligt artikel 7.2 i konsumentköpsdirektivet skall medlemsstaterna, om avtalet har nära anknytning till medlemsstaternas territorium, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att konsumenten inte berövas det skydd som ges i direktivet till följd av att lagen i en icke-medlemsstat väljs som tillämplig rätt med avseende på avtalet. Som har framgått av avsnitt 2 omfattas direktivet av EES-avtalet och gäller nu för hela EES.

Denna bestämmelse är allmänt sett förmånligare för konsumenten än bestämmelserna i Romkonventionen. Till skillnad från Romkonventionen, där vissa avtal är undantagna från tillämpningsområdet för artikel 5, gäller bestämmelsen i direktivet alla avtal om konsumentköp. Vidare är det så att Romkonventionens särreglering för avtal i konsumentförhållanden är begränsad på det sättet att den aktuella bestämmelsen endast säger att konsumenten inte får berövas det skydd som tillförsäkras honom enligt *tvingande regler* i det land där han har sin vanliga vistelseort. Direktivet innehåller inte någon motsvarande begränsning.

Eftersom direktivets bestämmelse om skydd mot lagvalsklausuler således avviker från Romkonventionens bestämmelser härom, måste det i konsumentköplagen införas en bestämmelse som säkerställer att konsumenten inte berövas det skydd som ges i direktivet genom att det i ett avtal tas in ett villkor som anger att lagen i ett land utanför EES skall tillämpas på avtalet. En motsvarande bestämmelse med samma syfte finns i bl.a. 13 § avtalsvillkorslagen och 23 § distansavtalslagen. Enligt dessa bestämmelser gäller ett avtalsvillkor som anger att lagen i ett land utanför EES skall tillämpas på avtalet inte i fråga om regler om oskäligen avtalsvillkor respektive distansavtal, om den lag som gäller med bortseende från villkoret är lagen i ett land inom EES och den lagen ger konsumenten ett bättre skydd mot oskäligen avtalsvillkor. Bestämmelsen i konsumentköplagen bör utformas efter förebild av bestämmelserna i avtalsvillkorslagen och distansavtalslagen. Även om direktivet endast reglerar vissa av de köprättsliga frågor som behandlas i konsumentköplagen, bör skyddet mot lagvalsklausuler kunna tillämpas generellt på regler om köp enligt denna lag.

5.10 Konsumentinformation

Regeringens bedömning: Det är en samhällelig uppgift att informera konsumenterna om lagändringarna.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 101.)

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 9 i direktivet skall medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att informera konsumenterna om den nationella lagstiftning som genomför direktivet samt, när det är lämpligt, uppmuntra branschorganisationer att informera konsumenterna om deras rättigheter.

För att de lagändringar som genomför direktivet skall nå sitt syfte är det viktigt att de blir allmänt kända. Som framgår av artikel 9 är det en samhällelig uppgift att informera om lagen. Detta kan ske genom en allmänt utformad information i form av t.ex. broschyrer. Denna information bör spridas både i anslutning till lagändringarnas ikraftträdande och därefter. Det är en naturlig uppgift för Konsumentverket att svara för att sådan information kommer till stånd. Liksom tidigare kan det vid sidan av den allmänna informationen finnas behov av möjligheter för konsumenterna att få mer direkt information samt råd och hjälp i konkreta situationer. Här blir kommunernas information och rådgivning av särskild betydelse.

6 Köparens skydd mot säljarens borgenärer vid köp enligt konsumentköplagen

Regeringens förslag: Vid köp enligt konsumentköplagen skall köparen få skydd mot säljarens borgenärer genom köpeavtalet. Något krav på besittningsövergång skall alltså inte längre gälla. (Se 49 §.)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Knappt hälften av de remissinstanser som har yttrat sig i frågan tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan någon invändning. Övriga remissinstanser (bl.a. *Göta hovrätt, Hovrätten för Övre Norrland och ett flertal näringslivsorganisationer*) avstyrker förslaget, främst på den grunden att det skulle leda till en otillfredsställande sakrättslig ordning om avtalsprincipen gällde i vissa köprättsliga relationer – nämligen mellan konsument och näringsidkare – medan traditionsprincipen gällde i andra.

Skälen för regeringens förslag

Vid försäljning av lösa saker gäller som princip att köparen blir skyddad mot säljarens borgenärer först när han har fått den köpta varan i sin besittning, den s.k. traditionsprincipen. Om således en köpare lämnar kvar en köpt vara hos säljaren, kan varan – oavsett om den är betald eller inte – genom utmätning eller konkurs tas i anspråk för betalning av säljarens skulder.

I vissa andra länder tillämpas en annan princip, den s.k. avtalsprincipen. Enligt denna uppnår köparen skydd mot säljarens borgenärer redan genom köpeavtalet, vilket dock vanligen förutsätter att den köpta varan är på något sätt individualiserad.

I det följande övervägs om det skulle leda till ett bättre skydd för köparen om man *vid köp enligt konsumentköplagen* gjorde avsteg från tradi-

tionsprincipen till förmån för avtalsprincipen. I detta sammanhang gör regeringen däremot inga överväganden i frågan om man även beträffande övriga köp borde överge traditionsprincipen och i stället tillämpa avtalsprincipen.

Allmänt om traditionsprincipen

Med termen sakrätt avses rättigheter som är gällande inte bara mellan parterna i ett rättsförhållande utan också mot utomstående personer, dvs. tredje man. Som exempel på sådana rättigheter kan nämnas äganderätt till fast och lös egendom samt panträtt och andra säkerhetsrätter. Den viktigaste delen av det sakrättsliga regelsystemet avser frågan om i vilken utsträckning och under vilka förutsättningar parterna i ett avtalsförhållande har skydd mot tredje man på motpartens sida vid överlåtelse eller upplåtelse av en rättighet. Betydelsen av de sakrättsliga reglerna är stor särskilt när det gäller den ena avtalspartens möjligheter att freda sitt anspråk mot den andra partens borgenärer vid utmätning eller konkurs som riktar sig mot den sistnämnde. Förvärvarens sakrättsliga skydd vid utmätning och konkurs hos motparten brukar kallas separationsrätt.

I svensk lagstiftning finns inte någon allmän bestämmelse om när äganderätten går över från säljaren till köparen vid överlåtelse av lös egendom och köparen därmed blir sakrättsligt skyddad. Tidpunkten för äganderättens övergång har ansetts kunna bestämmas enligt de två principer som redan antytts. Den ena (avtalsprincipen) innebär att äganderätten övergår till köparen i och med avtalet. Den andra (traditionsprincipen) innebär att äganderätten går över först genom tradition, dvs. då egendomen överlämnats till köparen, som därmed fått den i sin besittning. Med uttrycket besittning avses i dessa sammanhang inte att någon har en viss rättighet till t.ex. ett föremål, utan enbart det faktiska förhållandet att någon – med eller utan rätt – innehar någonting.

Vid tiden för tillkomsten av 1734 års lag eller något senare ansågs avtalsprincipen gälla som en allmän grundsats vid köp av lös egendom. Genom tillkomsten av förordningen (1835:25 s. 3) angående vad som iakttagas bör vid handel med lösören, vilka köparen låter i säljarens vård kvarbliva ändrades rättsläget när det gällde sådan lös egendom som brukar betecknas lösören eller lösa saker, dvs. i princip olika flyttbara saker som fordon, maskiner, möbler, råmaterial och varor. År 1845 ersattes 1835 års förordning med en ny förordning i ämnet. Denna författning är alltjämt gällande och har sedan år 1977 rubriken lag (1845:50 s. 1) om handel med lösören som köparen låter i säljarens vård kvarbliva. Liksom 1835 års förordning var lagen ursprungligen tillämplig endast vid utmätning men utvidgades år 1907 till att också gälla vid konkurs. Reglerna i förordningen och lagen innebär att den som köper lös sak men låter den stanna kvar hos säljaren måste iakttä vissa formföreskrifter för att egendom skall kunna skyddas mot att utmätas för säljarens skuld och, vid säljarens konkurs, från att räknas in bland konkursboets tillgångar.

De nämnda reglerna om s.k. lösöreköp kom i rättspraxis att motsatsvis tolkas så att köp av lösa saker som inte sker enligt formföreskrifterna kan ges sakrättsligt skydd först sedan egendomen kommit i köparens besittning.

Även vid rättshandlingar utanför lösöreköpslagens tillämpningsområde har traditionsprincipen stor betydelse. En gåva av lös sak är enligt lagen angående vissa utfästelser om gåva inte giltig mot givarens borgenärer förrän det bortskänkta kommit i gåvotagarens besittning. Vid förvärv av löpande skuldebrev kräver skuldebrevslagen besittningsöverföring för uppnående av sakrättsligt skydd. Vidare förutsätter en giltig pantsättning av lös sak att det pantsatta kommit i pantsättarens besittning (10 kap. 1 § handelsbalken).

Besittningens betydelse för frågan om när äganderätten övergår har också kommit till uttryck i utsökningsbalken. Enligt balken skall nämligen den som har lös egendom i sin besittning antas vara ägare till den, om det inte framgår att egendomen tillhör någon annan (4 kap. 18 §). Presumtionen medför att egendom i någons besittning i allmänhet kan mätas ut för dennes skuld. Reglerna i utsökningsbalken kan på detta sätt sägas vara en spegelbild av vad som gäller vid förvärv av lös egendom.

Den omständigheten att en person har fått besittning till en sak har alltså stor betydelse för hans möjligheter att skydda sina rättigheter vid utmätning eller konkurs på motpartens sida. Även i andra avseenden har emellertid besittningen betydande rättsverkningar. Vid förvärv av egendom från en person som saknar rätt att förfoga över den blir enligt lagen förvärvaren skyddad mot den rätte ägarens anspråk på att få tillbaka egendomen, om förvärvaren var i god tro och fått egendomen i sin besittning. Bestämmelser härom finns i lagen om godtrosvärförvärv av lösöre. Vid kolliderande upplåtelse av rättigheter till viss lös egendom, t.ex. då samma sak säljs till två personer eller då den ene förvärvar äganderätten och den andre får panträtt i egendomen, gäller att den som först får egendomen i sin besittning har bättre rätt till den, under förutsättning att han var i god tro.

Närmare om traditionsprincipen vid köp av lösa saker

Av det sagda har framgått att traditionsprincipen sedan i vart fall början av 1900-talet har varit den förhärskande vid köp av lösa saker. Kravet på besittningsövergång för uppnående av borgenärsskydd har således gällt under lång tid och gäller numera vid alla köp av lösa saker och alldeles oavsett om köparen betalat i förskott eller först vid leveransen. Ursprungligen torde kravet på tradition ha motiverats framför allt av att det motverkar skenöverlåtelser och att det underlättar kreditgivares bedömning av kreditvärdigheten hos en lånesökande. Kravet har sedan utvecklats till en grundläggande rättsprincip och bär numera upp åtskillig lagstiftning. Även avtal, inte minst inom affärlivet, tar sin utgångspunkt i principen.

Av traditionsprincipen följer det således att så länge en besittningsövergång inte har skett kan den köpta varan tas i anspråk av säljarens borgenärer för betalning av säljarens skulder. Det får praktisk betydelse i händelse av utmätning och konkurs. Om säljaren blir föremål för utmätning eller försätts i konkurs under den tid som den sålda varan alltjämt är i hans besittning, kan varan alltså utmätas för hans skuld eller ingå i hans konkursbo. I ett sådant fall är köparen inte hjälpt av att kunna visa att han och säljaren redan har ingått ett köpeavtal och att betalning har skett för varan. Köparen får i stället nöja sig med att gentemot säljaren göra

gällande en fordran på återbetalning av köpeskillingen. När säljaren är en näringsidkare och köparen en konsument är köparens fordran ofta av begränsat värde. I särskilt hög grad gäller detta naturligtvis i konkurs, då den konkurrerar med andra fordringar. Näringsidkarens övriga borgenärer brukar ha säkerhet för sina fordringar som ger förmånsrätt i konkursen, t.ex. är kreditgivarnas fordringar normalt förenade med företagsinteckning i näringsidkarens egendom.

Om köparen inte har erlagt betalning för varan, får han antingen ut den köpta varan mot betalning eller får han behålla pengarna men går miste om varan. Säljaren (och i förlängningen hans borgenärer) får för sin del behålla varan eller får annars tillgång till betalning för den. Om köparen däremot har betalat för varan, får traditionsprincipen alltså negativa konsekvenser för honom. Han riskerar därvid att gå miste inte bara om varan utan också om de pengar som han har betalat.

Traditionsprincipen överges i fråga om köp enligt konsumentköplagen

Av utredningens undersökningar framgår att sådana köpare som är konsumenter ofta har bristfällig eller obefintlig kunskap om den risk som sålunda är förenad med att lämna kvar en köpt vara hos säljaren. Till följd härav förekommer det att konsumenter som har lämnat kvar köpta och betalade varor hos näringsidkaren lider förlust på grund av att denne blir försatt i konkurs eller föremål för utmätning. Som exempel på branscher där sådana förluster regelmässigt görs nämner utredningen försäljning av vitvaror, pälsar, möbler, fritidsbåtar och bilar, dvs. varor som är förhållandevis värdefulla för den enskilde köparen. Det är inte ovanligt att konsumenter hos näringsidkarna lämnar kvar varor som är helt eller delvis betalda. Det är då i allmänhet fråga om säsongsvaror, skrymmande varor eller varor som skall ändras eller specialutrustas eller för vilka det måste ordnas särskild transport.

Utredningen konstaterar att konsumenterna därmed utsätter sig för risken att förlora den köpta egendomen och att rena tillfälligheter kan bli avgörande för om förlust uppkommer i det enskilda fallet. Det kan förmodas att de flesta köpare utan närmare tanke på saken utgår från att de under alla förhållanden är berättigade att få sin vara om full betalning har erlagts. Enligt utredningen är det inte realistiskt att kunskapen om traditionskravet i någon mer betydande utsträckning skulle kunna förbättras genom information. Mot bakgrund härav anser utredningen att det finns ett behov av att förstärka det rättsliga skyddet för konsumenter vid säljarens insolvens. Efter att ha övervägt vissa andra alternativ, bl.a. en modernisering av lösöreköpslagen, förordar utredningen att traditionskravet avskaffas vid köp enligt konsumentköplagen och att således i dessa fall en köpare skall vara skyddad mot säljarens borgenärer redan i och med avtalet, dvs. utan krav på någon faktisk förändring beträffande innehavet av egendomen.

Regeringen delar utredningens uppfattning att rättsläget i detta avseende inte är helt tillfredsställande. Det är svårt att motivera att konsumentens intresse att få ut den vara som han har köpt och betalat skall få vika för övriga borgenärs, i praktiken främst institutionella kreditgivares, intresse att få utdelning för sina penningfordringar. Det är lätt att invända att näringsidkarens fordringsborgenärer inte gärna enbart av det

skälet att varan har lämnats kvar hos näringsidkaren kan anses ha ett tillräckligt befogat anspråk på att få tillgodogöra sig en såld vara som näringsidkaren har erhållit betalning för. Den nuvarande ordningen innebär ju att näringsidkarens borgenärer får tillgodogöra sig såväl köpeskillingen som varan. Det framstår i stället som naturligt att en bättre ställning ges åt konsumenten, vars anspråk är riktat mot en betalad och individualiserad vara. Detta kan visserligen i någon mån sägas gälla alla köp men är mer påtagligt vid konsumentköp. Konsumenten har normalt inte möjlighet att skydda sin fordran genom någon form av säkerhet. Till skillnad från vad som är fallet när två näringsidkare rättshandlar med varandra är konsumentens förlust vid en näringsidkares insolvens inte heller ett slags affärsrisk, som kan godtas av mer marknadsekonomiska skäl. Konsumenten kan inte föra förlusten vidare utan får alltid själv slutligt stå för den. För den enskilde måste förlusten också upplevas som oförklarlig och orättvis; resultatet torde inte stå i samklang med det allmänna rättsmedvetandet. Som redan har framhållits lär det hos många vara en allmän uppfattning att man får hämta ut en sak som man har köpt även om säljaren blir insolvent. Enligt regeringen finns det goda skäl för att konsumentens intresse att få ut sin vara skall ges försteg och att traditionskravet alltså skall överges vid konsumentköp.

Den huvudfråga som då inställer sig är om detta skulle lämna fältet fritt för olika skentransaktioner, t.ex. bestående i att en näringsidkare upprättar en falsk köpehandling eller i efterhand omdaterar en köpehandling. Om en köpare blev skyddad mot säljarens borgenärer redan genom avtalet, skulle ett påstående om att en vara har överlåtits få prövas i sak. Enligt regeringens bedömning finns det dock knappast anledning anta att en lagändring skulle leda till någon beaktansvärd ökning av skenöverlåtelser eller liknande olägenheter. Som utredningen framhåller känner konsumenter normalt inte till vad som gäller i detta hänseende och förutsätter därför redan för närvarande att ett köp är skyddat genom avtalet, i vart fall om betalning har skett. Risken för skenöverlåtelser är därtill mindre i rättsförhållanden mellan konsumenter och näringsidkare än vad den är när privatpersoner rättshandlar med privatpersoner och näringsidkare med näringsidkare. I fråga om fast egendom skyddar för övrigt redan det skriftliga överlåtelseavtalet förvärvaren mot överlåtarens borgenärer. Utredningen hänvisar till att det vid utmätning då inte sällan förekommer att det åberopas en överlåtelsehandling som misstänks inte svara mot någon verklig överlåtelse men att dessa fall inte torde bereda nämnvärt stora svårigheter i tillämpningen. Det förtjänar också att nämnas att en gäldenär gör sig skyldig till brottet oredlighet mot borgenärer (11 kap. 1 § andra stycket brottsbalken) om han i samband med utmätning åberopar en oriktig handling eller ett skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom tas i anspråk.

Regeringen kan inte heller se att det skulle innebära problem om avtalsprincipen gällde för köp enligt konsumentköplagen medan traditionsprincipen fortsatte att gälla för köp enligt den allmänna köplagen. Som regel står det utan vidare klart om konsumentköplagen är tillämplig eller inte, och några egentliga avgränsningsproblem kan inte antas uppstå.

Det har redan antytts att kravet på tradition ursprungligen kan ha motiverats bl.a. av att detta skulle underlätta en kreditgivares bedömning av

en lånesökandes kreditvärdighet. Tanken är då att kravet på besittningsövergång skulle motverka att det ges sken av att egendom som innehas av lånesökanden ägs av denne, när den i själva verket tillhör någon annan som har förvärvat egendomen. I linje med denna tankegång görs det någon gång gällande att ett övergivande av traditionsprincipen på konsumentköpsområdet skulle göra kreditgivare mindre benägna att lämna lån till kredit sökande näringsidkare. Emellertid kan det inte antas att en kreditgivare i dessa fall fäster någon avgörande vikt vid den närmare omfattningen av en lånesökandes innehav av lösa saker. Som utredningen framhåller förekommer det i ganska stor omfattning att egendom innehas av någon annan än ägaren, t.ex. på grund av leasing. Att innehav av lösa saker vid tidpunkten för kreditgivningen inte kan antas vara avgörande för kreditbedömningen torde gälla även i fall då säkerheten skall utgöras av företagshypotek. En företagshypotekshavare måste ju alltid räkna med att underlaget för säkerheten förändras, t.ex. genom att varulager säljs.

En annan möjlig olägenhet som påtalas är att tillämpningen av avtalsprincipen på köp enligt konsumentköplagen i vissa fall kunde bli beroende av att kravet på besittningsövergång har iakttagits på det område där traditionsprincipen även fortsättningsvis skulle gälla. Så skulle kunna bli fallet om en konsument köper en vara av en detaljist, vilken vara detaljisten i sin tur har köpt av en grossist men ännu inte fått levererad till sig. I förhållandet mellan grossisten och detaljisten skulle då krävas tradition för att detaljisten skulle få sakrättsligt skydd mot grossistens borgenärer. I händelse av grossistens konkurs och i avsaknad av besittningsövergång i detta tidigare led skulle konsumenten därmed komma att stå utan sakrättsligt skydd, trots att han ingått avtal med detaljisten. Sådana fall kan dock antas bli ovanliga och bör i vart fall inte hindra att konsumentens sakrättsliga skydd förstärks i förhållande till detaljistens borgenärer.

Flera remissinstanser är av främst principiella och systematiska skäl kritiska till en övergång till avtalsprincipen. Om kravet på besittningsövergång avskaffas för konsumentköp, innebär detta ett övergivande av en sedan lång tid gällande ordning som vilar på principiell grund. Detta talar naturligtvis med viss styrka emot en lagändring. I likhet med utredningen anser emellertid regeringen att detta inte kan ses som ett tillräckligt vägande skäl mot en ändring. De fördelar som för den enskilde köparen är förknippade med en övergång till avtalsprincipen överväger de möjliga nackdelar som har redovisats här.

Det förtjänar också att understrykas att kravet på besittningsövergång har tillkommit i en tid då de ekonomiska förhållandena i samhället var helt andra än i dag. Det kan vid den tiden ha framstått som mer naturligt att för borgenärsskydd uppställa krav på att besittningen till den sålda varan skulle ha frångått säljaren och övergått till köparen. Med den rörlighet och omsättning som numera råder när det gäller konsumentköp har de bakomliggande förhållandena helt ändrats, och det är då inte så ändamålsenligt med ett krav på besittningsövergång. En större olägenhet kan synas vara att kravet på tradition för erhållande av sakrättsligt skydd mot överlåtarens borgenärer kan sägas ingå i ett system som gäller besittningens betydelse i olika hänseenden när fråga är om rätten till lösa saker. Ett slopande av kravet på besittningsövergång för erhållande av borgenärsskydd vid konsumentköp rubbar därför i någon mån detta

system. Enligt regeringen är emellertid inte heller detta ett tillräckligt argument mot ett avskaffande av traditionskravet vid konsumentköp.

I enlighet med vad utredningen förordar föreslår regeringen således att köparen vid köp enligt konsumentköplagen skall vara skyddad mot säljarens borgenärer i och med avtalet. Regleringen bör lämpligen tas in i konsumentköplagen, trots den lagens principiellt obligationsrättsliga karaktär.

Regeringens förslag innebär att köparen i händelse av säljarens obestånd skall ha separationsrätt till den vara som avses med avtalet. Separationsrätt kan i princip endast avse individualiserad egendom. En sådan begränsning bör gälla även här. För det fall köpet inte avser ett redan i avtalet bestämt exemplar av en vara, bör det således krävas att åtgärder därefter har vidtagits så att det framgår att varan är avsedd för köparen. Sådana åtgärder kan bestå i avskiljande eller märkning.

När det gäller individualiseringskravets närmare utformning har *Lagrådet* anfört att det framstår som tveksamt i vad mån ensidiga åtgärder av säljaren som inte är bindande för denne bör vara tillräckliga för att köparen skall vara sakrättsligt skyddad. Den frågan uppmärksammas av utredningen, som konstaterar att konsumenter sällan deltar i individualisering av köpt egendom som sker efter köpeavtalet och att ett uppställande av krav på sådan medverkan torde medföra att traditionsprincipens avskaffande i praktiken skulle bli utan betydelse i de fall då egendomen inte har blivit individualiserad i köpeavtalet. Regeringen delar denna uppfattning. Som utredningen föreslår bör det alltså vara tillräckligt att individualiseringen sker genom säljarens försorg.

Regeringens förslag är alltså begränsat till att avse köp enligt konsumentköplagen. Utredningen berör också frågan om en generell övergång till avtalsprincipen vid överlåtelse av lösa saker, dvs. även för kommersiella köp, och drar slutsatsen att detta skulle medföra endast ett fåtal följdändringar och begränsade verkningar även i övrigt. Regeringen gör dock bedömningen att det inte finns tillräckligt stöd för att nu överväga detta. Som riksdagen tidigare har framhållit är en generell övergång till avtalsprincipen en mycket större fråga. Traditionsprincipen är grundläggande i svensk rätt, och kravet på besittningsövergång har betydelse på åtskilliga rättsområden. För att det skall finnas anledning att överväga en annan generell ordning måste därför krävas att det föreligger tungt vägande skäl och att påtagliga samhällsekonomiska fördelar skulle stå att vinna därigenom. Såvitt regeringen nu kan bedöma är det inte motiverat att för närvarande överväga en sådan reform.

Behövs det särskilda regler om återvinning?

Bestämmelserna om återvinning i konkurs ger konkursboet möjlighet att under vissa förutsättningar få till stånd en återgång av dispositioner som gäldenären har vidtagit före konkursen, t.ex. överlåtelse av en vara till uppenbart underpris. Beträffande rättshandlingar som består i överlåtelse av egendom föreligger behov av återvinning endast när förvärvaren blivit sakrättsligt skyddad mot överlåtarens borgenärer. Om sakrättsligt skydd inte föreligger, kan en vara utan vidare tas i anspråk av överlåtarens konkursborgenärer. I fråga om konsumentköp – lika väl som kommersiella köp – har den hittillsvarande ordningen alltså inneburit att återvinning

blivit aktuell först när köparen fått varan i sin besittning. Om traditionskravet nu avskaffas för köp enligt konsumentköplagen, får köparen där-
emot sakrättsligt skydd redan i och med avtalet.

Utredningen föreslår att det i konkurslagen införs en särskild bestämmelse som går ut på att köpet i återvinningshänseende aldrig skall anses fullbordat och giltigt mot borgenärerna förrän varan har traderats, trots att köpet enligt konsumentköplagen alltså är sakrättsligt fullbordat redan genom avtalet. Skälet för denna särlösning skulle enligt utredningen vara att det ibland kan innebära en fara för borgenärerna att de tidsfrister som gäller för återvinning anknyts till överlåtelseavtalet och inte den händelse som borgenärerna har bättre möjlighet att upptäcka, dvs. besittningsövergången. I detta hänseende hänvisar utredningen till att det finns en liknande regel för överlåtelse av fast egendom och enligt vilken – för återvinningsändamål – en avhändelse inte anses ha ägt rum förrän lagfart sökts.

Regeringen anser emellertid att det inte finns tillräckligt behov av en regel av det slag som föreslås av utredningen. Vid de masstransaktioner som konsumentköp utgör torde säljarens borgenärer inte ha större förutsättningar att uppmärksamma att en besittningsövergång har skett än att ett avtal om köp har ingåtts. En besittningsövergång efter ett köp enligt konsumentköplagen kan i publicitetshänseende knappast jämföras med en lagfartsansökan efter förvärv av en fastighet. Något tillräckligt behov av en särskild regel om utgångspunkten för beräkning av återvinningsfrister vid överlåtelser som omfattas av konsumentköplagen torde därför inte finnas. Inte heller i övrigt är det motiverat att nu införa särskilda regler om återvinning. Återvinning bör i stället kunna ske i enlighet med vad som allmänt gäller.

Vissa andra frågor

Frågan om lös egendom i en näringsidkares besittning tillhör någon annan, i detta fall på grund av överlåtelse från näringsidkaren, uppkommer främst vid utmätning hos näringsidkaren eller i dennes konkurs.

Vid utmätning gäller enligt 4 kap. 18 § utsökningsbalken att gälde-
nären anses vara ägare till lös egendom som han har i sin besittning, om det inte framgår att den tillhör någon annan. För brytande av presumptionen om gälldenärens äganderätt krävs det alltså att det blivit klarlagt att någon annan är ägare. Efter övergång till avtalsprincipen kan kronofogdemyndigheten inte längre hänvisa till att besittningsövergång inte har skett, när en tredje man som är konsument åberopar förvärv från en gälldenär som är näringsidkare. Som redan antytts måste myndigheten i stället pröva om det har förekommit ett verkligt förvärv. Bevisbördan ligger därvid på tredje mannen, låt vara att myndigheten måste i viss mån medverka. I praxis har det ställts stränga krav på en tredje man som påstår sig vara ägare till lös egendom som är i en utmätningsgälldenärs besittning. Det lär inte finnas anledning att ställa mindre stränga krav i de situationer som avses här.

I konkurs finns det inte några särskilda presumptionsregler. Den nyssnämnda bestämmelsen i utsökningsbalken är emellertid uttryck för en allmän princip, nämligen att besittningen till lös egendom utgör ett starkt stöd för att innehavaren är ägare till egendomen. En konkursförvaltare får

7 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: Lagändringarna skall träda i kraft den 1 juli 2002. Konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen i deras nya lydelse skall vara tillämpliga enbart på avtal som har ingåtts efter ikraftträdandet. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser gälla.

Promemorians och utredningens förslag: Promemorians förslag överensstämmer med regeringens. (Se promemorian s. 103.) I utredningen föreslås inte någon särskild övergångsbestämmelse. (Se utredningen s. 192.)

Remissinstanserna har inte någon invändning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 11.1 i direktivet skall medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 1 januari 2002. De svenska lagändringarna bör kunna träda i kraft den 1 juli 2002.

I enlighet med allmänna principer bör de nya bestämmelserna i konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen och marknadsföringslagen bli tillämpliga endast på avtal som har ingåtts efter ikraftträdandet och på marknadsföring efter denna tidpunkt. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet bör äldre bestämmelser gälla. En särskild övergångsbestämmelse behövs om det. I fråga om övergången från traditionsprincipen till avtalsprincipen innebär alltså detta att lagändringen inte tillämpas beträffande varor som sålts före ikraftträdandet och då kvarlämnats hos säljaren.

8 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: De föreslagna lagändringarna leder inte till några ökade kostnader för det allmänna. Förslagen torde inte heller medföra några nämnvärda kostnader för enskilda.

Promemorians bedömning inskränker sig till kostnadskonsekvenser för det allmänna och överensstämmer i denna del med regeringens bedömning. (Se promemorian s. 105.)

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot promemorians bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: De föreslagna lagändringarna leder inte till några ökade kostnader för konsumentvägledare, Allmänna reklamationsnämnden eller domstolar. De informationsinsatser från det allmänna som kommer att bli nödvändiga – främst berörs Konsumentverket – ryms inom ramen för befintliga anslag. Sammantaget

saknas det alltså anledning att anta att ändringarna kommer att medföra några ökade kostnader för det allmänna.

Lagändringarna leder till behov av informationsinsatser även för företagare och kan i någon mån också medföra att säljaren får öka sin informationsinsats i förhållande till köparen. För små företag kan detta förväntas dra förhållandevis mer resurser än för stora företag. Som har framgått av avsnitt 5.6.1 kan en reklamationsfrist om två månader i vissa fall innebära att köparen får något längre tid på sig att reklamera än vad som hittills varit fallet. I övrigt lär inte lagändringarna påverka villkoren för företagandet i någon större utsträckning. Tvärtom torde de i flera fall medföra bättre villkor särskilt för små företag, eftersom dessa i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet kan förväntas få tillfälle att sälja sina varor inom hela EU. Genomförandet av konsumentköpsdirektivet föreslås visserligen i en del fall ske på sådant sätt att den svenska lagen kommer att erbjuda köparen ett starkare skydd än vad som följer av direktivet. Dessa enskildheter lär dock inte medföra några nämnvärda konkurrensnackdelar för vare sig små eller stora företag, bl.a. av det skälet att konsumenten även vid avtal med utländska näringsidkare oftast torde kunna stödja sig på konsumentköplagens bestämmelser.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932)

1 § Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare säljer till en konsument.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lösa saker.

I denna paragraf avses med

konsumēt: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

I paragrafen, som anger lagens tillämpningsområde, har den ändringen gjorts att de efterställda bestämmelserna av näringsidkare och konsument ("i sin yrkesmässiga verksamhet" respektive "huvudsakligen för enskilt bruk") tagits bort. I stället har särskilda definitioner av begreppen tagits in i fjärde stycket, som är nytt. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.2.

Definitionerna av konsument och näringsidkare ansluter nära till artikel 1.2 i direktivet och är utformade på samma sätt som i lagen (1997:218) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende och – med en i sak betydelselös skillnad i fråga om näringsidkardefinitionen – lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Definitionerna överensstämmer också med dem i lagen (2000:274) om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal.

Konsumenter är fysiska personer. Lagen är alltså inte tillämplig om köparen är t.ex. ett bolag, ett dödsbo eller en förening. En person skall

anses vara konsument om den vara som avtalet gäller är avsedd huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

Lagen gäller även om varan är avsedd att till viss del, dock jämförelsevis mindre väsentlig, användas till annat än enskilt ändamål.

Den omständigheten att varan förvärvas för att överlåtas till någon annan hindrar inte i och för sig att förvärvaren är konsument. Om vidareöverlåtelsen avses ske i förvärvarens näring eller yrke, är lagen dock inte tillämplig.

I regel lär ändamålet med avtalet framgå tydligt. I händelse av tvist torde utgångspunkten vara att avsikten hos den som ingår avtalet – den vars egenskap av konsument sätts i fråga – är avgörande. Avser han att agera för ändamål som ligger utanför näringsverksamhet, är han således normalt att anse som konsument.

Egenskapen av konsument behöver i princip inte vara synbar för näringsidkaren. Har denne vilseletts av motpartens handlande, lär detta dock ibland vara skäl nog för att lagen inte skall vara tillämplig. Om en vara beställs under ett företags firma, torde sålunda beställaren normalt inte vara att anse som konsument.

Definitionen av näringsidkare är avsedd att ha samma innebörd som motsvarande uttryck i andra konsumenträttsliga lagar (jfr prop. 1994/95:17 s. 88 f.).

Uttrycket näringsverksamhet kan översättas ungefär med verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den är att anse som yrkesmässig.

Den som annars är näringsidkare men som i ett enskilt fall tillhandahåller en vara under sådana förhållanden att han måste anses handla i sin egenskap av privatperson är inte att anse som näringsidkare i lagens mening. Han handlar då inte för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten. Den omständigheten att ett avtal av visst slag normalt inte ingår i näringsidkarens rörelse hindrar dock inte i och för sig att lagen är tillämplig. Ett exempel kan vara att ett företag i livsmedelsbranschen säljer ut sin kontorsutrustning för att anskaffa ny.

Ytterligare ledning för tolkning av konsumentbegreppet och näringsidkarbegreppet kan hämtas i bl.a. motiven till konsumenttjänstlagen (prop. 1984/85:110 s. 139 f. resp. 141 f.) och konsumentköplagen (prop. 1989/90:89 s. 59 f. med hänvisningar).

2 § Lagen gäller även beställning av en vara som skall tillverkas. *Om beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet, gäller därutöver 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen (1985:716).*

Lagen gäller inte avtal som innebär att den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

I paragrafen regleras avgränsningen av konsumentköplagens tillämpningsområde i förhållande till avtal om tjänster och liknande. Frågorna har behandlats i avsnitt 5.2.5.

Första stycket, som behandlar prestationer som tar sikte på tillverkning av själva varan, har ändrats så att lagen är tillämplig på alla slag av avtal om tillhandahållande av varor som skall tillverkas först efter avtalslutet. Lagen är alltså tillämplig även när det är beställaren som skall tillhandahålla

hålla en väsentlig del av materialet. Ändringen är en följd av artikel 1.4 i direktivet.

Första stycket har vidare ändrats på så sätt att det föreskrivs att 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen skall äga motsvarande tillämpning på sådana tillverkningsavtal där beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Rättsföljderna av tillverkarens brott mot den i 6 § konsumenttjänstlagen reglerade avrådande- och underrättelseplikten framgår av 7 § samma lag och innebär i huvudsak att beställaren då inte skall behöva betala större ersättning till tillverkaren än som hade blivit fallet om tillverkaren hade uppfyllt sin plikt att avråda eller underrätta beställaren. Om tillverkaren åsidosätter sina skyldigheter enligt 4 § – kraven på fackmässigt utförande respektive omsorg om beställarens intressen – får varan som regel anses avvika från vad beställaren med fog kunnat förutsätta och således anses felaktig enligt 16 § tredje stycket tredje punkten konsumentköplagen.

3 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för köparen är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Första stycket gäller inte vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av *Konsumentverket*.

Paragrafen har i sak ändrats på så sätt att det tidigare andra stycket fått utgå. Skälen härför har berörts i avsnitt 5.2.1.

16 § Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess *installation*, montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *de* ändamål för *vilka* varor av samma slag i allmänhet används,
2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål,
3. *stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och ha de* egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och
4. vara förpackad på vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan.

Varan skall anses felaktig,

1. om den avviker från vad som föreskrivs i första eller andra stycket,
2. om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet eller,
3. om varan i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

Paragrafen innehåller de grundläggande reglerna om varans egenskaper och utgör därför utgångspunkten för bedömningen av om en vara skall anses felaktig.

I första stycket har det tillägget gjorts att varan skall vara åtföljd också av de anvisningar som behövs för dess *installation*. Skälen härför har behandlats i avsnitt 5.3.5 och har sin grund i artikel 2.5 i direktivet.

I andra stycket har följande ändringar gjorts. Första punkten har undergått en redaktionell ändring. Ur andra punkten har kravet på att köparen skall ha haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning utgått. I tredje punkten har ett tillägg gjorts om att varan

också skall stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat. Övervägandena har redovisats i avsnitt 5.3.2. Ändringarna är för-
anledda av artikel 2.2 a–c i direktivet.

16 a § Har säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet åtagit sig att installera varan och har sådan installation utförts av säljaren eller av någon annan för dennes räkning, skall varan anses felaktig, om den på grund av brister i installationen avviker från vad som föreskrivs i 16 § första eller andra stycket eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

Paragrafen är ny och genomför artikel 2.5 i direktivet. I paragrafen regleras verkan av brister i säljarens installationsarbete. Regleringen innebär att själva varan skall anses felaktig om den på grund av brister i installationen avviker från vad som följer av avtalet eller från vad som fordras enligt lagens allmänna regler om varans beskaffenhet eller om den i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta. Det krävs dock att säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet har åtagit sig att installera varan och att sådan installation har utförts av säljaren eller någon annan för hans räkning. Frågan har behandlats i avsnitt 5.3.5.

17 § Även om en vara har sålts i ”befintligt skick” eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

När en begagnad vara har sålts på en auktion, där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen, anses den såld i ”befintligt skick”. Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

I paragrafen har den ändringen gjorts att bestämmningen i andra stycket av begreppet auktion har anpassats till användningen av detta begrepp i artikel 1.3 i direktivet. Frågan har behandlats i avsnitt 5.2.4.

19 § Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet.

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet.

Första och andra styckena gäller inte, om säljaren visar att uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt eller att uppgifterna inte har inverkat på köpet. Andra stycket gäller inte heller, om säljaren visar att han varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.

Varan är felaktig också om säljaren har underlåtit att efter åläggande enligt produkt-säkerhetslagen (1988:1604) lämna säkerhetsinformation om varan eller underlåtit att lämna sådan information om varans egenskaper eller användning som han enligt marknadsföringslagen (1995:450) har ålagts att lämna. Detsamma gäller om åläggandet har meddelats varans tillverkare eller någon annan som i tidigare säljled tagit befattning med varan och säljaren har känt till eller borde ha känt till underlåtenheten att fullgöra åläggandet. En förutsättning för att varan skall anses felaktig enligt detta stycke är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet.

Paragrafen innehåller särskilda regler om fel för det fall köparen har förlitat sig på oriktiga uppgifter vid t.ex. marknadsföring av en vara. Reglerna kompletterar alltså felreglerna i 16 §. Ändringar har gjorts i första,

andra och tredje styckena och är huvudsakligen föranledda av artikel 2.4 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.4.

I första stycket har den ändringen gjorts att kravet på att uppgifterna kan antas ha inverkat på köpet fått utgå. En i huvudsak motsvarande bestämmelse, men med omkastad bevisbörda, har i stället tagits in i tredje stycket.

Andra stycket har till en början undergått samma ändring som första stycket när det gäller uppgifternas inverkan på köpet. Vidare har ett tillägg gjorts av innebörd att felregeln är tillämplig inte bara på uppgifter som lämnats vid marknadsföringen av varan utan också på uppgifter som lämnats annars före köpet. Härigenom kommer andra stycket att i detta avseende överensstämma med första stycket. Uttrycket ”annars före köpet” har samma innebörd i båda styckena. Den uppgift som lämnats måste alltså vara tillräckligt konkret och inte innebära bara ett allmänt lovprisande. Mycket allmänt hållna uppgifter av säljfrämjande natur kan inte grunda något felansvar för säljaren. Detsamma gäller andra s.k. kringuppgifter, dvs. uppgifter som visserligen rör en varas egenskaper men som mer allmänt har till syfte att främja avsättningen (jfr prop. 1989/90:89 s. 104 f.). Regeln om att varan inte skall anses felaktig om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna har flyttats till tredje stycket.

Tredje stycket har inledningsvis ändrats så att det i klarhetens intresse framhålls att det är säljaren som har bevisbördan för ett påstående om att uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt. Samma klargörande om bevisbördan har gjorts beträffande regeln om verkan av att säljaren inte kände till eller borde ha känt till de uppgifter som lämnats av annan. Till tredje stycket har slutligen förts den bestämmelse om uppgifternas inverkan på köpet som tidigare funnits i första och andra styckena. Bevisbördan har flyttats från köparen till säljaren och beviskravet har skärpts något. Sålunda ankommer det på säljaren att visa att uppgifterna inte har inverkat på köpet.

20 a § Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet, om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art.

Paragrafen är ny och genomför artikel 5.3 i direktivet. Frågan har behandlats i avsnitt 5.6.3. Bestämmelsen har i allt väsentligt utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Paragrafen innehåller en presumtionsregel som tar sikte på frågan om ursprungligt fel. Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet, om inte annat visas eller detta är oförenligt med varans eller felets art. Det ligger i sakens natur att de fel som kan träffas av regeln är sådana som framträder efter en tids användning, främst funktionssviker av olika slag. Vid tvist i frågan om felet visat sig inom sexmånadersfristen får det ankomma på köparen att visa att så är fallet.

En presumtion om ursprungligt fel torde vara oförenlig med *varans* art när felet t.ex. beror på att varans normala hållbarhetstid har passerats. Vidare torde en presumtion om ursprungligt fel vara oförenlig med *felets*

art när felet är sådant att dess förekomst är helt oberoende av tidsfaktorn, såsom är fallet med fel som består i att varan inte har det ursprung eller den äkthet som utlovats. Likaså torde presumptionen i många fall vara oförenlig med felets art när felet beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på köparens sida. De senast uppräknade omständigheterna överensstämmer för övrigt med dem som enligt 21 § kan befria en garantigivare från ansvar enligt en utfärdad garanti.

23 § Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). *Meddelande som lämnas inom två månader efter det att köparen märkt felet skall alltid anses ha lämnats i rätt tid. I fall som avses i 1 § andra stycket kan meddelande om felet i stället lämnas till näringsidkaren.*

Har någon annan än säljaren åtagit sig att för dennes räkning avhjälpa fel i en vara, kan reklamationen i stället göras hos honom.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Paragrafen innehåller regler om skyldighet för köparen att meddela säljaren att en vara är behäftad med fel, dvs. att reklamera. Första stycket har ändrats och därvid utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Frågan har behandlats i avsnitt 5.6.1.

Ändringen, som är föranledd av artikel 5.2 i direktivet, innebär att en reklamation som fullgörs inom två månader efter det att köparen märkt felet alltid skall anses ha skett i rätt tid. Dock medger paragrafen att reklamation också sker inom en längre tid – som i det enskilda fallet kan anses skälig – efter det att köparen märkt eller borde ha märkt felet.

26 § Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälper felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren.

Vid bedömningen av om någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans skulle medföra oskälig kostnad för säljaren skall särskild hänsyn tas till vilken betydelse felet har, vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren och utan väsentlig olägenhet för köparen.

Avhjälpande eller omleverans skall ske inom skälig tid efter det att köparen framställt sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne.

Paragrafen reglerar köparens rätt att vid fel kräva avhjälpande av felet eller omleverans. Första stycket har ändrats. Andra stycket är nytt. Ändringarna är påkallade av artikel 3.3 i direktivet och har behandlats i avsnitt 5.4.2. Paragrafen har utformats under delvis beaktande av *Lagrådets* förslag.

Ändringen i första stycket innebär att förbehållet att avhjälpande eller omleverans skall kunna ske ”utan olägenhet” för säljaren har tagits bort.

Efter förebild av direktivet har det i andra stycket upptagits vissa omständigheter som är avsedda att tjäna som ledning vid prövningen av frågan om fullgörande av någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans skulle medföra oskälig kostnad för säljaren. Vid bedömningen skall särskild hänsyn sålunda tas till vilken betydelse felet har, vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri och huruvida den andra påföljden

skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för köparen. Dessa moment är hämtade direkt från direktivet. Särskild hänsyn skall även tas till huruvida den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren. Detta moment är ett direkt uttryck för den jämförelse mellan påföljderna som direktivet anvisar i artikel 3.3 andra stycket, där det sägs att en påföljd skall anses oproportionell om den åsamkar säljaren kostnader som är orimliga i jämförelse med den alternativa påföljden. Även andra omständigheter än de som räknas upp i paragrafen kan vara av betydelse.

27 § *Kräver köparen en annan påföljd än avhjälpande eller omleverans*, har säljaren trots detta rätt att på egen bekostnad vidta sådan åtgärd, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Säljaren får ej åberopa att han inte har beretts tillfälle att avhjälpa felet eller företa omleverans, om köparen har avhjälpit felet och det med hänsyn till omständigheterna inte skälig kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

Paragrafen anger de förutsättningar under vilka säljaren har rätt att på eget initiativ avhjälpa fel i varan eller företa omleverans för att därigenom undvika andra följder på grund av felet. Artikel 3.3 i direktivet har föranlett ändringar i första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Om köparen kräver annan påföljd än avhjälpande eller omleverans, har säljaren trots detta – och på de villkor som anges i första stycket – rätt att vidta någon av dessa åtgärder. Härigenom ges säljaren möjlighet att undvika mer ingripande påföljder, dock inte skadestånd. Däremot medger paragrafen inte att säljaren på eget initiativ och oberoende av köparens medgivande avvärjer ett krav på avhjälpande med erbjudande om omleverans eller ett krav på omleverans med erbjudande om avhjälpande. För att så skall få ske fordras nämligen – på sätt följer av 26 § – att säljaren först visar att fullgörandet av den av de båda primära påföljderna som köparen krävt skulle medföra oskälig kostnad för säljaren.

Köparens rätt till skadestånd på grund av felet påverkas alltså i och för sig inte av säljarens rätt att på egen bekostnad tillgripa avhjälpande eller omleverans. Säljarens rätt enligt förevarande paragraf får emellertid den betydelsen att säljaren ges en möjlighet att på eget initiativ och oberoende av köparens medgivande begränsa köparens skada och därigenom sitt eget skadeståndsansvar.

28 § Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen eller inte kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Köparen har vidare rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet, till den del denna kostnad inte är oskäligt hög eller täcks genom att köparen erhåller ett prisavdrag.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på en auktion där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen.

Paragrafen anger under vilka förutsättningar som prisavdrag och hävning kommer i fråga som påföljder på grund av fel i varan. I första stycket har

ett tillägg gjorts av innebörd att prisavdrag och hävning kan tillgripas även i det fallet att avhjälpande eller omleverans inte kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen. Ändringen är föranledd av artikel 3.5 i direktivet. I tredje stycket har begreppet auktion preciserats på samma sätt som i artikel 1.3 i direktivet. Frågorna har behandlats i avsnitt 5.4.2.

Lagval

48 § Ett avtalsvillkor som anger att lagen i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall tillämpas på avtalet gäller inte i fråga om köp enligt denna lag, om den lag som gäller med bortseende från villkoret är lagen i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och den lagen ger köparen ett bättre skydd.

Paragrafen, som har utformats efter förebild av bl.a. 13 § lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och 23 § distansavtalslagen, ger köparen skydd mot vissa s.k. lagvalsklausuler. Paragrafen genomför artikel 7.2 i direktivet. Frågan har behandlats i avsnitt 5.9.

Det är inte fråga om någon fullständig reglering av lagvalet. I de hänseenden som inte regleras i paragrafen gäller tillämpliga internationellt privaträttsliga regler, för de flesta fall lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Romkonventionen).

Det skydd som köparen ges i bestämmelsen är bara ett skydd mot avtalade lagvalsklausuler. Bestämmelsen skyddar alltså inte köparen mot att allmänna internationellt privaträttsliga normer medför att en främmande rättsordning med ett dåligt konsumentskydd skall tillämpas.

Vidare gäller bestämmelsen bara om lagvalsklausulen hänvisar till ett land utanför EES. Hänvisar klausulen till något EES-land, omfattas den inte av bestämmelsen. Så är fallet även om det innebär att köparen därigenom får ett sämre skydd än han skulle ha fått enligt den lag som skulle ha tillämpats om inte klausulen hade funnits.

Lagvalsklausulen skall sättas åt sidan om dels den lag som gäller för avtalet enligt tillämplig internationell privaträtt – dvs. om man bortser från villkoret – är lagen i ett EES-land, dels den lagen ger köparen ett bättre skydd i fråga om regler om konsumentköp än den lag som anvisas i klausulen.

Förhållandet till säljarens borgenärer

49 § Köp enligt denna lag gäller mot säljarens borgenärer i och med avtalet. När köp inte avser en bestämd vara, blir köpet dock inte gällande mot borgenärerna förrän åtgärd har vidtagits genom avskiljande eller märkning av varan, anteckning om varan i en bokföringshandling eller på något annat sätt så att det framgår att varan är avsedd för köparen.

I paragrafen, som är ny, regleras frågan om köparens skydd mot säljarens borgenärer. Övervägandena finns i avsnitt 6.

I första meningen anges att ett köp enligt konsumentköplagen gäller mot säljarens borgenärer i och med avtalet. Bestämmelsen innebär att det inte krävs att besittningen av varan övergår på köparen för att denne skall vara skyddad mot överlåtarens borgenärer. Det är alltså tillräckligt att det har träffats ett köpeavtal. I denna mening regleras det fallet att köpet avser ett i avtalet bestämt exemplar av en vara, t.ex. en viss möbel eller en viss bil som finns i säljarens lokaler.

Ofta kan det förhålla sig så att ett köp inte avser något bestämt exemplar av en vara utan gäller en vara av ett visst slag, t.ex. en TV-apparat av visst fabrikat och modell, som hålls i säljarens lager eller skall anskaffas av säljaren. Det kan också vara så att köpet avser en kvantitet av ett angivet varuslag, t.ex. en viss mängd olja. I sådana fall kan skydd mot säljarens borgenärer inte uppkomma förrän varan har blivit individualiserad. Detta framgår av *andra meningen*. Om köpet inte avser en bestämd vara, blir köpet inte gällande mot säljarens borgenärer förrän åtgärd har vidtagits genom avskiljande eller märkning av varan, anteckning om varan i en bokföringshandling eller på något annat sätt så att det framgår att varan är avsedd för köparen. Det uppställs med andra ord ett krav på att den köpta varan på visst sätt har specialiserats för att köparen skall få skydd mot säljarens borgenärer. Av paragrafen framgår i allmänna ordalag vad som krävs i fråga om specialisering. Sålunda kan själva varan avskiljas, t.ex. genom att förvaras på särskild plats eller åsättas märkning av vilken det framgår att varan är köpt av en viss köpare. Det är dock inte nödvändigt att varan rent fysiskt har avskilts. I stället kan det på annat sätt framgå att en viss vara är avsedd för en bestämd köpare. Det kan ske t.ex. genom att köpet har antecknats i en bokföringshandling eller annan handling. Om köpet avser en viss kvantitet av ett angivet varuslag, torde det krävas att denna kvantitet tas ut och läggs för sig eller på annat sätt individualiseras för att det skall framgå att varan är avsedd för köparen.

Bestämmelsen omfattar också det fallet att den köpta egendomen är i en tredje mans besittning. Det innebär att det inte krävs denuntiation till tredje mannen i en sådan situation.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2002.

I enlighet med allmänna principer blir lagen tillämplig endast på avtal som har ingåtts efter ikraftträdandet. Av *punkten 2* framgår att äldre bestämmelser skall gälla för avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

9.2 Förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716)

1 § Denna lag gäller avtal om tjänster som näringsidkare utför åt konsumenter i fall då tjänsten avser

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,
2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker,
3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

I paragrafen, som anger lagens tillämpningsområde, har den ändringen gjorts att de efterställda bestämmelserna av näringsidkare och konsument ("i sin yrkesmässiga verksamhet" respektive "huvudsakligen för enskilt bruk") tagits bort. I stället har särskilda definitioner av begreppen tagits

in i 1 a §, som är ny. Av övervägandena, som finns i avsnitt 5.2.2, framgår att ändringen motiverats av en önskan att behålla överensstämmelsen med konsumentköplagen.

1 a § 1 lagen avses med

konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

Paragrafen är ny och innehåller definitioner av begreppen konsument och näringsidkare, jfr kommentaren till 1 § konsumentköplagen. Övervägandena har redovisats i avsnitt 5.2.2.

2 § Lagen gäller inte

1. tillverkning av lösa saker,
2. installation, montering eller annat arbete som en näringsidkare utför för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak,
3. arbete som till fullgörande av ett avtal om köp utförs för att avhjälpa fel i den sålda egendomen.

Paragrafen avgränsar lagens tillämpningsområde gentemot köprättsliga regler, främst konsumentköplagens regler. Första punkten har ändrats. Ändringen, som är en följd av artikel 1.4 i konsumentköpsdirektivet, innebär att konsumenttjänstlagen inte gäller avtal om tillverkning av lösa saker, inte ens när konsumenten skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Även på sådana avtal tillämpas alltså konsumentköplagen, jfr 2 § i den lagen. Dock följer det av en särskild bestämmelse i 2 § konsumentköplagen att den omsorgs- och avrådandeplikt som föreskrivs i 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen skall tillämpas i fråga om sådana tillverkningsavtal där konsumenten skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet. Frågan har behandlats i avsnitt 5.2.5.

17 § Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). *Under rättelse som sker inom två månader efter det att konsumenten märkt felet skall alltid anses ha skett i rätt tid.* Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

Paragrafen innehåller regler om beställarens skyldighet att reklamera om han vill åberopa att tjänsten är felaktig. Första stycket har ändrats och därvid utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Ändringen är en följd av att motsvarande bestämmelse i konsumentköplagen har ändrats och har alltså tillkommit för att bibehålla överensstämmelsen mellan de båda lagarnas regler om reklamationsfrist, jfr kommentaren till 23 § konsumentköplagen. Hithörande frågor har behandlats i avsnitt 5.6.1.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2002.

I enlighet med allmänna principer blir lagen tillämplig endast på avtal som har ingåtts efter ikraftträdandet. Av *punkten 2* framgår att äldre bestämmelser skall gälla för avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

9.3 Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)

Garantier

13 a § En näringsidkare, som vid marknadsföringen erbjuder sig att genom en garanti eller liknande utfästelse under en viss tid svara för en produkt eller del därav eller för en egenskap hos produkten, skall vid försäljningen lämna köparen tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Information skall även lämnas om att köparens rättigheter enligt lag inte påverkas av utfästelsen.

Utfästelsen och informationen skall lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen.

Paragrafen är ny och genomför artikel 6.2 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 5.7.2. Vid utformningen av paragrafen har hänsyn tagits till *Lagrådets* synpunkter.

I paragrafen anges vilka krav som skall ställas när det gäller utformningen av garantier och liknande utfästelser, som lämnas av en näringsidkare efter att först ha erbjudits av denne vid marknadsföring av en produkt. Det åligger näringsidkaren att vid försäljningen lämna köparen tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Med det senare slaget av uppgifter avses särskilt upplysningar om utfästelsens varaktighet och territoriella omfattning samt garantigivarens namn och adress. Information skall även lämnas om att utfästelsen inte påverkar de rättigheter som tillkommer köparen enligt lag, t.ex. enligt konsumentköplagen. Näringsidkarens skyldighet att lämna information enligt paragrafen inträder vid försäljningen. Detta gäller även om den näringsidkare som gör utfästelsen inte är säljaren utan t.ex. tillverkaren eller en generalagent.

Det åligger vidare näringsidkaren att lämna utfästelsen och informationen i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen. Detta senare uttryck har samma innebörd som i lagen om konsumentskydd vid distansavtal och hemförsäljningsavtal (jfr prop. 1999/2000:89 s. 86).

29 § Den som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 b §§, skall ersätta den skada som därigenom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

Vid bestämmande av ersättningen till näringsidkare får hänsyn tas även till omständigheter av annan än ekonomisk art.

Den ändring som gjorts i paragrafen är föranledd av att bestämmelserna i Prop. 2001/02:134 13 a § har flyttats till 13 b §. Att också överträdelse av den nya 13 a § om garantier skall kunna ligga till grund för ett utdömande av skadestånd enligt marknadsföringslagen har behandlats i avsnitt 5.7.2.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

Enligt bestämmelsen träder lagen i kraft den 1 juli 2002 och tillämpas på marknadsföring från denna tidpunkt.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV
1999/44/EG

av den 25 maj 1999

om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed
förknippade garantier

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD
HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 95 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag¹,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande²,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget, mot bakgrund av det gemensamma utkast som godkändes av förlikningskommittén den 18 mars 1999³, och

av följande skäl:

1. I artikel 153.1 och 153.3 i fördraget föreskrivs att gemenskapen skall bidra till att en hög konsumentskyddsnivå uppnås genom åtgärder som beslutas enligt artikel 95 i detta.
2. Den inre marknaden omfattar ett område utan inre gränser där fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital garanteras. Den fria rörligheten för varor gäller både sådana transaktioner som utförs av personer som ägnar sig åt affärsverksamhet och sådana som utförs av privatpersoner. Detta innebär att konsumenter som är bosatta i en medlemsstat skall kunna köpa varor inom en annan medlemsstats territorium på grundval av en enhetlig minimi-uppsättning av rättvisa regler om försäljning av konsumentvaror.
3. Medlemsstaternas lagar rörande försäljning av konsumentvaror uppvisar vissa skillnader, vilket leder till att de nationella mark-

¹ EGT C 307, 16.10.1996, s. 8 och EGT C 148, 14.5.1998, s. 12.

² EGT C 66, 3.3.1997, s. 5.

³ Europaparlamentets yttrande av den 10 mars 1998 (EGT C 104, 6.4.1998, s. 30), rådets gemensamma ståndpunkt av den 24 september 1998 (EGT C 333, 30.10.1998, s. 46) och Europaparlamentets beslut av den 17 december 1998 (EGT C 98, 9.4.1999, s. 226). Europaparlamentets beslut av den 5 maj 1999. Rådets beslut av den 17 maj 1999.

naderna för försäljning av konsumentvaror skiljer sig åt och till att konkurrensen mellan säljarna kan snedvridas.

Prop. 2001/02:134
Bilaga 1

4. De konsumenter som söker dra nytta av den stora marknadens fördelar genom att köpa varor i andra medlemsstater än sina bosättningsstater spelar en väsentlig roll för den inre marknadens fullbordande. En konstlad återuppbyggnad av gränser och en uppdelning av marknaderna bör förhindras. Konsumenternas möjligheter har i stor utsträckning utökats genom ny kommunikationsteknik som medger enkel tillgång till distributionssystem i andra medlemsstater eller i tredje land. I avsaknad av en minimiharmonisering av reglerna om försäljning av konsumentvaror riskerar utvecklingen av sådan försäljning av varor, som sker med hjälp av ny kommunikationsteknik på distans, att hindras.
5. Om det skapas en gemensam minimiuppsättning av konsumenträttsliga bestämmelser som gäller oavsett var i gemenskapen varorna köps, kommer konsumenternas förtroende att stärkas och de får möjlighet att dra största möjliga nytta av den inre marknaden.
6. De huvudsakliga svårigheter som möter konsumenterna och den huvudsakliga källan till konflikter med säljarna gäller varor som inte är avtalsenliga. I detta avseende bör därför en tillnärmning ske av nationell lagstiftning om försäljning av konsumentvaror, dock utan att detta inkräktar på bestämmelser och principer i nationell lagstiftning som har samband med avtalsrättsligt och icke-avtalsrättsligt ansvar.
7. Varorna måste framför allt överensstämma med vad som anges i avtalet. Principen om avtalsenlighet kan anses vara gemensam för olika nationella rättstraditioner. I vissa nationella rättstraditioner kan det vara omöjligt att enbart stödja sig på denna princip för att tillförsäkra konsumenten en lägsta skyddsnivå. Särskilt i fråga om dessa rättstraditioner kan det vara värdefullt med ytterligare nationella bestämmelser för att se till att konsumenten skyddas i sådana fall där parterna inte har kommit överens om några särskilda avtalsvillkor eller där parterna har kommit överens om villkor eller ingått avtal som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar konsumentens rättigheter och som, i den mån dessa rättigheter följer av detta direktiv, inte är bindande för konsumenten.
8. För att förenkla tillämpningen av principen om avtalsenlighet är det värdefullt att i fråga om de vanligaste situationerna införa en presumtion om avtalsenlighet om inte motsatsen bevisas. Den presumtionen begränsar inte principen om avtalsfrihet. Om det saknas särskilda avtalsvillkor eller om minimiskyddsklausulen tillämpas, får denna presumtions beståndsdelar användas för att avgöra om det i fråga om de aktuella varorna föreligger bristande avtalsenlighet. Den kvalitet och de prestanda som konsumenterna

rimligen kan förvänta sig beror bland annat på om varorna är nya eller begagnade. Presumtionens beståndsdelar är kumulativa. Om omständigheterna i ärendet gör att någon enskild beståndsdel är uppenbart olämplig skall presumtionens övriga beståndsdelar ändå gälla.

9. Säljaren bör vara direkt ansvarig gentemot konsumenten för varans avtalsenlighet. Detta är den traditionella lösningen i medlemsstaternas rättsordningar. Det bör ändå stå säljaren fritt att i enlighet med nationell lag rikta anspråk mot tillverkaren, en tidigare säljare eller någon annan mellanhand i avtalskedjan, om han inte har avstått från denna rätt. Detta direktiv påverkar inte avtalsfrihetens princip i förhållandet mellan säljaren, tillverkaren, en tidigare säljare eller någon annan mellanhand. Frågan om mot vem och på vilket sätt säljaren kan rikta anspråk skall avgöras enligt nationell lag.
10. I fall av bristande avtalsenlighet hos varan bör konsumenten ha rätt att utan kostnad få varan återställd till avtalsenlighet, och att därvid välja mellan att få varan reparerad och att få den utbytt eller, om detta inte sker, att få ett prisavdrag eller att häva avtalet.
11. Konsumenten får till att börja med kräva att säljaren reparerar varan eller byter ut den, såvida inte sådana påföljder är omöjliga eller oproportionella. Huruvida en påföljd är oproportionell bör fastställas objektivt. En påföljd är oproportionell om den i jämförelse med en annan påföljd skulle åsamka säljaren kostnader som är orimliga. För att kostnaderna skall anses orimliga bör kostnaderna för den ena påföljden vara avsevärt högre än kostnaderna för den andra.
12. I fall av bristande avtalsenlighet får säljaren alltid erbjuda konsumenten en uppgörelse genom någon av alla de påföljder som står till buds. Det är konsumenten som skall besluta om han skall anta eller avvisa detta erbjudande.
13. För att göra det möjligt för konsumenterna att dra nytta av den inre marknaden och att köpa konsumentvaror i en annan medlemsstat, bör det i konsumenternas intresse rekommenderas att tillverkare av konsumentvaror som marknadsförs i flera medlemsstater på varan anbringa en förteckning med åtminstone en kontaktadress i varje medlemsstat där varan marknadsförs.
14. Hänvisningen till tidpunkten för leverans innebär inte att medlemsstaterna bör ändra sina regler om riskens övergång.
15. Medlemsstaterna får föreskriva att en återbetalning till konsumenten får minskas för att beakta den nytta konsumenten har haft av varan sedan den levererades till honom. Detaljerade bestämmelser om hävning av avtalet får införas i den nationella lagstiftningen.

16. På grund av begagnade varors specifika art är det vanligtvis omöjligt att byta ut dem. Konsumenten har därför vanligtvis inte bytesrätt när det gäller dessa varor. Medlemsstaterna får ge parterna möjlighet att komma överens om en förkortad ansvarstid för sådana varor.
17. Det är lämpligt att begränsa den tid under vilken säljaren är ansvarig för sådan bristande avtalsenlighet som föreligger vid leveransen av varan. Medlemsstaterna får också meddela föreskrifter som innebär begränsning av den frist inom vilken konsumenten kan utöva sina rättigheter, under förutsättning att en sådan frist inte löper ut inom två år från leveransen. Om preskriptionsfristen enligt nationell lag inte börjar löpa när varan levereras, får preskriptionsfristens sammanlagda längd enligt nationell lag inte understiga två år från leveranstidpunkten.
18. Medlemsstaterna får meddela föreskrifter om uppskjutande och avbrytande av den tidsperiod under vilken alla slag av bristande avtalsenlighet måste visa sig, och av preskriptionsfristen, om detta är tillämpligt och i enlighet med deras nationella lagar, i fall av reparation, utbyte eller förhandlingar mellan säljaren och konsumenten för att åstadkomma en uppgörelse i godo.
19. Medlemsstaterna bör tillåtas att bestämma en tidsfrist inom vilken konsumenten måste informera säljaren om all bristande avtalsenlighet. Medlemsstaterna får säkerställa en högre skyddsnivå för konsumenten genom att inte införa någon sådan skyldighet. Konsumenterna bör i vart fall överallt i gemenskapen ha minst två månader på sig att informera säljaren om att bristande avtalsenlighet föreligger.
20. Medlemsstaterna bör se till att en sådan tidsfrist inte missgynnar konsumenter som handlar över gränserna. Alla medlemsstater bör informera kommissionen om hur de använder denna bestämmelse. Kommissionen bör övervaka effekten för konsumenterna och för den inre marknaden av den varierande tillämpningen av denna bestämmelse. Information om hur en medlemsstat använder denna bestämmelse bör finnas tillgänglig för de övriga medlemsstaterna samt för konsumenter och konsumentorganisationer inom hela gemenskapen. En sammanfattning av läget i alla medlemsstaterna bör därför offentliggöras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.
21. För vissa slag av varor är det brukligt att säljare och tillverkare erbjuder garantier mot alla felaktigheter som visar sig inom viss tid. Detta bruk kan stimulera konkurrensen. Även om sådana garantier är legitima marknadsföringsinstrument får de inte vilseleda konsumenten. För att se till att konsumenterna inte vilseleds bör garantierna innehålla viss information, däribland ett uttalande av innebörd att garantin inte påverkar konsumentens rättigheter enligt lag.

22. Parterna får inte genom överenskommelse begränsa eller åsidosätta de rättigheter som konsumenterna tillerkänns eftersom detta skulle leda till att det rättsliga skyddet urholkas. Denna princip bör också gälla i fråga om avtalsbestämmelser som förutsätter att konsumenten kände till varje bristande avtalsenlighet i fråga om konsumentvaran vid den tidpunkt då avtalet ingicks. Det skydd som konsumenterna tillerkänns enligt detta direktiv bör inte minskas därför att lagen i en icke-medlemsstat har valts som tillämplig lag i fråga om avtalet.
23. Lagstiftning och rättspraxis på detta område i de olika medlemsstaterna visar att det finns ett ökat intresse för att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå. Mot bakgrund av denna tendens och av de erfarenheter som görs vid detta direktivs genomförande kan det visa sig nödvändigt att gå ännu längre i harmonisering, särskilt genom att föreskriva ett direkt ansvar för tillverkaren i fråga om fel som denne är ansvarig för.
24. Medlemsstaterna bör på det område som omfattas av detta direktiv tillåtas att anta eller behålla strängare bestämmelser för att säkerställa en ännu högre konsumentskyddsnivå.
25. Enligt kommissionens rekommendation av den 30 mars 1998 om principer som skall tillämpas på de instanser som är ansvariga för förfaranden för reglering av konsumenttvister utanför domstol⁴ kan medlemsstaterna inrätta instanser, som säkerställer en opartisk och effektiv handläggning av nationella och gränsöverskridande klagomål och som konsumenterna kan använda som medlare.
26. För att skydda konsumenternas kollektiva intressen, är det lämpligt att lägga till det här direktivet till förteckningen över direktiv som finns i bilagan till Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen⁵.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Tillämpningsområde och definitioner

1. Detta direktiv syftar till en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier, i syfte att säkerställa

⁴ EGT L 115, 17.4.1998, s. 31.

⁵ EGT L 166, 11.6.1998, s. 51.

en enhetlig miniminivå för konsumentskyddet inom ramen för den inre marknaden.

Prop. 2001/02:134
Bilaga 1

2. I detta direktiv avses med

- a) *konsument*: en fysisk person som genom sådana avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet,
- b) *konsumentvaror*: alla lösa saker, utom
 - varor som säljs exekutivt eller annars tvångsvis på grund av lag,
 - vatten och gas när de inte saluhålls i begränsad volym eller bestämd kvantitet och
 - elektricitet,
- c) *säljare*: en fysisk eller juridisk person som enligt avtal säljer konsumentvaror inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet,
- d) *tillverkare*: en konsumentvaras framställare eller dess importör till Europeiska gemenskapernas territorium eller en person som, genom att placera sitt namn, sitt varumärke eller annat kännetecken på konsumentvaran, uppger sig vara tillverkare,
- e) *garanti*: varje utfästelse som en säljare eller en tillverkare utan extra kostnad gör till konsumenten och som innebär att han skall återbetala det betalade priset eller byta ut, reparera eller på något sätt befatta sig med konsumentvaran, om den inte motsvarar specifikationerna i garantibeviset eller i reklam som rör varan,
- f) *reparation*: konsumentvarans återställande, i fall av bristande avtalsenlighet, till avtalsenlighet.

3. Medlemsstaterna får föreskriva att begreppet *konsumentvaror* inte skall anses omfatta begagnade varor som säljs på offentlig auktion där konsumenterna har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen.

4. I detta direktiv skall också med köpeavtal avses sådana avtal om tillhandahållande av konsumentvaror som skall framställas eller tillverkas.

Artikel 2

Avtalsenlighet

1. Säljaren skall vara skyldig att till konsumenten leverera varor som är avtalsenliga.

2. Konsumentvaror skall presumeras vara avtalsenliga om de
 - a) stämmer överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och om de har samma egenskaper som den vara som säljaren har förevisat konsumenten som prov eller modell,
 - b) är lämpliga för det särskilda ändamål för vilket konsumenten behöver dem och som han informerade säljaren om vid tidpunkten för avtalets ingående och som säljaren har godtagit,
 - c) är lämpliga för de ändamål för vilka varor av samma slag vanligen används,
 - d) är av den kvalitet och har de prestanda som varor av detta slag vanligen har och som konsumenten rimligen kan förvänta sig med hänsyn till varans art och med beaktande av eventuella offentliga uttalanden om varornas särskilda egenskaper som gjorts av säljaren, tillverkaren eller dennes företrädare, i synnerhet i reklam eller på märkningen.
3. Bristande avtalsenlighet enligt denna artikel skall inte anses föreligga om konsumenten vid tidpunkten för avtalets ingående kände till eller inte rimligen kunde vara okunnig om den bristande avtalsenligheten eller om den bristande avtalsenligheten har sitt ursprung i material som tillhandahållits av konsumenten.
4. Säljaren skall inte vara bunden av offentliga uttalanden enligt punkt 2 d om han
 - visar att han inte kände till och inte rimligen kunde känna till uttalandet i fråga,
 - visar att uttalandet vid tidpunkten för avtalets ingående hade rättats, eller
 - visar att beslutet att köpa konsumentvaran inte kan ha påverkats av uttalandet.
5. Sådan bristande avtalsenlighet som beror på att konsumentvaran är felaktigt installerad skall anses jämförbar med bristande avtalsenlighet hos varan om installationen utgör en del av köpeavtalet för varan och har utförts av säljaren eller på dennes ansvar. Detta skall även gälla om den vara, som är avsedd att installeras av konsumenten, installeras av konsumenten och den oriktiga installationen beror på brister i installationsanvisningarna.

Konsumentens rättigheter

1. Säljaren skall vara ansvarig gentemot konsumenten för all bristande avtalsenlighet som föreligger när varan levereras.
2. I fall av bristande avtalsenlighet skall konsumenten ha rätt att utan kostnad få varan återställd till avtalsenlighet genom reparation eller utbyte i enlighet med punkt 3 eller att få ett skäligt prisavdrag eller att häva avtalet med avseende på den varan, i enlighet med punkterna 5 och 6.
3. I första hand har konsumenten rätt att kräva att säljaren reparerar varan eller byter ut den, i båda fallen utan kostnad, såvida detta inte är omöjligt eller oproportionellt.

En påföljd skall anses oproportionell om den åsamkar säljaren kostnader som är orimliga i jämförelse med den alternativa påföljden, under beaktande av

- varans värde om ingen bristande avtalsenlighet hade förelegat,
- betydelsen av den bristande avtalsenligheten och
- huruvida den alternativa påföljden skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för konsumenten.

Alla reparationer och utbyten skall fullgöras inom rimlig tid och utan väsentlig olägenhet för konsumenten samt under beaktande av varans art och det ändamål för vilket konsumenten behövde varan.

4. Uttrycket ”utan kostnad” i punkterna 2 och 3 hänför sig till nödvändiga kostnader som uppkommer för att få varan återställd till avtalsenlighet, särskilt frakt-, arbets- och materialkostnader.
5. Konsumenten har rätt att kräva ett lämpligt prisavdrag eller att häva avtalet
 - om konsumenten varken har rätt att få varan reparerad eller utbytt eller
 - om säljaren inte har vidtagit rättelse inom rimlig tid eller
 - om säljaren inte har vidtagit rättelse utan väsentlig olägenhet för konsumenten.
6. Konsumenten har inte rätt att häva avtalet om bristen på avtalsenlighet är ringa.

Regressrätt

När den slutliga säljaren är ansvarig gentemot konsumenten på grund av sådan bristande avtalsenlighet som beror på handlande eller underlåtenhet av tillverkaren, en säljare i tidigare led i samma avtalskedja eller någon annan mellanhand, skall den slutliga säljaren ha rätt att rikta anspråk mot den eller de personer i avtalskedjan som är ansvarig. Frågan om mot vilken eller vilka ansvariga personer den slutliga säljaren kan rikta anspråk skall, liksom frågan om vilka åtgärder och villkor som därvid skall gälla, avgöras enligt nationell lag.

Artikel 5

Tidsfrister

1. Säljaren skall anses ansvarig enligt artikel 3 när den bristande avtalsenligheten visar sig inom två år efter leveransen av varan. Om de rättigheter som anges i artikel 3.2 enligt nationell lag är föremål för en preskriptionsfrist, skall den fristen inte löpa ut inom två år från tidpunkten för leveransen.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att konsumenten, för att kunna utnyttja sina rättigheter, måste upplysa säljaren om den bristande avtalsenligheten inom två månader från den dag då han upptäckte den.

Medlemsstaterna skall informera kommissionen om hur de använder denna bestämmelse. Kommissionen skall övervaka vad effekten blir för konsumenterna och för den inre marknaden av att medlemsstaterna har denna möjlighet.

Kommissionen skall senast den 7 januari 2003 förbereda en rapport om hur medlemsstaterna använder denna punkt. Denna rapport skall offentliggöras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

3. Om inte motsatsen bevisas, skall en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av varan presumeras ha funnits vid tidpunkten för leveransen, utom när denna presumption är oförenlig med varans eller den bristande avtalsenlighetens art.

Artikel 6

Garantier

1. En garanti skall juridiskt binda den som ger den enligt de villkor som anges i garantibeviset och tillhörande reklam.

2. I garantin skall det

- anges att konsumenten har vissa rättigheter enligt lag, enligt tillämplig nationell lagstiftning om försäljning av konsumentvaror, och klargöras att dessa rättigheter inte påverkas av garantin,
- förklaras på vanligt begripligt språk vad garantin innehåller och vilka huvudsakliga uppgifter som är nödvändiga för att framställa anspråk enligt garantin, särskilt dennas varaktighet och territoriella omfattning samt garantigivarens namn och adress.

3. Om konsumenten begär det skall garantin hållas tillgänglig i skriftlig form eller i ett annat varaktigt medium som är tillgängligt och åtkomligt för honom.

4. Under förutsättning att detta överensstämmer med fördragets regler får den medlemsstat där varan marknadsförs med avseende på sitt territorium föreskriva att garantin skall avfattas på ett eller flera av de officiella gemenskapsspråk som medlemsstaten själv bestämmer.

5. Om en garanti inte uppfyller kraven enligt punkterna 2, 3 eller 4 skall detta inte på något sätt påverka garantins giltighet och konsumenten skall fortfarande kunna förlita sig på garantin och kräva att den infrias.

Artikel 7

Bestämmelsernas bindande karaktär

1. Avtalsvillkor eller överenskommelser som ingås med säljaren innan denna får kännedom om den bristande avtalsenligheten, och som direkt eller indirekt åsidosätter eller begränsar de rättigheter som följer av detta direktiv, skall enligt nationell lagstiftning inte vara bindande för konsumenten.

Medlemsstaterna får föreskriva att säljaren och konsumenten i fråga om begagnade varor får komma överens om vissa avtalsvillkor eller ingå överenskommelser med kortare ansvarstid för säljaren än den som föreskrivs i artikel 5.1. En sådan ansvarstid får inte understiga ett år.

2. Medlemsstaterna skall, för fall då avtalet har nära anknytning till medlemsstaternas territorium, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att konsumenterna inte berövas det skydd som ges i detta direktiv till följd av att lagen i en icke-medlemsstat väljs som tillämplig rätt med avseende på avtalet.

Artikel 8

Nationell lag och minimiskydd

1. De rättigheter som följer av detta direktiv skall utövas utan att det påverkar andra rättigheter som konsumenten kan åberopa i enlighet med

nationella bestämmelser om avtalsrättsligt eller icke-avtalsrättsligt ansvar.

Prop. 2001/02:134
Bilaga 1

2. Medlemsstaterna får, inom det område som regleras av detta direktiv, anta eller behålla sådana strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget, för att säkerställa en högre konsumentskyddsnivå.

Artikel 9

Medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att informera konsumenterna om den nationella lagstiftning som överför detta direktiv samt, när det är lämpligt, uppmuntra branschorganisationer att informera konsumenterna om deras rättigheter.

Artikel 10

Bilagan till direktiv 98/27/EG skall kompletteras enligt följande:

”10. Europaparlamentets och rådets direktiv 99/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12).”

Artikel 11

Överföring

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 1 januari 2002. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 12

Översyn

Kommissionen skall senast den 7 juni 2006 se över tillämpningen av detta direktiv och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet. I rapporten skall bland annat möjligheten att införa direkt ansvar för tillverkaren granskas och den skall om så är lämpligt åtföljas av förslag.

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Euro-peiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 14

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 25 maj 1999.

På Europaparlamentets vägnar

På rådets vägnar

J.M. GIL-ROBLES
Ordförande

H. EICHEL
Ordförande

Sammanfattning av departementspromemorian Ändringar i konsumentköplagen – genomförande av EG:s konsumentköpsdirektiv (Ds 2001:55)

Promemorian innehåller förslag som syftar till att genomföra ett EG-direktiv (1999/44/EG) om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (konsumentköpsdirektivet). I promemorian föreslås det ändringar i konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen och marknadsföringslagen.

Såvitt gäller konsumentköplagen föreslås bl.a. att det införs en ny regel enligt vilken ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet såvida detta inte är oförenligt med varans eller felets art.

Beträffande såväl konsumentköplagen som konsumenttjänstlagen föreslås reklamationsfristen ändrad på så sätt att reklamation skall fullgöras inom två månader efter det att felet märkts eller inom den längre tid som kan anses skälig efter det att felet märkts eller borde ha märkts. Vidare föreslås det ändringar i konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen som innebär att avtal om tillverkning av lösa saker uteslutande kommer att få sin reglering i konsumentköplagen. Frågan om ett avtal om tillverkning av en vara faller under köpreglerna eller tjänstereglerna kommer alltså inte längre att vara beroende av vad avtalet mellan parterna innebär i fråga om tillhandahållande av det material som behövs för att tillverka varan.

Slutligen föreslås att det i marknadsföringslagen införs en ny bestämmelse enligt vilken en garanti skall innehålla viss närmare angiven information och presenteras i en handling eller annan varaktig form.

Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2002.

1 Förslag till lag om ändring i konsumentköplagen
(1990:932)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om konsumentköplagen (1990:932) dels att 1–3, 16, 17, 19, 23 och 26–28 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 16 a §, 20 a § och 48 §, av följande lydelse, dels att det närmast före 48 § skall införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet säljer till en konsument huvudsakligen för enskilt ändamål.

Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare säljer till en konsument.

I första stycket avses med konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare som avses i första stycket, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lösa saker.

2 §

Lagen gäller beställning av en vara som skall tillverkas utom när beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.

Lagen gäller även beställning av en vara som skall tillverkas. Om beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet, gäller därutöver 4 § första stycket samt 6 och 7 §§ konsumenttjänstlagen

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

Lagen gäller inte avtal som innebär att den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

3 §

Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för köparen är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Första stycket gäller inte vid köp av byggnadsdelar, om köparen tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

Första stycket gäller inte heller vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av konsumentverket.

Första stycket gäller inte vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av Konsumentverket.

16 §

Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *det* ändamål för *vilket* varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål *och köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning,*

3. ha egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och

4. vara förpackad på vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan.

Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess *installation*, montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *de* ändamål för *vilka* varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål,

3. *stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och ha de egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och*

Varan skall anses felaktig,

1. om den avviker från vad som föreskrivs i första eller andra stycket,
2. om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet eller,
3. om varan i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

16 a §

Har säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet åtagit sig att installera varan och har sådan installation utförts av säljaren eller av någon annan för dennes räkning, skall varan anses felaktig, om den på grund av brister i installationen avviker från vad som föreskrivs i 16 § första eller andra stycket.

17 §

Även om en vara har sålts i "befintligt skick" eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

När en begagnad vara har sålts på auktion anses den såld i "befintligt skick". Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

När en begagnad vara har sålts på en auktion, där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen, anses den såld i "befintligt skick". Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

19 §

Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet *och som kan antas ha inverkat på köpet.*

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen

Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet.

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen

av varan före köpet *och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall dock inte anses felaktig, om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.*

Första och andra styckena gäller inte, om uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Varan är felaktig också om säljaren har underlåtit att efter åläggande enligt produktsäkerhetslagen (1988:1604) lämna säkerhetsinformation om varan eller underlåtit att lämna sådan information om varans egenskaper eller användning som han enligt marknadsföringslagen (1995:450) har ålagts att lämna. Detsamma gäller om åläggandet har meddelats varans tillverkare eller någon annan som i tidigare säljled tagit befattning med varan och säljaren har känt till eller borde ha känt till underlåtenheten att fullgöra åläggandet. En förutsättning för att varan skall anses felaktig enligt detta stycke är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet.

av varan *eller annars* före köpet.

Första och andra styckena gäller inte, om *säljaren visar att uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt eller att uppgifterna inte har kunnat inverka på köpet. Andra stycket gäller inte heller, om säljaren visar att han varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.*

20 a §

Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet, om detta inte är oförenligt med varans eller felets art.

23 §

Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom *skälig tid* efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Meddelande om felet kan dock, i fall som avses i 1 § *andra* stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.

Har någon annan än säljaren åtagit sig att för dennes räkning avhjälpa fel i en vara, kan reklamationen i stället göras hos honom.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom *två månader efter det att han märkt felet eller inom den längre tid som kan anses skälig* efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Meddelande om felet kan dock, i fall som avses i 1 § *tredje* stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.

26 §

Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad *eller olägenhet* för säljaren.

Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet eller företar omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren.

Vid bedömningen av om någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans skulle medföra oskälig kostnad för säljaren skall särskild hänsyn tas till vilken betydelse felet har, vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren.

Avhjälpande eller omleverans skall ske inom skälig tid efter det att köparen framställde sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne.

27 §

Även om köparen inte kräver det, har säljaren rätt att på egen bekostnad *avhjälpa felet eller företa omleverans*, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Kräver köparen annan påföljd än avhjälpande eller omleverans, har säljaren *trots detta* rätt att på egen bekostnad *vidta sådan åtgärd*, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Säljaren får ej åberopa att han inte har beretts tillfälle att avhjälpas felet eller företa omleverans, om köparen har avhjälpit felet och det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

28 §

Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Köparen har vidare rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpas felet, till den del denna kostnad inte är oskäligt hög eller täcks genom att köparen erhåller ett prisavdrag.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på auktion.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på en auktion *där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen.*

48 §

Ett avtalsvillkor som anger att lagen i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall tillämpas på avtalet gäller inte i fråga om köp enligt denna lag, om den lag som gäller med bortseende från villkoret är lagen i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och den lagen ger köparen ett bättre skydd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om konsumenttjänstlagen (1985:716)
dels att 1, 2 och 17 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 1 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller avtal om
tjänster som näringsidkare *i sin*
yrkesmässiga verksamhet utför åt
konsumenter *huvudsakligen för*
enskilt ändamål i fall då tjänsten
avser

Denna lag gäller avtal om
tjänster som näringsidkare utför åt
konsumenter i fall då tjänsten av-
ser

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,
2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på
mark eller i vatten eller på andra fasta saker,
3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

1 a §

I lagen avses med
konsument: en fysisk person som
handlar huvudsakligen för ända-
mål som faller utanför närings-
verksamhet,
näringsidkare: en fysisk eller
juridisk person som handlar
för ändamål som har samband med
den egna näringsverksamheten.

2 §

Lagen gäller inte

1. tillverkning av lösa saker,
utom då konsumenten skall
tillhandahålla en väsentlig del av
materialet,

1. tillverkning av lösa saker,

2. installation, montering eller annat arbete som en näringsidkare utför
för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak,

3. arbete som till fullgörande av ett avtal om köp utförs för att avhjälpa
fel i den sålda egendomen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom *skälig tid* efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom *två månader efter det att han märkt felet eller inom den längre tid som kan anses skälig* efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om marknadsföringslagen (1995:450)
dels att nuvarande 13 a § skall betecknas 13 b §,
dels att 29 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13 a §, samt närmast
före 13 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Garantier

13 a §

En näringsidkare, som vid marknadsföringen erbjuder sig att genom en garanti eller liknande utfästelse under viss tid svara för produkten eller del därav eller för en egenskap hos produkten, skall i utfästelsen lämna tydlig information om vad utfästelsen innehåller och vilka uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Information skall även lämnas om att köparens rättigheter enligt lag inte påverkas av utfästelsen.

Utfästelsen skall lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen.

29 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 a §§, skall ersätta den skada som däri- genom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 b §§, skall ersätta den skada som däri- genom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

Vid bestämmande av ersättningen till näringsidkare får hänsyn tas även till omständigheter av annan än ekonomisk art.

Prop. 2001/02:134
Bilaga 3

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

Jämförelsetabell – sammanställning av bestämmelserna i konsumentköpsdirektivet och motsvarande eller närmast motsvarande bestämmelser i nuvarande eller föreslagen lydelse av konsumentköplagen eller annan svensk lag

<i>Direktivet</i>	<i>Konsumentköplagen (eller annan lag)</i>
Artikel 1.1	ingen motsvarighet ¹
Artikel 1.2 a	1 § fjärde stycket
Artikel 1.2 b	ingen motsvarighet
Artikel 1.2 c	1 § fjärde stycket
Artikel 1.2 d	ingen motsvarighet
Artikel 1.2 e	ingen motsvarighet
Artikel 1.2 f	ingen motsvarighet
Artikel 1.3	ingen motsvarighet
Artikel 1.4	2 § första stycket
Artikel 2.1	16 § första stycket
Artikel 2.2 a	16 § andra stycket 3
Artikel 2.2 b	16 § andra stycket 2
Artikel 2.2 c	16 § andra stycket 1
Artikel 2.2 d , – ”vanligen har” – ”rimligen kan förvänta sig”	ingen motsvarighet 16 § tredje stycket 3, 19 §
Artikel 2.3 led 1	16 § första stycket, 16 § tredje stycket 3
Artikel 2.3 led 2	ingen motsvarighet
Artikel 2.4	19 §

¹ I de fall det antecknats ”ingen motsvarighet” i högerspalten är bedömningen att ingen genomförandeåtgärd i form av lagstiftning behövs.

Artikel 2.5 led 1	16 a §
Artikel 2.5 led 2	16 § första stycket, 16 § tredje stycket 1
Artikel 3.1	20 § första stycket
Artikel 3.2	22 §
Artikel 3.3 första stycket	26 § första stycket
Artikel 3.3 andra stycket	26 § första och andra styckena
Artikel 3.3 tredje stycket	26 § tredje stycket
Artikel 3.4	ingen motsvarighet
Artikel 3.5	28 §
Artikel 3.6	29 §
Artikel 4	ingen motsvarighet
Artikel 5.1	23 § tredje stycket
Artikel 5.2 första stycket	23 § första stycket
Artikel 5.2 andra stycket	ingen motsvarighet
Artikel 5.2 tredje stycket	ingen motsvarighet
Artikel 5.3	20 a §
Artikel 6.1	ingen motsvarighet
Artikel 6.2	13 a § marknadsföringslagen
Artikel 6.3	13 a § marknadsföringslagen
Artikel 6.4	ingen motsvarighet
Artikel 6.5	ingen motsvarighet
Artikel 7.1 första stycket	3 § första stycket
Artikel 7.1 andra stycket	ingen motsvarighet
Artikel 7.2	48 §
Artikel 8.1	ingen motsvarighet

Artikel 8.2	ingen motsvarighet	Prop. 2001/02:134 Bilaga 4
Artikel 9	ingen motsvarighet	
Artikel 10	ingen motsvarighet	
Artikel 11.1 första stycket	ikraftträdandebestämmelsen	
Artikel 11.1 andra stycket	ingen motsvarighet	
Artikel 11.2	ingen motsvarighet	
Artikel 12	ingen motsvarighet	
Artikel 13	ingen motsvarighet	
Artikel 14	ingen motsvarighet	

Sammanfattning av betänkandet Nya konsumentregler. Preskriptionstid. Garantier m.m. Borgenärskydd (SOU 1995:11) i aktuell del

Utredningen föreslår att konsumenters skydd vid säljarens insolvens förstärks genom att det görs avsteg från den s.k. traditionsprincipen vid konsumentköp.

Detta förslag innebär att en köpare blir skyddad mot säljarens borgenärer redan genom köpeavtalet, den s.k. avtalsprincipen. En förutsättning för att borgenärsskydd skall inträda är dels att det föreligger ett bindande köpeavtal, dels att den köpta varan är individualiserad. Avtalsprincipen föreslås gälla köp och byte som omfattas av konsumentköplagen.

Som en följd av förslaget om införande av avtalsprincipen i konsumentköplagen föreslås en ny bestämmelse i konkurslagen, som innebär att återvinningsfristen beträffande köp och byte som omfattas av konsumentköplagen börjar löpa först när varan har kommit i köparens besittning.

Någon ändring i detta hänseende föreslås däremot inte beträffande köp eller annan överlåtelse i övrigt. Som bakgrund till förslaget om införande av avtalsprincipen i fråga om köp (och byte) enligt konsumentköplagen behandlas emellertid utförligt frågan om en generell övergång till avtalsprincipen då det gäller köp (och byte). Bl.a. diskuteras ingående vilka konsekvenser en sådan ändring skulle få.

1 Förslag till lag om ändring i konsumentköplagen
(1990:932)

Härigenom föreskrivs i fråga om konsumentköplagen (1990:932) att det i lagen skall införas en ny paragraf, 48 §, samt närmast före 48 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förhållandet till säljarens borgenärer

48 §

Köp enligt denna lag gäller mot säljarens borgenärer i och med avtalet. När köp inte avser en bestämmd vara, blir köpet dock inte gällande mot borgenärerna förrän åtgärd har vidtagits genom avskiljande eller märkning av varan, anteckning om varan i en bokföringshandling eller på något annat sätt så att det framgår att varan är avsedd för köparen.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 4 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §

Vid köp enligt konsumentköplagen (1990:932) anses varan inte ha avhänts säljaren förrän den har kommit i köparens besittning. Det samma gäller i fråga om byte som omfattas av nämnda lag.

Avhändelse av fast egendom anses inte ha ägt rum förrän lagfart har sökts.

Remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian Ändringar i konsumentköplagen – genomförande av EG:s konsumentköpsdirektiv (Ds 2001:55)

Göta hovrätt, Marknadsdomstolen, Stockholms tingsrätt, Konsumentverket/KO, Allmänna reklamationsnämnden, Domstolsverket, Boverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Sveriges Domareförbund, Sveriges Advokatsamfund, Svenska Kommunförbundet, Svenskt Näringsliv, Svensk Handel, Kooperativa Förbundet, Företagarnas Riksorganisation, Elektriska Hushållsapparat Leverantörer, Motorbranschens Riksförbund, BIL Sweden, Sweboat – Båtbranschens Riksförbund, Villaägarnas Riksförbund, Näringslivets Delegation för Marknadsrätt, Sveriges Marknadsförbund, Konsumentvägledarnas förening

Handelshögskolan i Stockholm, Sveriges Auktionsföretags förening, Sveriges Konsumentråd och Konsumenter i Samverkan har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Yttranden har också inkommit från Sveriges radio- och hemelektronikleverantörer, Mobiltelebranschen, Centrala antennföreningen, Järn- och byggvaruleverantörerna och Leverantörsföreningen för elektriska handverktyg.

Remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet Nya konsumentregler. Preskriptionstid. Garantier m.m. Borgenärsskydd (SOU 1995:11)

Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Göta hovrätt, Hovrätten för Övre Norrland, Falu tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Marknadsdomstolen, Riksskatteverket, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Konkurrensverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges Domareförbund, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Köpmannaförbund, Sveriges Industriförbund, Företagarnas Riksorganisation, Grossistförbundet Svensk Handel, Kooperativa förbundet, Bilindustriföreningen, Svenska Bankföreningen, Finansbolagens förening, Föreningen Sveriges kronofogdar, Konsumentvägledarnas förening, Husmodersförbundet Hem och Samhälle, Motormännens Riksförbund, Motorbranschens Riksförbund, Båtbranschens Riksförbund, Sveriges Trähusfabrikers Riksförbund, Elektriska Hushållsapparat Leverantörer, Radio- och Hemelektronikhandels Riksförbund, Sveriges Möbelindustriförbund

Rättsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet, Konkursförvaltarkollegiernas förening, Sveriges Konsumentråd och Sveriges Pålshandlars Riksförening har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Yttrande har också inkommit från Konsument Göteborg.

1 Förslag till lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om konsumentköplagen (1990:932) dels att 1–3, 16, 17, 19, 23 och 26–28 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 16 a, 20 a, 48 och 49 §§, av följande lydelse, dels att det närmast före 48 och 49 §§ skall införas nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare *i sin yrkesmässiga verksamhet säljer till en konsument huvudsakligen för enskilt ändamål.*

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare som avses i första stycket, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare *i dennes yrkesmässiga verksamhet.* I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

Lagen gäller i tillämpliga delar även byte av lösa saker.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller köp av lösa saker som en näringsidkare säljer till en konsument.

I första stycket avses med konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

näringsidkare: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten.

Lagen gäller även i fall då säljaren inte är en näringsidkare, om köpet förmedlas för säljaren av en näringsidkare. I sådana fall svarar både näringsidkaren och säljaren för säljarens skyldigheter enligt lagen.

2 §

Lagen gäller beställning av en vara som skall tillverkas *utom när beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet.*

Lagen gäller även beställning av en vara som skall tillverkas. *Om beställaren skall tillhandahålla en väsentlig del av materialet, gäller därutöver 4 § första stycket samt*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

Lagen gäller inte avtal som innebär att den som skall leverera en vara även skall utföra arbete eller någon annan tjänst, om tjänsten utgör den övervägande delen av hans förpliktelse.

3 §

Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för köparen är utan verkan mot denne, om inte annat anges i lagen.

Första stycket gäller inte vid köp av byggnadsdelar, om köparen tillförsäkras ett sådant garanti-, försäkrings- och avtalskydd som ställs som villkor för statlig bostadsfinansiering.

Första stycket gäller inte heller vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av *konsumentverket*.

Första stycket gäller inte vid köp av gas, som levereras i ledning, om de allmänna avtalsvillkor som tillämpas vid sådana leveranser har godkänts av *Konsumentverket*.

16 §

Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *det* ändamål för *vilket* varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål *och köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning*,

3. ha egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och

Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Den skall vara åtföljd av de anvisningar som behövs för dess *installation*, montering, användning, förvaring och skötsel.

Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för *de* ändamål för *vilka* varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket köparen avsåg att varan skulle användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål,

3. *stämma överens med den beskrivning som säljaren har lämnat och ha de* egenskaper som säljaren har hänvisat till genom att lägga fram prov eller modell, och

4. vara förpackad på vanligt eller annars försvarligt sätt, om förpackning behövs för att bevara eller skydda varan.

Varan skall anses felaktig,

1. om den avviker från vad som föreskrivs i första eller andra stycket,

2. om säljaren före köpet har underlåtit att upplysa köparen om ett sådant förhållande rörande varans egenskaper eller användning som han kände till eller borde ha känt till och som köparen med fog kunde räkna med att bli upplyst om, under förutsättning att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet eller,

3. om varan i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta.

16 a §

Har säljaren som ett led i fullgörelsen av köpet åtagit sig att installera varan och har sådan installation utförts av säljaren eller av någon annan för dennes räkning, skall varan anses felaktig, om den på grund av brister i installationen avviker från vad som föreskrivs i 16 § första eller andra stycket.

17 §

Även om en vara har sålts i ”befintligt skick” eller med ett liknande allmänt förbehåll, skall den anses felaktig, om den är i sämre skick än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta.

När en begagnad vara har sålts på auktion anses den såld i ”befintligt skick”. Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

När en begagnad vara har sålts på en auktion, där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen, anses den såld i ”befintligt skick”. Vid tillämpning av första stycket skall hänsyn i så fall tas till utropspriset.

19 §²

Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet *och som kan antas ha inverkat på köpet.*

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess

Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet.

Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess

² Senaste lydelse 1995:456

egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen av varan före köpet *och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall dock inte anses felaktig, om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.*

Första och andra styckena gäller inte, om uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt.

Varan är felaktig också om säljaren har underlåtit att efter åläggande enligt produktsäkerhetslagen (1988:1604) lämna säkerhetsinformation om varan eller underlåtit att lämna sådan information om varans egenskaper eller användning som han enligt marknadsföringslagen (1995:450) har ålagts att lämna. Detsamma gäller om åläggandet har meddelats varans tillverkare eller någon annan som i tidigare säljled tagit befattning med varan och säljaren har känt till eller borde ha känt till underlåtenheten att fullgöra åläggandet. En förutsättning för att varan skall anses felaktig enligt detta stycke är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på köpet.

egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, har lämnat vid marknadsföringen av varan *eller annars* före köpet.

Första och andra styckena gäller inte, om *säljaren visar att uppgifterna har rättats i tid på ett tydligt sätt eller att uppgifterna inte har kunnat inverka på köpet. Andra stycket gäller inte heller, om säljaren visar att han varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.*

20 a §

Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet, om detta inte är oförenligt med varans eller felets art.

23 §

Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom *skälig tid* efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Meddelande om felet kan dock, i fall som avses i 1 § *andra* stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.

Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom *två månader efter det att han märkt felet eller inom den längre tid som kan anses skälig* efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Meddelande om felet kan dock, i fall som avses i 1 § *tredje* stycket, i stället lämnas till näringsidkaren.

Har någon annan än säljaren åtagit sig att för dennes räkning avhjälpa fel i en vara, kan reklamationen i stället göras hos honom.

Reklamerar köparen inte inom två år från det att han har tagit emot varan, förlorar han rätten att åberopa felet, om inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Prop. 2001/02:134
Bilaga 8

26 §

Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet eller företas omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad *eller olägenhet* för säljaren.

Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet eller företas omleverans, om detta kan ske utan oskälig kostnad för säljaren.

Vid bedömningen av om någon av påföljderna avhjälpande eller omleverans skulle medföra oskälig kostnad för säljaren skall särskild hänsyn tas till vilken betydelse felet har, vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras till väsentligt lägre kostnad för säljaren.

Avhjälpande eller omleverans skall ske inom skälig tid efter det att köparen framställde sitt krav och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för denne.

27 §

Även om köparen inte kräver det, har säljaren rätt att på egen bekostnad *avhjälpa felet eller företa omleverans*, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Kräver köparen annan påföljd än avhjälpande eller omleverans, har säljaren trots detta rätt att på egen bekostnad *vidta sådan åtgärd*, om han när köparen reklamerar utan uppskov erbjuder sig att göra detta samt åtgärden kan ske inom skälig tid efter reklamationen och utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen.

Säljaren får ej åberopa att han inte har beretts tillfälle att avhjälpa felet eller företa omleverans, om köparen har avhjälpt felet och det med hänsyn till omständigheterna inte skäligen kunde krävas att köparen skulle avvakta avhjälpande eller omleverans från säljarens sida.

28 §

Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Om avhjälpande eller omleverans inte kommer i fråga eller inte sker inom skälig tid efter reklamationen *eller inte kan ske utan väsentlig olägenhet för köparen*, får köparen kräva prisavdrag som svarar mot felet eller häva köpet enligt 29 §.

Köparen har vidare rätt till ersättning för vad det kostar att avhjälpa felet, till den del denna kostnad inte är oskäligt hög eller täcks genom att köparen erhåller ett prisavdrag.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på auktion.

Köparen har dock inte rätt till prisavdrag vid köp av begagnade varor på *en auktion där köpare har möjlighet att personligen närvara vid försäljningen.*

Lagval

48 §

Ett avtalsvillkor som anger att lagen i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall tillämpas på avtalet gäller inte i fråga om köp enligt denna lag, om den lag som gäller med bortseende från villkoret är lagen i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och den lagen ger köparen ett bättre skydd.

Förhållandet till säljarens borgenärer

49 §

Köp enligt denna lag gäller mot säljarens borgenärer i och med avtalet. När köp inte avser en bestämd vara, blir köpet dock inte gällande mot borgenärerna förrän åtgärd har vidtagits genom avskiljande eller märkning av varan, anteckning om varan i en bokföringshandling eller på något annat sätt så att det framgår att varan är avsedd för köparen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om konsumenttjänstlagen (1985:716)
dels att 1, 2 och 17 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 1 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller avtal om
tjänster som näringsidkare *i sin*
yrkesmässiga verksamhet utför åt
konsumenter *huvudsakligen för*
enskilt ändamål i fall då tjänsten
avser

Denna lag gäller avtal om
tjänster som näringsidkare utför åt
konsumenter i fall då tjänsten av-
ser

1. arbete på lösa saker, dock ej behandling av levande djur,
2. arbete på fast egendom, på byggnader eller andra anläggningar på
mark eller i vatten eller på andra fasta saker,
3. förvaring av lösa saker, dock ej förvaring av levande djur.

1 a §

I lagen avses med
konsument: en fysisk person som
handlar huvudsakligen för ända-
mål som faller utanför närings-
verksamhet,
näringsidkare: en fysisk eller
juridisk person som handlar för
ändamål som har samband med
den egna näringsverksamheten.

2 §

Lagen gäller inte

1. tillverkning av lösa saker, *utom då konsumenten skall*
tillhandahålla en väsentlig del av
materialet,
1. tillverkning av lösa saker,
2. installation, montering eller annat arbete som en näringsidkare utför
för att fullgöra ett avtal om köp av en lös sak,
3. arbete som till fullgörande av ett avtal om köp utförs för att avhjälpa
fel i den sålda egendomen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa
aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L
171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

² Senaste lydelse 1990:935

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom *skälig tid* efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom *två månader efter det att han märkt felet eller inom den längre tid som kan anses skälig* efter det att han märkt eller bort märka felet (reklamation). Reklamation får dock inte ske senare än två år eller, i fråga om arbete på mark eller på byggnader eller andra anläggningar på mark eller i vatten eller på andra fasta saker, tio år efter det att uppdraget avslutades, såvida inte annat följer av en garanti eller liknande utfästelse.

Har näringsidkaren handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder, får reklamation alltid ske inom tio år efter det att uppdraget avslutades.

Har meddelande om reklamation lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses reklamation ha skett när detta gjordes.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

³ Senaste lydelse 1990:935

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om marknadsföringslagen (1995:450)
dels att nuvarande 13 a § skall betecknas 13 b §,
dels att 29 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13 a §, samt närmast
före 13 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Garantier

13 a §

En näringsidkare, som vid marknadsföringen erbjuder sig att genom en garanti eller liknande utfästelse under en viss tid svara för produkten eller del därav eller för en egenskap hos produkten, skall i utfästelsen lämna tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Information skall även lämnas om att köparens rättigheter enligt lag inte påverkas av utfästelsen.

Utfästelsen skall lämnas i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form som är tillgänglig för köparen.

29 §²

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 a §§, skall ersätta den skada som däri- genom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud eller ett åläggande som har meddelats med stöd av 14 eller 15 § eller mot en föreskrift i 5–13 b §§, skall ersätta den skada som däri- genom uppkommer för en konsument eller någon annan näringsidkare.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (EGT L 171, 7.7.1999, s. 12, Celex 31999L0044).

² Senaste lydelse 2000:129

Vid bestämmande av ersättningen till näringsidkare får hänsyn tas även till omständigheter av annan än ekonomisk art.

Prop. 2001/02:134
Bilaga 8

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2002-02-20

Närvarande: f.d. justitierådet Hans Danelius, regeringsrådet Gustaf Sandström, justitierådet Dag Victor.

Enligt en lagrådsremiss den 7 februari 2002 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932),
2. lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716),
3. lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Patrik Örnsved.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i konsumentköplagen

20 a §

Paragrafen är grundad på artikel 5.3 i EG-direktivet om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier. Enligt denna bestämmelse i direktivet skall det gälla en presumtion för att en bristande avtalsenlighet som visar sig inom sex månader från leveransen av en vara har funnits vid tidpunkten för leveransen. Presumtionen skall inte gälla när den är oförenlig med varans och den bristande avtalsenlighetens art. Det skall dessutom vara möjligt att omkullkasta presumtionen genom att bevisa motsatsen.

I den föreslagna paragrafen återges undantaget avseende varans och den bristande avtalsenlighetens art. Däremot finns ingen antydning om att presumtionen i andra fall kan motbevisas. För att nå bättre överensstämmelse med direktivet föreslår Lagrådet att paragrafen formuleras på följande sätt:

”Ett fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades skall anses ha funnits vid avlämnandet, om inte säljaren visar att detta inte var fallet eller det av varans eller felets art framgår att felet inte fanns vid avlämnandet.”

23 §

Enligt nuvarande lydelse av första stycket skall en köpare som vill reklamera ett fel göra det ”inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet”. Nu föreslås att köparens reklamation skall ske ”inom två månader efter det att han märkt felet eller inom den längre tid som kan anses skälig efter det att han märkt eller borde ha märkt felet”. Syftet med förslaget är att uppfylla vad som följer av artikel 5.2 i direktivet. Enligt den artikeln får medlemsstaterna föreskriva att reklamation skall ske inom två månader efter det att köparen upptäckt felet.

Avsikten med den föreslagna formuleringen är att köparen genom att stödja sig på texten i det andra ledet i bestämmelsen skall kunna senare-

lägga reklamationen till den tidpunkt som kan anses skälig med utgångspunkt i den tid då han märkt eller bort märka felet. Ett problem är här att den tidsrymd som skall anses skälig till skillnad från vad som gäller vid tvåmånadersfristen räknas också från det att köparen bort märka felet. Lagrådet förordar att bestämmelsens andra led görs till huvudregel och att regeln kompletteras med en regel av innebörd att reklamation inom två månader efter det att felet upptäckts alltid skall godtas. En lösning av det slaget har för övrigt, enligt vad som upplysts vid föredragningen, valts i Danmark. Första stycket skulle mot denna bakgrund, och med vissa redaktionella jämkningar, kunna formuleras på följande sätt:

”Köparen får inte åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Meddelande som lämnas inom två månader efter det att köparen märkt felet skall alltid anses ha lämnats i rätt tid. I fall som avses i 1 § tredje stycket kan meddelande om felet lämnas till näringsidkaren.”

26 §

Avsikten med de föreslagna ändringarna i paragrafen är att införa de bestämmelser som krävs enligt artikel 3.3 i direktivet. Remissförslaget överensstämmer med vad som föreslogs i promemorian Ändringar i konsumentköplagen – genomförande av EG:s konsumentköpsdirektiv (Ds 2001:55). Vid remissbehandlingen av promemorian riktades viss kritik mot den föreslagna implementeringen i denna del, bl.a. av Konsumentverket. Kritiken gick bl.a. ut på att lagtexten vad gäller begrepp och struktur närmare borde anknyta till direktivet. Lagrådet delar de kritiska remissinstansernas farhågor att den förhållandevis fria omskrivningen av direktivtexten kan ha fört med sig betydelskillnader.

Grundläggande enligt direktivet är att en avvisning av en köpares begäran om avhjälpande eller omleverans förutsätter att den påföljd som köparen begär är på visst sätt kostsammare för säljaren än den alternativa påföljden (jfr punkt 11 in fine i ingressen). Vid den bedömningen skall tre aspekter beaktas. Enligt det remitterade förslaget skall kostnadsjämförelsen mellan de två alternativa påföljderna ske endast som ett av de tre delmoment som särskilt skall beaktas vid prövningen av om ett genomförande av den av köparen begärda åtgärden medför en sådan ”oskälig kostnad” för säljaren som gör att han kan låta bli att gå med på köparens begäran.

En av de tre aspekter som skall beaktas enligt direktivet är ”huruvida den alternativa påföljden skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för konsumenten”. I remissen sägs (s. 52) att detta inte behöver beaktas vid jämförelsen mellan de båda påföljderna eftersom det i paragrafens sista stycke föreskrivs att avhjälpande eller omleverans skall ske utan väsentlig olägenhet för köparen. Såvitt Lagrådet kan bedöma är det emellertid fråga om två olika saker. Bestämmelsen i direktivet avser en hypotetisk bedömning av olägenheterna för köparen om den andra påföljden – den som inte omfattas av köparens begäran – skulle ha valts medan bestämmelsen i sista stycket tar sikte på den påföljd som faktiskt skall fullgöras.

Enligt Lagrådets mening bör en närmare anpassning till direktivtexten eftersträvas. Med denna utgångspunkt skulle föreslagna första och andra styckena kunna formuleras på förslagsvis följande sätt:

”Köparen har rätt att kräva att säljaren avhjälpes felet eller företas omleverans, om den påföljd som krävs kan fullgöras utan kostnader för säljaren som är oskäligen i förhållande till kostnaderna för att fullgöra den andra påföljden. Vid bedömningen av om kostnaderna är oskäligen skall hänsyn tas till vilket värde varan skulle ha haft om den varit felfri, vilken betydelse felet har och om den andra påföljden skulle kunna fullgöras utan väsentlig olägenhet för köparen.”

49 §

Förslaget innebär att den för sakrättsligt skydd i Sverige allmänt tillämpade traditionsprincipen såvitt gäller konsumentköp ersätts med den s.k. avtalsprincipen. Från principiell synpunkt är detta förslag utan tvivel det mest ingripande av förslagen i remissen. I motsats till övriga förslag grundar det sig inte på EG-direktiv utan har sitt ursprung i betänkandet (SOU 1995:11) Nya konsumentregler. I betänkandet lämnades, i överensstämmelse med utredningens direktiv, ett förslag om övergång till avtalsprincipen på konsumentköplagens område. Inledningsvis redovisades också en analys av vad en generell övergång till avtalsprincipen skulle innebära. Utredningens slutsats (s. 170 f.) får närmast uppfattas som att utredningen i och för sig skulle förordas en sådan övergång. Först därefter behandlar utredningen frågan om en sådan mer begränsad reform som omfattats av dess uppdrag och anför sammanfattningsvis i den delen: ”Trots att sålunda vissa såväl principiella som praktiska olägenheter torde uppkomma till följd av att traditionsprincipen och avtalsprincipen kommer att gälla vid sidan av varandra, ser utredningen inte några hinder mot att traditionskravet avskaffas enbart i fråga om konsumentköp.”

Även för remissinstanserna har uppenbarligen frågan om en begränsad eller generell övergång till avtalsprincipen varit av central betydelse. Åtskilliga av de remissinstanser som avstyrkt förslaget har således uttalat sig för att en generell övergång bör övervägas och av dem som tillstyrkt den föreslagna begränsade reformen har flera närmast sett detta som ett första steg mot en generell övergång. Lagrådet noterar den i lagrådsremissen redovisade bedömningen att ”det inte inom överskådlig tid [är] motiverat att överväga en sådan reform” (s. 74). Det beredningsunderlag som nu föreligger får emellertid anses utgöra stöd för att en generell övergång till avtalsprincipen bör övervägas.

Uppenbart är emellertid att en sådan övergång kräver en mera djupgående analys än som presenterats i detta ärende. Vissa av de frågor som därvid förtjänar att belysas är av det slag att de skulle ha varit förtjänta av analys och överväganden även i detta sammanhang. Lagrådet vill exempelvis peka på individualiseringskravets utformning och frågan om återvinning i konkurs. Vad gäller den första frågan framstår det bl.a. som tveksamt i vad mån ensidiga åtgärder av säljaren som inte är bindande för denne bör vara tillräckliga för att köparen skall vara sakrättsligt skyddad (jfr yttrande av Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet). Och vad gäller den andra frågan synes det bl.a. finnas anledning att

överväga om vad som i 4 kap. 10 § första stycket konkurslagen sägs om återvinning av betalning, i överensstämmelse med förslaget i SOU 1988:63, också bör gälla för annan fullgörelse (jfr SOU 1995:11 s. 175). Vid en generell övergång till avtalsprincipen torde en särreglering beträffande konsumentköp i dessa hänseenden knappast kunna motiveras. Även med beaktande härav och av de principiella och praktiska olägenheter i övrigt som en till konsumentköp begränsad reform onekligen medför finner Lagrådet inte skäl att rikta några invändningar mot att det i lagrådsremissen framlagda förslaget läggs till grund för lagstiftning.

Förslaget till lag om ändring i konsumenttjänstlagen

17 §

Av skäl som anförts i anslutning till 23 § konsumentköplagen bör reglerna om reklamation omformuleras och första stycket inledas på följande sätt: ”Vill konsumenten åberopa att tjänsten är felaktig, skall han underrätta näringsidkaren om detta inom skälig tid efter det att han märkt felet eller bort märka felet (reklamation). Underrättelse som sker inom två månader efter det att konsumenten märkt felet skall alltid anses ha skett i rätt tid. Reklamation får dock...”.

Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen

13 a §

Paragrafen är grundad på artikel 6.2 i EG-direktivet. Enligt denna bestämmelse skall det i en garanti klargöras att konsumentens rättigheter enligt lag inte påverkas av garantin och förklaras på vanligt begripligt språk vad garantin innehåller och vilka huvudsakliga uppgifter som är nödvändiga för att framställa anspråk enligt garantin, särskilt dennas varaktighet och territoriella omfattning samt garantigivarens namn och adress.

Lagrådet uppfattar bestämmelsen i direktivet så att de nämnda preciseringarna av garantins innehåll skall lämnas i samband med att avtal ingås med en konsument men däremot inte i marknadsföring riktad till allmänheten, t.ex. i form av annonsering i pressen. För att undvika missförstånd i detta hänseende föreslår Lagrådet att paragrafen får följande utformning:

”En näringsidkare, som vid försäljning erbjuder sig att genom en garanti eller en liknande utfästelse under en viss tid svara för en produkt eller del därav eller för en egenskap hos produkten, skall i utfästelsen lämna köparen tydlig information om utfästelsens innehåll och de uppgifter som är nödvändiga för att köparen skall kunna göra den gällande. Information skall även lämnas om att köparens rättigheter enligt lag inte påverkas av utfästelsen.

Utfästelsen skall lämnas i en handling som är tillgänglig för köparen eller i någon annan läsbar och varaktig form som köparen kan tillgoda-göra sig.”

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 mars 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Ulvskog, Lindh, von Sydow, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Lövdén, Ringholm, Bodström, Sommestad

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2001/02:134 Ändringar i konsumentköplagen

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i konsumentköplagen (1990:932)		31999L0044
Lag om ändring i konsumenttjänstlagen (1985:716)		31999L0044
Lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)		31999L0044
